

POROČILA

SLOVENSKE FRANČIŠKANSKE PROVINCE SVETEGA KRIŽA

LETO 2024 • LXXVII • ŠTEVILKA

1

NASLOVNIK PROVINCE	
CURIA GENERALIS Via S. Maria Mediatrice, 25 IT - 00165 ROMA	0039 06 684 919 0039 06 638 02 92
Stane Zore ljubljski nadškof in metropolit Ciril-Metodov trg 4 p.p. 1990, 1001 Ljubljana stane.zore@ofm.si	01 234 26 00
Provincialni minister Marjan Čuden Prešernov trg 4 1000 Ljubljana	+386 1 242 9310
BREZJE Brezje 72 4243 BREZJE brezje@ofm.si	04 537 07 **
<i>Viktor</i> <i>Krizostom</i> <i>Milan</i> <i>Robert</i> <i>Tadej I.</i> <i>Zakristija</i> <i>Romarski urad</i>	02 06 11 18 041 802 341 26 00
KAMNIK Frančiškanski trg 2 1241 KAMNIK http://franciskani-kamnik.rkc.si franciskani.kamnik@t-2.si kamnik@ofm.si	064 179 910
<i>p. mag. Ciril A. Božič</i> <i>p. Franci Seničar</i>	031 773 900 059 366 484 <i>mobitel:</i> 041 674 297
KOPER/STRUNJAN Destradijev trg 10a 6000 KOPER koper@ofm.si	0590 73 470
<i>Bogdan</i> <i>Andrej Vovk</i> <i>Duhovniški dom Mane nobiscum</i> <i>Lepi pot 26, 1000 Ljubljana</i>	72 01 200 51 60
LJUBLJANA - CENTER Prešernov trg 4 1000 LJUBLJANA	01 242 9***
<i>porta</i> <i>gost/podstrešje 1</i> <i>provincial</i> <i>sam./žup. arhiv</i> <i>faks - hiša, ZBF</i> <i>prov. arhiv</i> <i>Janko</i> <i>Marko</i> <i>faks - Marko</i> <i>Edvard</i> <i>Ksaver</i> <i>pevski kor</i> <i>regens chori/I. nad. 29</i> <i>Vid</i> <i>Pavle, vikar in župnik</i> <i>rekreacijska soba</i> <i>knjižnica</i> <i>šivalnica</i> <i>župnijska pisarna</i> <i>zakristija</i> <i>obednica</i> <i>Domen</i> <i>Christian</i> <i>Rafael</i>	300 301 310 312 313 314 317 318 322 323 324 328 334 335 336 337 342 343 344 345 346 347

LJUBLJANA - BEŽIGRAD Küzmičeva 6 1000 LJUBLJANA lj.bezigrad@ofm.si	0590 717 **
<i>Regalat</i> <i>Miran Š.</i> <i>Ambrož</i>	21 22 01 436 87 81
LJUBLJANA - ŠIŠKA Černetova 20 1000 LJUBLJANA lj.siska@ofm.si	01 583 72 70 01 583 72 **
<i>Silvin</i> <i>Bernardin</i> <i>Mari</i>	77 72 82
LJUBLJANA - VIČ in Komisariat za Sv. deželo Tržaška 85 1000 LJUBLJANA lj.vic@ofm.si	01 244 42 52
<i>Zdravko</i>	58
MARIBOR Ul. škofa Maksimiljana Držečnika 7 2000 MARIBOR maribor@ofm.si	02 228 51 10 02 228 51 **
<i>Janez</i> <i>Franc</i> <i>Boris</i>	13 19 15
MOŠNJE Mošnje 8 4240 RADOVLJICA	04 533 88 78
NAZARJE Samostanska pot 50 3331 NAZARJE nazarje@ofm.si samostan.nazarje@gmail.com zupnija.nazarje@gmail.com dom.marija.nazaret@gmail.com	03 583 19 93 064 297 797
SESTRE KLARISE Samostanska pot 51 3331 NAZARJE	03 583 13 91
SESTRE KLARISE Andreja Bitenca 138 1000 LJUBLJANA	01 518 25 00
SESTRE KLARISE Ul. Štefana Kovača 72 9224 Turnišče	02 577 13 88
NOVA GORICA Škrabčeva 1, p.p. 303 5001 NOVA GORICA info@samostan-kostanjevica.si	05 330 77 50 05 330 77 5*
<i>Niko</i> <i>Vili</i> <i>Miran</i> <i>Boštjan</i>	2 4 5
NOVA ŠTIFTA Nova Štifa 3 1317 SODRAŽICA nova.stifta@ofm.si	01 836 99 43
NOVO MESTO Frančiškanski trg 1 8000 NOVO MESTO novo.mesto@ofm.si	07 338 14 70 07 338 14 7*
<i>Peter</i> <i>Marko</i> <i>Gregor</i> <i>Tomaž H.</i>	1 3 4 7
PROVINCIALNA HIŠA Strunjan 134 telefonska govornilnica	05 678 21 21

SVETA GORA Sveta Gora 2 5250 SOLKAN sv.gora@ofm.si	05 330 40 20 05 330 40 **
<i>Bogdan K.</i> <i>Benedikt</i> <i>Ambrož</i>	38 28 37
SVETA TROJICA Meznaričeva 8 2235 SVETA TROJICA V SLOVENSKIH GORICAH sv.trojica@ofm.si	02 720 55 56
TUJINA	
CURIA GENERALIS Via S. Maria Mediatrice, 25 IT - 00165 ROMA	0039 06 684 919 0039 06 638 02 92
COLLEGIO S. ISIDORO Via degli Artisti, 41 00187 Roma Italia <i>Jan Dominik Bogataj</i>	00386 51 389 115
ADELAIDE - WEST HINDMARSH Holy Family Slovenian Mission 51 Young Avenue AU - WEST HINDMARSH SA 5007 p. David slomission.adelaide@gmail.com	0061 497 097 783
MELBOURNE - KEW SS. Cyril and Methodius' Slovenian Mission 19 A'Beckett Street PO BOX 197 AU - KEW VIC 3101 <i>Simon Peter</i> slomission.melbourne@gmail.com	0061 3 9853 7787 0061 455 444 912
SYDNEY MERRYLANDS St. Raphael's Slovenian Mission 311 Merrylands Road PO BOX 280 AU - MERRYLANDS NSW 2160 slomission.sydney@gmail.com slomission.misli@gmail.com	0061 2 9637 7147 0061 409 074 760
JOHNSTOWN St. Therese's Friary 536 Decker Avenue US - JOHNSTOWN PA 15906	001 814 539 76 33
LEMONT St. Mary's Friary 14246 Main Street PO Box 608 US - LEMONT IL 60439	001 630 257 24 94
Slovensko versko središče	001 630 257 20 68
NEW YORK St. Cyril's Friary 62 St. Mark's Place US - NEW YORK NY 10003	001 212 674 34 42

Velika noč 2024

Prvo liturgično oznanilo o vstalem in živem Bogu je trenutek, ko duhovnik pri veliko-nočni vigiliji prižge velikonočno svečo in vzklikne: »Kristusova luč!«

Stvarjenje Boga se začenja z besedami: »Bodi luč« (1Mz 1,3). Kjer je svetloba, tam se začne porajati življenje. V svetopisemskem sporočilu je luč najbolj neposredna podoba za Boga. On je čista Svetloba, Življenje, Resnica, Luč.

Z Jezusovim vstajenjem Bog ponovno pravi: »Bodi luč!« Kristusovo vstajenje je izbruh svetlobe. Jezus Kristus – je resnična Luč, bolj resnična kot je fizični pojav svetlobe. On je čista luč: Bog sam, ki poraja novo stvarstvo sredi prejšnjega, ki spreminja kaos v kozmos.

Sedaj bolje razumemo Jezusovo povabilo: »Kdor hodi za menoj, ne bo hodil v temi, temveč bo imel luč življenja« (Jn 8,12). Poglejte svoja srca. Ali lahko rečete zase: "Jaz sem Kristusova luč!" Ali lahko za luč svojega srca rečemo: »Naj ti bo ta luč prijetna in se razlije v nebeško svetlobo«. Če ne, prosite: »Vstali Jezus, stoj mi ob strani – in začel bom svetiti, kakor svetiš ti: tako svetiti, da bom luč drugim. Naročaj nam: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša lepa dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih« (Mt 5,16).

Kristusova luč se razširja z dejavno ljubeznijo, z oznanjevanjem evangelija, pričevanjem, z izpovedjo vere in zvestobo. Gre za vprašanje luči. Način obstoja za nas posvečene je vprašanje luči. Ko smo v luči,

imamo popolno svetlo upanje in svoje zemeljske težave lahko vidimo z vidika večnosti. Kristusova luč in upanje prebujata željo, da bi tudi drugi pripadali tej luči, tistemu kateremu tudi mi pripadamo. Ljubezen prebudi ljubezen.

Bratje, kot sv. Frančišek doživimo Boga kot veselje svetlobe, postanimo drug drugemu veselje svetlobe. To je velikonočna vera. Sveti Frančišek je navdušen nad čarobnostjo življenja. Ni očaran samo nad Kristusom, ampak tudi nad življenjem. Zato mu vstajenje toliko pomeni. Sveti Frančišek opeva svetlobo kot nekaj, kar bi rad sam postal. Svetloba je simbol najvzvišenejše preobrazbe duše. Take preobrazbe si je želel tudi pesnik Paul Claudel: »Naj preneham biti mračen. Naj te okrepjen s tvojo svetlobo, ne gledam več samo z očmi, ampak s celim svojim bitjem!«

V veroizpovedi molimo luč od luči – to rečemo za Jezusa. Bratje, tudi vi postanite luč od Luči. To je naše velikonočno poslanstvo. Naj vse naše življenje postane slavlje luči. Kakor je Kristus jasno zasvetil človeškemu rodu, tako tudi vi jasno svetite temu svetu s pričevanjem svoje vere.

Želim vam blagoslovljeno veliko noč!

p. Marjan Čuden

1274
2024
750°

2. februar 2024 (svečnica)

Sv. Boneventura: Glas, ki je pomemben še danes

Pismo generalnih ministrov Prvega reda in Tretjega regularnega reda ob 750-letnici smrti sv. Boneventura

Vsem bratom
frančiškanskega Prvega reda
in Tretjega regularnega reda
ter vsem bratom in sestram
frančiškanske družine!

750. obletnica smrti serafskega učenjaka (umrl 15. julija 1274) nam ponuja priložnost, da se ne le spomnimo in praznujemo službo, ki jo je opravljal za Red in celotno Cerkev, ampak ga tudi ponovno predstavimo kot dar, ki je še vedno veljaven za naš čas.

Med obiskom mednarodne konference leta 1974, ki je praznovala 700. obletnico smrti, je papež Pavel VI. priporočil sv. Bonaventura »vsem otrokom Cerkve ... da bi, z natančnim preišljevanjem njegovega sporočila, postali učinkoviti pričevalci v Cerkvi in svetu«.

Zavedajoč se njegove pomembnosti, pa tudi tega, da ni vedno tako dobro poznan in cenjen, kot bi moral biti, celo znotraj naših lastnih krogov, želimo ponovno sprejeti povabilo papeža Pavla VI. z nekaterimi razmišljanji o njegovem življenju in sporočilu, prepričani, da bo to koristen dar za nas v frančiškanskem redu, da bi bolje živeli svoje zavezanosti Cerkvi in svetu.

Ni lahko povzeti v nekaj vrsticah teološkega in frančiškanskega bogastva, ki jih vsebujejo devet knjig *Opera omnia* sv. Bonaventura. Zato smo se odločili izpostaviti nekatere vidike treh glavnih področij njegove dejavnosti v kronološkem zaporedju njihovega razvoja. Najprej je bil Bonaventura teolog na univerzi v Parizu do leta 1257, ko je zapustil to službo po izvolitvi za generalnega ministra Reda, položaj, ki ga je neprekinjeno opravljal do konca svojega življenja. Med časom, ko je prevzel ti dve odgovornosti, se je razkril tudi kot mistik – tretje področje njegove dejavnosti, ki je koristilo Redu in Cerkvi. S tem je svojo izkušnjo Boga postavil v službo drugim, zlasti preko duhovnega vodstva.

To pismo nam prav tako daje priložnost, da izrazimo svojo hvaležnost mnogim znanstvenikom, bratom in laikom, ki so se s strastjo in vztrajnostjo v zadnjih petdesetih letih posvetili tej veliki in kompleksni osebnosti teologa, redovnika in mistika, tako

da ohranjajo živo njegovo spominjanje in dokazujejo bogastvo ter relevantnost njegovega mišljenja.

Mojster teologije: z mislijo na poti k Bogu

Bonaventura se je rodil leta 1217 v Bagnoregiu, majhnem in zelo slikovitem mestecu v srednji Italiji, nedaleč od Viterba. Leta 1235 je bil zaradi finančne situacije svojega očeta poslan v Pariz, da bi tam študiral svobodne umetnosti. Tam je spoznal Red manjših bratov, kateremu se je odločil pridružiti leta 1243. Prosili so ga, naj v Parizu nadaljuje s celotnim akademskim študijem teologije, tako da je leta 1252/53 pridobil magisterij iz teologije na teološki ustanovi Frančiškoveh bratov.

Njegova produktivnost v teologiji je bila obsežna. Da omenimo le nekaj naslovov: štirje veliki obsežni deli *Komentarja k Sentencam*, *Teološka vprašanja* skupaj s *Teološkimi pridigami*, slavni besedili *Potovanje duše k Bogu* iz leta 1259 in tri serije univerzitetnih predavanj (*Collationes*), ki jih je imel v Parizu v zadnjih letih svojega življenja, med katerimi je najbolj znan gotovo *Hexaameron*. Vendar pa najbolj zanimivo delo, ki ponazarja njegovo teologijo, nedvomno ostaja *Brevilokvij*, sestavljeno okoli leta 1257 kot teološka sinteza, ki jo je ponudil svojim študentom in vsem bratom. V tem delu Bonaventura poskuša »skrajšati« in narediti bolj dostopen opis načrta odrešenja, ki ga najdemo v Svetem pismu, ki je »izročen v spisih svetnikov in v spisih učiteljev na tako razpršen način«, in ki je nevaren za začetnike kot »negotov in neurejen temen gozd«.¹ Iz tega dela se spomnimo nekaterih pomembnih elementov njegove teologije.

Ta prvi vidik je povezan z strastnim pristopom k teologiji, ki zahteva nagnjenost k metodologiji: tisti, ki študirajo teologijo, morajo imeti disciplino uma, ki jo giblje zavzeta, strastna in goreča ljubezen. Tako je med dela, ki jih redovniki opravljajo, vključeno tudi intelektualno delo, ki je enako ali morda še bolj naporeno in zahtevno kot ročno delo. V praksi gre za prehod od verodostojnega (tistega, kar veruje vera) k razumljivemu, podajanje razlogov zanj, saj bo šele tedaj ljubezen do tega, kar veruje, dosegla svoj vrhunec, razlog za pristajanje na vero.

Ta prizadevanja so obremenjujoča in utrujajoča, saj je učitelj poklican »razodeti skrite reči«. In tako, kot Bonaventura napoveduje vnaprej, spet v prologu *Brevilokvija*, »ta, ki se brani najprej naučiti osnov, nikdar ne bo mogel poznati ne pomena rečenega, in on, ki prezira črtko Svetega pisma, se nikoli ne bo povzpел do njegovi duhovnih pomenov«.² Vse to bo mogoče le, če bodo »cilji in nameni« jasni in če se bomo lahko resno in zavzeto lotili razumevanja vere: »Tako bomo resnično spoznali tisto ljubezen, ki presega vse spoznanje, in tako bomo napolnjeni s polnostjo Božjo.«³

¹ *Brevilokvij*, Prol. 6.5. Slovenski prevod: *Brevilokvij ali Teologija na kratko*. Uredil, prevedel in spremno študijo pripravil Jan Dominik Bogataj. Ljubljana: Teološka fakulteta; Brat Frančišek, 2021. (op. p.)

² Prol. 6.1.

³ Prol. 4.

Kajti teologija nam omogoča, da rastemo v dobroti in sprejmemo odrešenje: *ut boni fiamus et salvemur*.⁴

Brevilokvij poudarja še en element Bonaventurove teologije: kristocentrizem. V sedmerokratni razdelitvi besedila, ki se začne s traktatom o »Enem in Trojnem« Bogu in doseže eshatološki povratak človeka k Bogu, je središče besedila zasedeno s Kristusom, učlovečeno Besedo. V tej perspektivi Kristus izstopa kot ključ do zgodovine odrešenja, »popolnost vesolja«, vir naše preobrazbe. Krščansko življenje se razvija z vstopom z inteligenco in ljubeznijo v skrivnost zgodovine odrešenja, ki ima v Kristusu svojo končno logiko.

Samo skozi Kristusa lahko dosežemo inteligentno čudenje nad Bogom! V Bonaventurovi teologiji lahko nazadnje slišimo čustva Frančiška Asiškega, ki je izjavil: »Naj nočemo nič drugega, [...] kakor edinole [...] edini pravi Bog, ki je popolno dobro, vse dobro, celo dobro, resnično in najvišje dobro, ki je *edini dober*!«⁵ Kot pravi sin Ubožca je Bonaventura razmišljal o Najvišjem kot o neskončni skrivnosti dobrega, ki se daje skozi Kristusa v vsaki okoliščini. Oče, veliki vir dobrega, v celoti in neskončno daje svojo božansko naravo svojemu ljubljenu Sinu, »srednji osebi« Trojice. V njunem vzajemnem dihu ljubezni sta združena v vezu Duha, »daru, iz katerega so bili dani vsi drugi darovi«.

Izrazit in plodovit trenutek Dobrega je ustvarjalno dejanje kozmosa, ki ostaja v stalnem širjenju, ne le v smislu narave, temveč tudi v smislu znanja. Bitje in spoznavanje razkrivata isti izvor in isti namen: polnost in razširitev Dobrega. Oba sta zapisana v »Knjigi stvarjenja« in ju lahko prebere inteligenca in ljubezen človeka, ki je poklican, da v vsem prepozna in ljubi Troedinega Boga. Prav to nas papež Frančišek spominja v *Laudato Si'*, eksplicitno ponovno predstavljajoč Bonaventura: »Odsev Trojstva je bilo mogoče prepoznati v naravi, [...] vsaka stvar nosi pravo trinitarično strukturo [...],«⁶ iz česar – ponovno se sklicuje na svetnika iz Bagnoregia – naj bi izviralo »vesoljno spravo z vsemi stvarmi«. In to je mogoče, ker, kot pravi Bonaventura, »Božja Beseda je v vsaki stvari in zato vsaka stvar govori o Bogu«. ⁷

⁴ »Da postanemo dobri in se zveličamo.« Prol. 5.2.

⁵ *Nepotrjeno vodilo* 23.9; Lk 18,19.

⁶ *Laudato Si'* 239.

⁷ *Ibid.* 66.

⁸ *Komentar Knjige preroka Ezekiela*, c. 1 ad resp.

Človek je privilegirano odsevanje razmerja v Trojici, ki s pretočnim darom Svetega Duha dopolnjuje skrivnost, kot se kaže v celotnem vesolju. V tem antropološkem kontekstu Bonaventura kvalificira človeka kot »mikrokozmos«, ne le zato, ker je primerljiv z »makrokozmosom«, temveč tudi zato, ker je njegova izpolnitev ali, obratno, njegovo uničenje: kakovost človeškega življenja pogojuje kakovost okolja, v katerem živi. Papež Frančišek nas na to nenehno opominja, kliče vse, naj prisluhnejo krik, ki se dviga z zemlje in od ubogih. Kadarkoli spodbujamo »bratstvo in družbena prijateljstva« med ljudmi, spodbujamo tudi kakovost okolja na zemlji, jo branim pred našim tekmovanjem in pohlepom.

V kratkem, po Bonaventuro mora teološka inteligentnost postati izkušnja Boga in strast do tega sveta, kar nam omogoča, da v njem odkrijemo jasen znak božje ljubezni.

Učitelj iz Bagnoregia nas močno izziva, kako občutljivi smo, ne le za Sveto pismo, temveč tudi za klic zemlje in klic ubogih, osvetljujoč našo inteligenco in naše čustvovanje, da bi bili sposobni »razkriti skrite reči (Boga)« in biti darilo »vsem otrokom Cerkve« in svetu.

Minister Reda: strasten voditelj

Pri približno štiridesetih letih starosti, 2. februarja 1257, se je življenje sv. Bonaventura radikalno spremenilo. Med kapituljem, ki je bil obhajan v Rimu, v cerkvi Ara Coeli, kjer se je sestalo sto bratov, ki so zastopali triintriideset provinc Reda, so bratje po predlogu odhajajočega generalnega ministra Janeza iz Parme izvolili brata, ki ni bil navzoč na kapitulju in je bil v Parizu: Bonaventura iz Bagnoregia.

Od samega začetka se je sv. Bonaventura zavedal bremena, ki ga bo moral nositi: vodenje 30.000/35.000 bratov, raztresenih po vsej Evropi, od Anglije do Mongolije/Kitajske in Severne Afrike. Takšna hitra rast, skupaj s kompleksno značilnostjo globoke kulturne raznolikosti v Redu, je bila vir resne skrbi, ki jo je bilo

treba nasloviti z veliko pozornostjo in strastjo. To je razvidno iz njegove prve okrožnice, ki jo je napisal takoj po izvolitvi aprila 1257. Poleg tega, da je redovnike pozval k spreobrnjenju uma in srca v različnih vidikih življenja manjšin, je Bonaventura želel, da se spomnijo svojega poklica znotraj Cerkve: »Biti ogledalo popolne svetosti«. ⁹ Med različnimi pomanjkljivostmi, ki jih je spomnil generalni minister v tem pismu, se ena občasno še vedno zdi veljavna: »naj leni bratje delajo«.

Da bi še bolj obnovil kakovost življenja, je Bonaventura, spet na zahtevo generalnih kapituljev, napisal dve pomembni besedili. Prvo je bilo predstavljeno leta 1260 na kapitulju v Narbonni, ko je skupščina odobrila plošne konstitucije, v katerih je sestavljalec razvrstil in dopolnil mnoge dvoumne konstitucije, ki jih je Red sprejel od leta 1239 dalje. Na naslednjem kapitulju, ki je bil obhajan v Pisi leta 1263, so bratje dobro sprejeli in uradno potrdili drugo delo, ki ga je napisal Bonaventura: *Veliko in Malo legendo o sv. Frančišku* – besedili, ki že od takrat ostajata za vse dokončna pri-poved o svetosti Frančiška. S tema dvema deloma – enim pravnim in enim pripovednim – je Bonaventura redovnikom zagotovil dvojne in dopolnilne smernice: pravne norme, ki jih je treba upoštevati, in model življenja, ki ga je treba posnemati.

Opredelitev Bonaventura kot »drugega ustanovitelja Reda«, čeprav pretirana, ima vendar v sebi nekaj resnice. S svojo dolgo dejavnostjo v vladanju je manjšim bratom prinesel dokončno identiteto in jasno potrdil dvojno mandat: močno zavezanost evangelizaciji in pozorna zvestoba lastnemu klicu k majhnosti. Pri obeh vidikih je bil ključna referenčna točka figura sv. Frančiška: njegova svetost je bila zagotovilo. To Bonaventura veličastno napoveduje v prologu svoje *Legende*, kjer je Frančiška opredelil kot »Božji glasnik, vreden Kristusove ljubezni in zgled za popolno sledenje Kristusu«. ¹⁰ Skratka, kot generalni minister Reda je pogumno in pametno prevzel delikatno nalogo: varovati ideale prvih bratov in v to vključiti identiteto Reda, ki se je razvila iz širokega in trdnega sodelovanja v pastoralni in kulturni dejavnosti za promocijo vere in krščanskega življenja.

Omeniti je treba še dve deli svetnika iz Bagnoregia. Leta 1260 je sestavil *Pravilo za novince*, v katerem je med drugimi vidiki tiste, ki so si želeli sprejeti življenje, spomnil, da je »prostovoljno uboštvo temelj celotnega duhovnega zgradba«. Drugi tekst je obsežna in bogata zbirka nedeljskih pridig in svetnikov (1267-68). Poleg tega, da je prepoznal potrebo po bolj pripravljenih oznanjevalcih med brati, je Bonaventura sestavil bogato zbirko pridig, da bi jim pomagal pri njihovem služenju.

Ocenjuje se, da je Bonaventura med svojim mandatom kot generalni minister četrtno svojega časa preživel na potovanjih po ulicah Evrope. Njegova potovanja kot animatorja in vodnika Reda so se končala 23. maja 1273, ko ga je Gregor X. imenoval za kardinala, škofa Albana, in ga prosil, naj se zavzame za pripravo Drugega koncila v Lyonu, ki naj bi se prazno-

⁹ *Pismo 1.1 (Opere di san Bonaventura: Opuscoli francescani, vol. XIV/1, Rim, str. 113).*

¹⁰ *Legenda maior* prol. 2.

val maja naslednjega leta. Ob tej priložnosti je bil v Lyonu sklican izredni generalni kapitelj, da bi določil naslednika Bonaventura kot vodje Reda. Izbran je bil Hieronim iz Ascolija, bodoči papež Nikolaj IV. Dva meseca kasneje, v nedeljskem jutru 15. julija, medtem ko je potekal koncil, je Bonaventura zapustil ta svet, da bi se pridružil Tistemu, ki ga je iskal z vsem srcem in umom. Njegov pogreb je bil praznovan naslednji dan. Akti koncila opisujejo to dogajanje z besedami: »Bonaventura je bil ljubljen tako od Boga kot tudi od vernikov,« in »vsi, ki so se srečali z njim v življenju, so ga globoko ljubili.«

Kot generalni minister nam je zapustil jasno in močno pričevanje: njegovo strast do Reda, ki mu je predal sveto spominjanje Frančiška kot končno mero zvestobe svojemu poklicu majhnega in pastoralnemu poslanstvu.

V tem smislu nas Bonaventura, kot »minister«, vabi, da se vprašamo o našem čutu pripadnosti Redu, nas spodbuja, da ga živimo tako kot dar, prejet od Boga, kot tudi kot zavezanost, ki jo je treba skupaj uresničiti v korist Cerkve in sveta.

Mistik ljubezni: čustvo, vrhunec znanja

Zgodovinsko je bil Bonaventura morda bolj znan kot mistik kot minister in učitelj, do te mere, da ga je papež Leon XIII. imenoval »kneza mistične teologije«. Res je, da za Bonaventura mistika izpolnjuje tako pot razuma uporabljenega za vero kot tudi občutek pripadnosti Redu manjših bratov, ker je v obeh primerih cilj vedno isti: »okus« Boga.

Na tej poti je referenčna točka, ki jo postavi Bonaventura, gotovo mistični dogodek stigem sv. Frančiška: »S serafskim žarom hrepenenja je bil dvignjen k Bogu in s svojim sladkim sočutjem je bil spremenjen v

podobnost Tistega, ki je iz prekomerne ljubezni vztrajal, da je bil križan».¹¹

Soočen s vprašanjem, kako naj bi nadaljevali, da bi bilo »doživetje Boga« možno, izhajajoč iz lastnih izkušenj, Bonaventura ponuja osupljiv odgovor, ki ga predlaga ob koncu znanega besedila *Potovanje duše k Bogu*: »Če sprašujete, kako se te stvari zgodijo, sprašujete po milosti, ne po pouku, ne po razumevanju [...] ne po luči, temveč po ognju, ki nas popolnoma razplamti in nas pripelje k Bogu».¹²

Proces izhaja iz antropološke predpostavke: človek je »bitje želja (*vir desideriorum*)«, ki se po naravi nagiba k edinstvenemu in končnemu cilju, ki ga lahko izpolni le en sam: Bog. Bonaventura sam je bil človek želja: bodisi v svoji službi Redu, akademskem poučevanju ali oznanjevanju evangelija, ga je premikal želja po kontemplaciji križanega Kristusa, končnega referenčnega okvirja za razmišljanje in ljubezen do Boga. V njem samem je namreč korenina spoštovanja, ki naj bi vnela srce in um vsakega človeka: presežek ljubezni, s katerim je izbral, da bo bil križan. Obdan in nošen s to ljubeznijo, človeka »vodi k Bogu«: »Z Jezusom križanim prehajamo iz tega sveta k Očetu».¹³ V tem potovanju čustvenega povratka, mistične pashe, je Kristus sredstvo, središče ne le skrivnosti Trojice, ampak tudi dinamike človekovega srca v njegovi želji po Bogu: On je edini Posrednik »za voditi ljudi nazaj k Bogu».¹⁴

Iz teh namigov lahko razumemo, da je Bonaventurova mistika v bistvu relacijska, usmerjena proti Drugemu, torej na poti k Bogu, skozi človeško meso Tistega, ki je iz presežka ljubezni postal eden izmed nas, da bi nas združil z Bogom. Bonaventurova mistika se zato lahko primerja s potovanjem človeka, ki ga spremlja človeškost Kristusa kot edini način do Očeta. Posledično se v njegovi kristološki ponudbi mistične poti uresničujejo besede, s katerimi Frančišek Asiški odpira *Nepotrjeno vodilo*: »Vodilo in življenje teh bratov je v tem, da [...] se držijo nauka ter stopinj našega Gospoda Jezusa Kristusa,«¹⁵ tistega, ki je postal učlovečena Beseda in bil križan.

V božični pridigi sta obe pojavnosti Kristusovega mesa postavljeni v popolno harmonijo: »Da bi popolnoma sklenil mir, je najzvestejši Posrednik najprej podaril sebe človeštvu ob rojstvu, nato pa se popolnoma daroval Bogu v imenu ljudi v trpljenju.« S tem, ko vidi, veruje in se priklanja tej skrivnostni, učlovečeni in križani Ljubezni, se človekovo potovanje uresniči, oživi in ga podpre Sveti Duh: »Nihče je ne prejme, razen tisti, ki jo želi, niti je ne želi nihče, razen tisti, ki je v svojem najglobljem bitju vnet z ognjem Svetega Duha, ki ga je na zemljo poslal Kristus».¹⁶

¹¹ Ibid. 13.2.

¹² *Potovanje duše k Bogu* 7.6. Slovenski prevod: *Potovanje duše k Bogu*. Uvodne študije, prevod in opombe Silvester Novak. Ljubljana: Brat Frančišek, 1999. (op. p.)

¹³ Ibid.

¹⁴ *Kako se različne umetnosti zvajajo na teologijo* 23. Slovenski prevod: *Kako se različne umetnosti zvajajo na teologijo. O trojni poti*. Prevod in spremna beseda Nena Bobovnik. Ljubljana: Brat Frančišek, 2021. (op. p.)

¹⁵ *Nepotrjeno vodilo* 1.1.

¹⁶ *Potovanje duše k Bogu* 7.4.

Vendar dar Duha, ki omogoča uresničitev mistične pashe, ne razbremeni človeka bremena potovanja, torej izkušnje Boga, ki jo išče in pripravlja skozi postopek, opravljen po stopnjah in v določenem vrstnem redu. Bonaventurova asketsko-mistična dela predstavljajo ponudbo metode, s katero je mogoče prakticirati željo in iskanje. Spomnimo se dveh besedil: *Drevo življenja* in *O trojni poti*. V prvem je v središču čustvena kontemplacija Kristusa, razodetega na tistem drevesu življenja, ki je bil križ; v drugem pa meditacija o treh primerih človeške izkušnje, s katerimi okušamo mir (skozi očiščevanje želja), resnico (skozi razsvetlitev uma) in nazadnje ljubezen (skozi Duha, ki vname dušo, da jo združi s Križanim in zakonsko ljubeznijo Kristusa).

Bonaventura nas spominja, da je človek »bitje želja«, ki je klicano na potovanje proti Tistemu, ki vsemu daje edinstvenost, resnico in lepoto.

Toda ali nismo v tem vsakdanjem srečanju z Edinim, ki zadostuje samemu sebi, pogosto v nevarnosti, da bi bili zmoteni, torej odvrnjeni od Njega, da bi bili razpršeni med mnoge?

Kako pogosto doživimo to »raztresenost«, v kateri izgubimo Celoto, jo zamenjamo s deli?

Namesto tega nas Bonaventura opominja, da vse ima pomen in vrednost, če nam pomaga doseči eno samo nujno stvar: »potovati k Bogu«. Ali ne bi moralo biti obhajanje 800. obletnice prejema stigem sv. Frančiška leta 2024 biti čas, da se spomnimo, kaj je bistveno, in kaj nam lahko omogoči, da vse drugo pridobimo na nov in popoln način?

Sklep: tridelna Bonaventurova zapuščina

Bonaventurovo življenje se je končalo julija 1274; življenje, živeto z velikodušnostjo in strastjo na treh področjih, ki predstavljajo tudi sestavne dele našega redovniškega poklica danes, da bi jih »premišljevali z natančnostjo« – vabilo papeža Pavla VI., kot je navedeno zgoraj.

Kot mojster teologije nas Bonaventura uči pot razuma, ki jo ublaži modrost; pot, po kateri se lahko premikamo iz zmedene teme gozda k globljemu razumevanju naše vere (razsvetlitev), razkrivajoč »skrite stvari«. Kot minister Reda nas spominja na našo zavezanost, da naše življenje postane pričevanje, ki ga animira pripravljenost za obnovitev (očiščenje), tako da lahko, tudi v radikalno različnih časovnih in kulturnih okoliščinah, naše življenje v majhnosti ostane »svetlečo zrcalo svetosti«. Kot mistik nam kaže središče, iz katerega izvira in se izpolnjuje vse, in sicer križanega Kristusa, ki je s križa izlil »ogelj Svetega Duha«, s katerim dosežemo naš končni cilj: »biti prenesen« in »preoblikovan v Boga«, Tistega, ki napolni vse stvari in jih naredi dobre in lepe.

Mir in vse dobro.

Fr. Massimo Fusarelli, OFM
generalni minister

Fr. Carlos Alberto Trovarelli, OFM Conv
generalni minister

Fr. Roberto Genuin, OFM Cap
generalni minister

Fr. Amando Trujillo Cano, TOR
generalni minister

Pismo prevedel
br. Jan Dominik Bogataj

Generalna kurija, 30. november – 2. december

Seja Komisije za zaščito mladoletnih in ranljivih odraslih

Potem ko je generalni kapitelj leta 2021 sprejel sklepe in dal pooblastila za ustanovitev Komisije in vsaki enoti naložil pripravo pisnega kodeksa ravnanja za brate ter pisne politike in postopke za ravnanje v primeru obtožb zlorabe ter bratom v zvezi s tem zagotovil usposabljanje, se zaščita mladoletnih in ranljivih odraslih razvija kot del kulture našega reda.

Stalna komisija za zaščito se je sestala v Rimu od 30. novembra do 2. decembra. Njena naloga je, da spremlja, kako se v redu uveljavlja kultura zaščite, ter v ta namen nuditi podporo in pomoč.

Priprava odobrenega dokumenta s strategijo o zaščiti je vsaki enoti reda v velik izziv, a napredek je že viden. Da bi ministrom na različnih ravneh pomagali pri pripravi in predložitvi politike v odobritev, so člani komisije na seji naredili osnutek smernic glede pisanja izjave o zaščiti ter politike in postopkov. Te smernice bodo enote prejele v prihodnjih dneh. Člani so napisali tudi pismo, ki ga bodo poslali vsem bratom reda o zlorabi moči, ki je v osrčju vseh oblik zlorabe, tako fizične, čustvene, duhovne kot tudi spolne.

Čeprav so se člani Komisije letos že večkrat srečali prek Zooma, so v živo veliko lažje pripravljali te dokumente. Na srečanju so preverili tudi, kako napreduje delo in razmislili o prednostih in slabostih našega dela ter o priložnostih in nevarnostih, s katerimi imamo opravka. Seveda ne govorimo o nevarnostih s strani sobratov! Nevarnosti izvirajo iz težav in slabosti,

ki jih imamo kot skupina ljudi. Če se jih zavedamo, jih bomo lahko tudi razrešili, še preden bi lahko škodile našemu delu ter duhu veselja in spoštovanja, v katerem živimo.

Na srečanju smo nekaj časa namenili tudi raziskovanju vprašanj zaščite in načinom odzivanja na posamezne težave in primere. Srečali smo se tudi z generalnim ministrom, br. Massimom Fusarellijem, ki nam je poglobljeno razložil številne razsežnosti zaščite. Nekaj časa smo namenili tudi načrtovanju naslednjega srečanja članov v Assisiju od 25. februarja do 2. marca 2024.

Na fotografiji so člani komisije. Br. Daniel Fleitas iz Argentine in br. Frederik Odhaiambo iz Vzhodnoafriške province na žalost nista mogla biti z nami. Člani Komisije so br. Albert Schmucki, predsednik Urada za zaščito, br. Teofil Czarniak (Brezmadežno spočetje, Poljska), br. Aidan McGrath (Irska provinca), br. John Paul Tan (Singapurska kustodija), br. Alvin Paras (zapisnikar srečanja), br. Joseph Cavoto (Provinca Gospe Guadalupske ZDA), ga. Anne Peach (ZDA) in br. Joseph Condren, tajnik Urada za zaščito.

Vir: Meeting of the Commission for Safeguarding Minors and Vulnerable Adults - Frati Francescani (ofm.org)

5. december 2023

Na »lastne oči« videti uboštvo, v katerem se je Jezus želel roditi

800 let božiča v Grecciu

Br. Cesare Vaiani, OFM, generalni definitor in član odbora frančiškanske družine za 800. Frančiškovo obletnico, opisuje posebni božič sv. Frančiška v Grecciu pred 800 leti.

Po lanskoletnem praznovanju Vodila (1223-2023) letos praznujemo tudi 800. obletnico božiča v Grecciu.

Frančišek je želel praznovati bdenje na božični večer, v katerem bi na »lastne oči« (kot je sam zapisal) videl stisko in uboštvo, v katera se je Jezus želel roditi, in je kolikor mogoče poustvaril okolje rojstva: votlino, osla, vola in oltar, postavljen na jasli, napolnjene s senom. Pri tej noči je zanimivo, da je obhajanje evharistije v njenem samem središču, saj se po Frančiškovih besedah vsakič, ko se obhaja evharistija, skrivnost učlovečenja znova zgodi, ker je Bog sam navzoč v koščku kruha, v nekaj požirkih vina, kot je bilo tiste noči v Betlehemu. Zato ob božiču v Grecciu ni kipov, ampak se obhaja evharistija. Druga lepa misel božiča v Grecciu sta veselje in lepota, ki ju je Frančišek prepoznal v Jezusovem uboštvu in ju poustvaril: rodila se je »lepota uboštva«, zaradi katere občudujemo to osnovno uboštvo kot kraj uresničenja lepote. In sicer ne lepote sveta, ampak globlje in resničnejše lepote.

Potrditev Vodila in božič v Grecciu: lahko pojasnite, kako sta po vaše ta dogodka povezana?

Pri vzpostavljanju časovne in zgodovinske povezave med dogodkoma moramo biti previdni, ker strokovnjaki pravijo, da je papež Vodilo sicer zagotovo potrdil 29. novembra 1223, vendar je minilo več mesecev, preden je bila uradna Bula spisana in jo je Frančišek prejel (po vsej verjetnosti marca 1224).

V tem primeru »dejanski« prihod potrjenega Vodila in božič v Grecciu ne bi bila neposredno povezana. Lahko pa rečemo, da če je osrednji del Vodila življenje po evangeliju, je božič v Grecciu *ponovna uprizoritev*, v plemenitem pomenu besede, dramatizacija osrednjega dogodka v evangelijskih pripovedih. To gorečnost do življenja po evangeliju, da bi postal oprijemljiv, ki oživlja potrjeno Vodilo, ki oživlja vse Frančiškovo življenje, se odraža kot zgled v tem dogodku njegovega življenja.

Vir: To see with 'our own eyes' the poverty into which Jesus wanted to be born - Frati Francescani (ofm.org)

6. december 2023

Praznovanje 800 let Vodila, 800 let Greccia, 40 let ustanovitve

Provinca sv. nadangela Mihaela v Indoneziji

29. novembra 1983 je provinco sv. nadangela Mihaela slovesno posvetil br. John Vaughn OFM kot tedanji generalni minister, br. Michael Cosmas Angkur OFM pa je bil prvi provincialni minister. Danes, 29. novembra 2023, so bratje minoriti indonezijske Province sv. nadangela Mihaela obhajali 40 let od ustanovitve, pa tudi 800 let Vodila in 800 let božiča v Grecciu. Celoten niz zahvalnih praznovanj je bil na temo: »Nazaj k prvotnemu duhu: utelešenje evangelija v Indoneziji in Vzhodnem Timorju«.

Trije dogodki

Spletno praznovanje kot vabilo k življenju po evangelijskih vrednotah. V sredo, 15. februarja 2023, se je začelo obeleževanje treh zgodovinskih dogodkov, ki ga je virtualno vodil provincialni minister br. Mikael Peruhe OFM. Sodelovalo je več kot 250 frančiškanskih bratov, ki pripadajo Provinci sv. nadangela Mihaela v Indoneziji in Fundaciji sv. Antona Lizbonskega – Vzhodni Timor. Br. Agustinus Laurentius Nggame OFM, predsednik provincialnega sveta za evangelizacijo in duhovnost, je pojasnil različne dejavnosti v letu 2023, kako posebej obhajati 40. obletnico province na osebni, skupnostni in bratski ter provincialni ravni.

Več obiskov in safari po Džakarti od septembra do decembra 2023. 2. in 3. septembra 2023 so manjši bratje v Džakarti, v Depoku in Puncaku organizirali obisk v obliki kratkega romanja, da bi se spomnili

prvega misijona prvih frančiškanskih misijonarjev iz nizozemske province Gorcumskih mučencev, katerih imena so: Br. Victorius Beekman OFM, br. Floribertus Schneiders OFM, br. Azarius de Kok OFM, br. Paskalis Heitkönig OFM in br. Michael Lunter OFM. Trije različni kraji imajo zgodovinski pomen, in sicer: pristanišče Tanjung Priok, katedrala nadškofije v Džakarti in župnija Kampung Sawah, kjer so med letoma 1930 in 1941 služili manjši bratje, kasneje pa so jo prevzeli jezuiti.

Trenutek za razmislek o Vodilu in Grecciu. Manjši bratje so med 14. in 17. septembrom 2023 organizirali premišljevalne dejavnosti, namenjene bratom in sestrkam, članom Frančiškove družine, še posebej tistim, ki so imeli svečane zaobljube pred manj kot desetimi leti. Ta trenutek za premišljevanje je potekal v Wisma Cannosa-Bintaro, v Južni Tangerangu. Udeležilo se ga je dvainštirideset predstavnikov OFM, OFM-Cap, OFMConv, OSF Sibolga, OSF Semarang, SFS, KFS, KSFL, FSE, FCh, SFD, FCJM in SMFA. Bratje in sestre so razmišljali o tem, kako danes udeležati Vodilo in sporočilo Greccia v vsakdanjem življenju.

Gledališče in seminar

Čudovita gledališka predstava z naslovom *Rigged by Time* je potekala 18. novembra v Vincentius Putra Ballroom, Kramat, Jakarta. V sodelovanju so jo pripravili mladi frančiškani province, frančiškanska mladina

iz župnij, kjer služijo manjši bratje (župnije Kramat, Paskalis in Depok), ter otroci iz sirotišnic iz Sv. Vincencija v Džakarti in St. Joseph, v Sindanglayu, kjer delujejo frančiškani.

28. novembra 2023 je na istem kraju potekal seminar z naslovom »Nazaj k prvotnemu duhu: utelešenje evangelija v frančiškanskem življenju in delu«. Na seminarju, ki je vključeval Frančiškovo družino v nadškofiji Jakarta in bogorski škofiji ter Božje ljudstvo, sta spregovorila dva govornika, in sicer br. Antonius Eddy Kristiyanto, OFM (frančiškan, profesor cerkvene zgodovine) in br. Benedictus Hari Juliawan, SJ (jezuitski provincial v Indoneziji in predavatelj na univerzi Sanata Dharma). Izšla je tudi antologija z naslovom »Poživljanje frančiškanskega življenja«. Namen knjige je skupaj razmišljati o 40. obletnici indonezijske Province sv. nadangela Mihaela, 800. obletnici Vodila in 800. obletnici božiča v Grecciu.

Evharistija

Vrhunec celotnega niza vseh dejavnosti je bilo evharistično slavlje, ki ga je v plesni dvorani Vincentius Putra v Kramatu v sredo, 29. novembra 2023, vodil škof nadškofije v Džakarti, kardinal Ignatius Suharyo. Somaševali so br. Mikael Peruhe OFM (provincialni

minister), br. Daniel Klau Nahak OFM (provincialni vikar), br. Benedictus Hari Juliawan SJ (provincial jezuitov v Indoneziji), br. Agustinus L. Nggame OFM in diakon Yohanes Wahyu Prasetyo OFM.

V uvodnih besedah evharističnega slavlja je provincialni minister br. Mikael Peruhe OFM dejal, da so »ta slavlja hvaležnosti, ki so jih obhajali manjši bratje v letu 2023, priložnost za brate, da znova potrdijo osrednjo vlogo evangelija v našem življenju in delu kot učenci sv. Frančiška Asiškega, kot smo obljubili, da bomo živeli po svetem evangeliju našega Gospoda Jezusa Kristusa.« Kardinal Ignatius Suharyo je v svoji pridigi razložil resničnost današnjega sveta, kjer je veliko neenakosti. Dejal je: »Nazaj k prvotnemu duhu: utelešenje evangelija je eden od načinov, s katerimi lahko odgovorimo na resničnosti sveta.« Kardinal je dodal: »Prvotni Duh, kot ga je sv. Frančišek Asiški zanimivo izrazil v Vodilu in ga živijo manjši bratje, je pot k popolnosti in svetosti, ki vodi v osebno preobrazbo ne le frančiškanov, ampak tudi celotnega telesa Cerkve.«

Avtor prispevka: Tajništvo Indonezijske province

Vir: Celebrating 800 years of the Rule, 800 years of Greccio, 40 years of the founding - Frati Francescani (ofm.org)

11. december 2023

Jaslice pri sv. Petru v Rimu je darovala škofija Rieti

Razstava 100 jaslíc do 7. januarja 2024

V petek, 8. decembra, na praznik Brezmadežnega spočetja Blažene Device Marije, se je generalni vikar reda, br. Ignacio Ceja, OFM, udeležil slovesnega odprtja razstave »100 jaslíc v Vatikanu«, ki so jo pripravili pod levo arkado Berninijevega stebrišča na Trgu sv. Petra. Na odprtju so sodelovali tudi njegova ekscelenca Rino Fisichella, prefekt Dikasterija za evangelizacijo, veleposlanik Italije pri Svetem sedežu, Nj.E. Francesco Di Nitto in župan mesta Greccio Emiliano Fabi. Razstava v letu 2023 je obeležitev spomina na 800. obletnico jaslíc v Grecciu, prve upodobitve rojstva, ki jo je sveti Frančišek pripravil v mestu nekaj kilometrov od Rietija na božič leta 1223.

Na otvoritveni slovesnosti je pel otroški pevski zbor OŠ »A. Malfatti« občine Greccio in igral glasbeni orkester vatikanske žandarmerije.

Na tej razstavi je na ogled več kot 140 jaslíc iz 22 držav sveta: Italije, Hrvaške, Španije, San Marina, Ukrajine, Irske, Slovenije, Madžarske, Poljske, Estonije, Nemčije, Slovaške, Češke, Avstrije, Rusija, ZDA, Kolumbije, Tajvana, Venezuele, Filipinov, Gvatemale in Paragvaja.

Razstava bo za obiskovalce odprta do nedelje, 7. januarja 2024, vsak dan od 10.00 do 19.30.

V soboto, 9. decembra, je sveti oče v dvorani Pavla VI. sprejel delegacijo, ki sta darovali jaslice in božično drevo, ki letos krasita Trg svetega Petra.

Papež Frančišek je v nagovoru delegaciji iz Rietija (provinca mesta Greccio) dejal: »Jaslice, postavljene na Trgu sv. Petra, želijo po osemsto letih spomniti na božično vzdušje leta 1223 v dolini reke Veline, kjer se je ustavil sveti Frančišek [...] Letos bomo torej na Trgu sv. Petra mislili na Greccio, ta pa nas bo v mislih vodil v Betlehem. In medtem ko razmišljamo o Jezusu, ki je Bog postal človek, majhen, ubog, brez obrambe, si ne moremo kaj, da ne bi pomislili na dramo, ki jo doživljajo prebivalci Svete dežele. Našim bratom in sestrkam, zlasti otrokom in njihovim staršem, izrekamo svojo bližino in molitveno podporo. Pred vsakimi jasljami, tudi tistimi narejenimi v naših domovih, podoživlja-

mo, kaj se je zgodilo v Betlehemu pred več kot dva tisoč leti, kar naj v nas prebudi nostalgijo po tišini in molitvi v našem pogosto tako mrzličnem vsakdanjem življenju. Tišino potrebujemo zato, da bi lahko prisluhnili temu, kar nam govori Jezus iz tistega edinstvenega »stola«, jasli; Molitev potrebujemo zato, da bi lahko izrazili hvaležnost in čudenje, nežnost, morda solze, ki jih v nas zbudijo jasli. In v vsem tem nam je vzor Marija: nič ne govori, ampak premišljuje in časti.«

Popoldne je jaslice slovesno posvetil kardinal Fernando Vérgez Alzaga, predsednik guvernatu države Vatikan.

Vir: *The Nativity scene at St. Peter's in Rome was donated by the Diocese of Rieti - Frati Francescani (ofm.org)*

28. december 2023

Slovesna posvetitev ob 800. letnici prejema stigem sv. Frančiška

Svetišče La Verna, Italija, v petek, 5. januarja 2024

5. januar 2024

Začetek praznovanj ob 800. letnici prejema stigem sv. Frančiška

Iz ran v novo življenje

Vsi člani Frančiškove družine, redovniki in laiki, so vabljeni v petek, 5. januarja 2024, v svetišče La Verna v Italiji, na slovesno posvetitev ob 800. letnici prejema stigem sv. Frančiška Asiškega.

Naslov prireditve je: *Iz ran v novo življenje*. V živo ga lahko spremljate tudi po spletu ob 11.00 (po rimskem času) na: <https://www.centenarifrancescani.org>.

Vir: Solemn Inauguration of the 800th Anniversary of the Stigmata of St. Francis - Frati Francescani (ofm.org)

V petek, 5. januarja 2024, je Frančiškova družina uradno začela praznovanje 800. letnice prejema stigem sv. Frančiška v svetišču La Verna s prireditvijo z naslovom *Iz ran v novo življenje*.

Praznovanje se je začelo ob 7.00 z branjem brevirja, sledile so hvalnice in somaševanje, ki ga je vodil generalni minister manjših bratov, br. Massimo Fusarelli. V pridigi je br. Massimo spomnil, kako je skrivnost križa zaznamovala celotno Frančiškovo življenje: »Rad razmišljam o Frančiškovem notranjem življenju kot o poti, sestavljeni iz koncentričnih krogov, ki ga je vodila do središča, ki je Jezus. Pravkar smo za božič razmišljali v Grecciu, kjer je Frančišek želel na lastne oči videti uboštvo in stisko, v kateri se je Jezus želel roditi, tisto ubogo in ponižno pot, ki jo je izbral, da bi prišel k nam, da bi jo dosegel tudi tukaj v La Verni. In od Greccia do La Verne pot ni ravna, duhovno gledano pa je – na njej se je Frančišek pustil pritegniti skrivnosti njegovega Križanega in Vstalega Gospoda, ker seraf hkrati izraža bolečino in neizrekljivo veselje;

pravzaprav je v srcu Frančiškove poti Jezus Kristus. Zdi se tako preprosto in praznovanje obletnice, ki ga začnemo danes, nas lahko spominja na to. Pravzaprav nas na to spominja praznovanje vseh Frančiškovich obletnic, ki jih praznujemo.«

Ob 11.00 je v baziliki svetišča potekala slovesnost ob slovesnem začetku praznovanja obletnice, ki se je zaključila v kapelici stigem.

Med drugim so se je udeležili tudi generalni ministri Frančiškove družine in predstavniki vseh frančiškanskih organizacij; škof v Arezzu, Cortoni in Sansepolcru, msgr. Andrea Migliavacca; župan Firenc, Dario Nardella s praporom mestne občine; župan mesta Chiusi della Verna, Giampaolo Tellini, in predstavniki drugih institucij.

Med slavljem so vsi generalni ministri nagovorili Frančiškovo družino.

Tibor Kauser, OFS, je o Frančišku povedal, da bi bil v današnjem času najbrž »vplivnež«: »Mnogi so mu želeli slediti, ga posnemati. Vse, kar je naredil in rekel, je močno vplivalo na življenja njegovih bližnjih.

[...] Bog je Frančiška preoblikoval in ohranil marsikaj v njegovem slogu, ne da bi uničil njegovo osebnost. Bog lahko čudežno spremeni človeka tako, da spremeni stvari v njegovem življenju in grenko postane sladko.«

Sestra Frances Marie Duncan, CFI-TOR, je poudarila, da je sveti Frančišek v vseh pogledih »Alter Kristus«, združen z njim v znamenju stigem, ki ljubezen povezuje s trpljenjem, ki ga je Jezus okusil na križu.

Br. Amando Trujillo Cano, TOR, je pozornost posvetil globoki povezanosti Frančiška z razpelom: od cerkve svetega Damijana, kjer mu je Gospod pokazal, kako naj popravi njegovo Cerkev, do gore La Verna, kjer je na svojem telesu uzrl Kristusove rane.

Br. Carlos Trovarelli, OFMConv, je povedal, da »lahko pred razpelom in ob vznožju križa popolnoma razumemo pogled celotnega evangelija. V Kristusovem križu skupnost vernikov postaja bratstvo/sestrstvo, čigar teološki temelj je Jezusova velikonočna daritev. [...] Frančišek Asiški, ki je rekel, da ni teolog, nam nakazuje zrelo kristocentrično duhovnost, ki je vir ljubezni do vseh ustvarjenih stvaritev.«

Br. Massimo Fusarelli, OFM, je zbranim priklical v spomin, kako je Ubožec šel na La Verno, ko je nekoč imel krizo pri pisanju Vodila: »Po srečanju z razpelom na La Verni, ki je kot pečat na Frančiškovi poti, Frančišek ne ostane zaprt v svojem svetu. Različni življenjepisi nam povedo, da je potem postal še bolj goreč oznanjevalec evangelija, ki je zaznamoval celo njegovo telo. [...] Gospoda najprej oznanjujete s svojim življenjem in nato s svojo besedo. Frančišek je to besedo Vodila živel do samega konca. Bolj kot prej je bilo poslanstvo sad in preglednost srečanja z Gospodom. To je živi in trajni nauk stigem.«

Br. Roberto Genuin, OFMcap, je poudaril, da je »Jezusov križ središče sveta in človeške zgodovine. Stoji kot dvojno znamenje: znamenje krutosti človeštva, ki je v svoji zmedenosti križalo stvarnika življenja; znamenje svobodne in neskončne Božje ljubezni, ki je ne more ustaviti nobeno nasilje, nobeno zavračanje. [...] Frančišek Asiški je v svojem življenju izkusil Božjo ljubezen in bil z njo »zaznamovan«. Postal je znamenje, opomin, dokaz Boga, ki neskončno in svobodno ljubi.«

Br. Livio Crisci, provincialni minister toskanskih manjših bratov, ki skrbijo za svetišče La Verna, je povedal, da je »Frančišek, tako kot je ob božiču leta 1223 želel ustvariti jaslice, da bi z očmi telesa videl ljubezen Boga, učlovečenega v Detetu', septembra 1224 želel občutiti nekaj tiste bolečine, ki jo je Kristus pretrpel na križu, da bi odrešil človeštvo. Na pot od Betlehema do Kalvarije smo se kot frančiškani pripravljali podati ob praznovanju tega dogodka, po osmih stoletjih od prvih jaslic, osmih stoletjih po tistem osupljivem trenutku, ko so se stigme vtisnile na telo Ubožca iz Assisija.«

Frančiškova družina iz Toskane bo do 17. septembra 2024 podpirala številne pobude med La Verno, Firencami in toskansko regijo, da bi lahko ponovno odkrili in udeležili sporočilo, ki izhaja iz Frančiškovega doživetja na sveti gori: kar je ranjeno in poraženo v očeh tega sveta, lahko postane priložnost za novo življenje in spravo s človeštvom in stvarstvom.

*Povezava do programa: www.laverna.it
Download the booklet of the event Read
Br. Massimo's Homily (Italian)*

Vir: Opening of the VIII Centenary of the Stigmata of St. Francis - Frati Francescani (ofm.org)

9. januar 2024

Br. Bruno Varriano imenovan za pomožnega škofa latinskega patriarhata v Jeruzalemu

Danes, 9. januarja, je sveti oče imenoval br. Bruno Varriano za jeruzalemskega pomožnega škofa latinskega patriarhata in mu za sedež škofije dodelil Astigi.

Br. Bruno Varriano se je rodil leta 1971 v São Paulu v Braziliji. Kustodiji Svete dežele se je pridružil leta 1996. Je duhovnik in psihoterapevt s specializacijo v klinični psihologiji. V tem poklicu je deloval v francoski bolnišnici v Jeruzalemu. Ima licenciat iz duhovne teologije na Papeški univerzi Antonianum v Rimu in diplomu iz biblične formacije na SBF. Na *Studium Theologicum Jerosolimitanum* predava splošno psiho-

logijo, razvojno psihologijo, pedagogiko in duhovno teologijo.

Od leta 2022 opravlja službo patriarhalnega vikarja na Cipru.

Bratu želimo vse dobro v novi službi, v služenju Božjemu ljudstvu.

Vir: Br. Bruno Varriano appointed auxiliary Bishop of Latin Patriarchate of Jerusalem - Frati Francescani (ofm.org)

15. januar 2024

20 let delovanja frančiškanov v Turčiji

2004 – 2024

15. januarja 2024 je Bratstvo sv. Marije Draperis v Istanbulu praznovalo dvajset let delovanja v Turčiji. V pismu, v katerem je generalni minister, br. Massimo Fusarelli, nagovoril brate, je spregovoril o izvoru, preteklosti in prihodnjih izzivih, s katerimi se vsak dan srečujeta red in Cerkev v državi, ki je »most med Bližnjim Vzhodom in Zahodom«.

»15. januarja 2004 je bilo Bratstvo sv. Marije Draperis v Istanbulu ustanovljeno kot gvardijanat,« je zapisal generalni minister. »Posveča se rasti in zorenju naše navzočnosti kot manjših bratov v tej državi z dialogom in podporo krajevni Cerkvi, služenjem

priseljencem, zapornikom in pomoči potrebnim [...] Generalni definitorij je, skupaj z vami, še naprej v postopku razločevanja te navzočnosti, da bi družno zagotovili možnost doseganja dobre kakovosti življenja in poslanstva«.

Vir: 20 Years of the Franciscan Presence in Turkey - Frati Francescani (ofm.org)

15. januar 2024

Prva generalna skupščina Fundacije za Sudan in Južni Sudan

Br. Dennis Tayo obiskal Fundacijo sv. Frančiška Asiškega

12. januarja 2022 sta se samostana v Kartumu in Jubi združila v Fundacijo sv. Frančiška Asiškega za Sudan in Južni Sudan, ki je pod okriljem generalnega ministra. Leto dni kasneje, aprila 2023 je v Sudanu izbruhnila državljanska vojna. Bratje v Kartumu so bili prisiljeni poiskati zatočišče v Jubi v Južnem Sudanu. Danes, po osmih mesecih skupnega življenja, dolgotrajna vojna v Sudanu (ki naj bi trajala še vsaj dve leti ali več) med brati povzroča veliko negotovosti in nemira. »Kaj bo prinesel jutri« za brate v Fundaciji? V iskanju poti naprej so si bratje zastavljali naslednja vprašanja: *Kje smo zdaj? Zakaj smo tukaj? Kam želimo iti? Kako pridemo tja?*

Na pobudo generalnega ministra in njegovega pooblaščenca pri fundaciji je br. Dennis Tupas Tayo 3. januarja 2024 prišel v Juba, da bi pomagal pripraviti

prvo generalno skupščino. Brate je usmerjal h kritičnemu vrednotenju in strateškemu načrtovanju življenja, formacije in poslanstva fundacije. Tako se je od 4. do 8. januarja 2024 devet bratov podalo na pot oblikovanja vizije, poslanstva in temeljnih vrednot ter organizacijske strukture fundacije, ter brate zadolžil za dolžnosti. Pripravili in potrdili so tudi osnutek posebnih statuten. Vse to so predložili br. Massimu Fusarelliju in njegovemu generalnemu definatoriju v odobritev in končno izvajanje v fundaciji.

Pri kritični oceni so bratje razmišljali o svojih slabostih in prednostih mednarodne misijonske skupnosti. Preučili so tudi priložnosti in nevarnosti zunanjih resničnosti v fundaciji. Odkrito so si zaupali poglede in želje, težave in tegobe, bratske spore ter pričakovanje in kompromise na skupni poti fundacije.

Sredi težav in bojov so bratje z obnovljeno gorečnostjo »sprejeli pot in vzcveteli kot lotos,« ter sklenili, da bodo izvajali devetnajst konkretnih dejavnosti.

Med drugim so spoznali, da je nujno potrebno izdelati *Projekt življenja* in smernice za animacijo tako v formaciji kot v obstoječih misijonarskih evangelizacijskih službah fundacije. Prepoznali so tudi pomen sistematizacije in poosebljanja osnovne pomoči otrokom z ulice v Jubi. Poleg tega so bratje ob obisku in poslušanju krikov sudanskih vojnih beguncev, utaborjenih v Goromu (okoliš, ki ga pokriva naša župnija v Jubi), videli, da konkretno pomoč potrebuje 14.000 družin, ki živijo v izjemno težkih razmerah. Poleg tega bratje razmišljajo o tem, da bi svoje delo razširili tudi na škofijo Wau v Južnem Sudanu. Br. Dennis in br. Peter Tindo (predsednik fundacije) sta obiskala Wau, da bi na lastne oči videla razmere v treh župnijah, ki jih je dal na voljo škof. O rezultatih so nato razpravljali na

skupščini in skušali ugotoviti, katero župnijo bi izbrali, hkrati pa razmišljali o pomembnih vidikih.

Čeprav bratje živijo sredi vojne, ki divja okrog njih in negotovosti, ki jo povzroča, so si ob pogledu na 2024 razširili obzorja in dosegli enotnost glede doseganja ciljev, v upanju, da bo lepota tako kot lotos v blatni vodi še bolj vzcvetela!

Br. Dennis Tupas Tayo, OFM
Generalni animator za misijone

Vir: Sudan and South Sudan Foundation conducted its first-ever General Assembly - Frati Francescani (ofm.org)

16. januar 2024

Stota obletnica *Studium Biblicum Franciscanum*

Papež Frančišek je sprejel v avdienco delegacijo SBF

15. januarja, ob stoti obletnici ustanovitve, je delegacijo *Studium Biblicum Franciscanum* sprejel v avdienco papež Frančišek v klementinski dvorani Apostolske palače v Vatikanu.

Papež je v nagovoru spomnil na nastanek *Studium*, ki je bil slovesno odprt v Jeruzalemu 7. januarja 1924; Od takrat, je poudaril papež Frančišek, je bila njegova zgodovina vedno povezana z delovanjem manjših bratov v Sveti deželi, ki so skozi leta združevali »preučevanje Svetega pisma, bivanje na svetih krajih in arheološko raziskovanje; in to vam je omogočilo bistveno razširitev in poglobitev programov in metodologij,« je dejal prisotnim.

Sveti oče je v spomin priklical tudi, kako je sv. Frančišek pristopal k Svetemu pismu: »Za Frančiška poznavanje Božje besede in tudi njeno preučevanje nista vprašnji preprostega učenja, temveč izkušnje modrosti, ki imajo za cilj v veri pomagati ljudem, da bolje živijo evangelij in postanejo boljši. [...] Pozivam vas, da ne izgubite izpred oči tovrstnega pristopa k Svetemu pismu. Strogo in znanstveno preučevanje svetopisemskih virov, obogateno z najsodobnejšimi metodami in sorodnimi disciplinami, lahko še vedno združujete z odnosom do življenja svetega Božjega

ljudstva in pastoralno službo, v sozvočju z vašo specifično karizmo v Cerkvi in v njeno korist,« je pozval papež.

Na srečanju so bili med drugimi prisotni generalni minister br. Massimo Fusarelli, kardinal Pierbattista Pizzaballa, latinski patriarh v Jeruzalemu, in nekateri člani generalnega definitorija reda.

Preberite celotno besedilo govora svetega očeta.

Vir: Centenary of the Studium Biblicum Franciscanum - Frati Francescani (ofm.org)

16. januar 2024

Frančišek Asiški. Nemirno življenje

V knjigarni je nova knjiga br. Massima Fusarellija, OFM

Frančišek Asiški. *Nemirno življenje* je najnovejše delo br. Massima Fusarellija, generalnega ministra OFM, o Asiškem ubožcu. To je življenjepis, ki nas po Frančiškovem življenju spremlja v preobrazbeno moč evangelija, ki lahko spremeni življenja posameznikov in zgodovino ter tudi danes navdihuje vrednote miru, srečevanja, svobode in spoštovanja vseh bitij.

Zgodba opisuje vse temeljne korake življenja se-rafinskega očeta: kako se je v mladosti znebil svojega bogastva in sprejel pot ubožstva, kako so se mu pridružili prvi tovariši in hodili za njim, ko je učil, kako je papež Honorij III. potrdil njegovo Vodilo; kako je bil odprt do žensk in o odločilnem srečanju s Klaro, in o stigmah, ki mu niso preprečile, da bi po svetu širil evangelijsko sporočilo vse do svoje smrti leta 1226.

Knjiga je izšla pri založbi Rizzoli, bogatita jo predgovor msgr. Feliceja Accrocca, beneventskega škofa in poznavalca srednjeveškega frančiškanstva, in spremna beseda kard. Pierbattista Pizzaballa, latinskega patriarha v Jeruzalemu.

Msgr. Accrocca je delo br. Massimo opisal kot »osebno razlago, ki je obogatena z viri in osebno meditacijo«. Zapisal je: »Čutim, da sem sredi podobne razlage in prepričan, da lahko svetnik govori ljudem

in jih opozarja, le tedaj, če je tudi sam doživel enako, sredi šibkosti, osebnih omejitev, nato pa jih je premagal in se odločil v vsem hoditi za Kristusom in njegovi velikonočni skrivnosti trpljenja, smrti in vstajenja».

Kardinal Pizzaballa je v svojem zapisu primerjal Sveto deželo leta 1200 z današnjo: na žalost razmere pred 800 leti niso bile drugačne, vendar je Frančišek kljub vojni odšel v te kraje, da bi oznanjal mir ter ustvarjal dialog in srečanja. »Frančiškovo potovanje v Sveto deželo ni rešilo političnih problemov tistega časa, nakazal pa je pot, ki je danes najpomembnejša za tiste, ki želijo delati za mir, tukaj, na Bližnjem vzhodu, polnem sporov: pot srečanje,« piše latinski patriarh. Na koncu je kardinal poudaril celo »norost« svetega Frančiška: »bližnji za nas (kristjane) ni tekmeč, ampak brat. Za nas naša krščanska identiteta ni trdnjava, ki bi jo bilo treba braniti, ampak hiša, ki je gostoljubna, in vrata, odprta v skrivnost Boga in človeka, kjer so vsi dobrodošli. S Kristusom smo mi za vse. Asiški Ubožec nam je pred osmimi stoletji pokazal, da je ta norost vseeno možna. Na nas je, da se zdaj odločimo in pogumno živimo to evangelijsko norost.«

Vir: Francis of Assisi. A Restless Life - Frati Francescani (ofm.org)

27. januar 2024

Br. Hermann (Friedhelm) Schalück, OFM se je vrnil v Očetovo hišo

Nekdanji generalni minister (1991-1997)

Z žalostjo sporočamo, da je naš brat, Hermann Schalück, OFM, nekdanji generalni minister (1991-1997), nepričakovano umrl 26. januarja 2024 zjutraj okoli 11.00 ure v Hiši misijonskih sester dragocene krvi v Neuenbeken, blizu Paderborna (Nemčija). Dopolnil je 84 let.

Pogreb bo v ponedeljek, 5. februarja 2024 v Paderbornu. Prenesite pismo br. Massima Fusarellija ob smrti brata Hermanna Schalücka.

Življenjepis: *8. maj 1939 v St. Vitu (današnji Rheda-Wiedenbrück) † 26. januar 2024 v Neuenbekenu

Friedhelm Schalück se je rodil 8. maja 1939 v St. Vidu kot sin kmeta Wilhelma Schalücka in njegove žene Ide, rojene Surmann. Odraščal je z osmimi brati in sestrami. Leta 1959 je diplomiral na frančiškanski visoki šoli v St. Ludwigu/Vlodropu.

15. aprila 1959 je bil sprejet v noviciat takratne frančiškanske Province Saške v Rietbergu in dobil redovno ime Hermann. Slovesne zaobljube je dal 19. aprila 1963 v Warendorfu. Nadškof Lorenz kardinal Jäger ga je 22. julija 1965 posvetil v duhovnika.

Po nadaljnjem študiju na Univerzi Ludwiga Maximiliana v Münchnu je 7. februarja 1970 doktoriral iz teologije z disertacijo o uboštvi v teologiji sv. Bonaventure.

Po krajšem obdobju poučevanja na takratni frančiškanski in kapucinski redovni šoli v Münchnu je bil aprila 1973 izvoljen za provinciala Saške. To službo je opravljal do leta 1983. Njegove naslednje naloge do junija 1997 so bile delo v generalni kuriji reda v Rimu:

1983 generalni tajnik za formacijo in študij, 1985 generalni definitor in od junija 1991 generalni minister.

Po vrnitvi v Nemčijo je novembra 1997 postal predsednik *International Catholic Relief Organisation missio e.V.* s sedežem v Aachnu. Leta 1998 je bil imenovan za člana Kongregacije za širjenje vere. Podpredsednik *Missio*, dr. Gregor von Fürstenberg, se je v osmrtnici poklonil Hermannovemu delu: »Njegovo življenjsko delo je bilo zavzemanje za uboge po vsem svetu in ohranjanje stvarstva. Njegovo delo je bilo zakoreninjeno v globoki frančiškanski duhovnosti. Globoko smo hvaležni za njegovo delo, ki še danes daje podobo organizaciji.«

Leta 2008 se je po koncu dela za *Missio* preselil v München. Ko se je leta 2013 preselil na sedež frančiških misijonov v Bonn-Bad Godesbergu, je pozornost še naprej posvečal misijonskemu poslanstvu Cerkve in frančiškanskemu redu. Leta 2021 se je vrnil v bližino svojega doma, premeščen je bil v Paderborn. Zaradi vse večjih zdravstvenih težav po padcu leta 2023 je bil sprejet v dom Misijonark dragocene krvi v Neuenbekenu pri Paderbornu. Tam se je dobro počutil in še naprej skrbno spremljal dogajanje po svetu. 26. januarja 2024 zjutraj je nepričakovano preminil v svoji sobi, medtem ko je v samostanski cerkvi potekalo evharistično slavlje.

Vir: Br Hermann (Friedhelm) Schalück, ofm has returned to the Father's house - Frati Francescani

5. februar 2024

Pogreb br. Hermanna Schalücka

Paderborn (Nemčija)

Pogreb br. Hermanna Schalücka, generalnega ministra reda od 1991 do 1997, je bil 5. februarja v kapeli sv. Jožefa v samostanu frančiških sester v Paderbornu v Nemčiji.

V družbi bratov Province sv. Elizabete sta se pogreba udeležila tudi generalna definitorja, br. Joaquin Echeverry in br. Jimmy Zammit kot delegata generalnega ministra, ter nekaj redovnic iz različnih kongregacij, družinskih članov in vernikov.

Rekviem je vodil msgr. Ludwig Schick. Na začetku maše je br. Markus Fuhrmann, provincialni minister Province sv. Elizabete dejal: »S Hermannom Schalückom smo izgubili brata z globokim čutom za preroško in vizionarsko moč evangelija. Bil je človek dialoga, graditelj mostov med verami in kulturami, a tudi vezni člen med zelo različnimi načini mišljenja in verovanja v vesoljni Cerkvi. Njegove misli in besede so kazale na širino in globino vesele vesti.«

Br. Heribert Arens, OFM, ki je imel pridigo, je z naklonjenostjo govoril o liku brata Hermanna, ko je dejal, da je bil rojen v majhnem mestu, »premajhnem za njegovo miselnost: zanj je bilo vedno vse premajhno!«

Heribert je v nadaljevanju spomnil, da je bil br. Hermann najmlajši provincialni minister dežele Saške, da je njegova formacija temeljila na sv. Avguštinu in sv. Bonaventuri. »Spoznal sem ga na fakulteti, bil je človek, ki je vedno iskal in ko je imel sanje, je rekel sebi in drugim: »Zakaj jih ne morem uresničiti?«

Br. Hermann je več let preživel v generalni kuriji, najprej kot generalni tajnik za formacijo in študij, nato kot generalni definitor in končno od leta 1991 do 1997 kot generalni minister. Njegovih misli, njegove osebnosti nisi mogel postaviti v določene okvire – je dejal br. Heribert –, ker je vedno poskušal pogledati dlje; po navdihu papeža sv. Pavla VI. je imel vizijo poslanstva Cerkve na svetovni ravni, ki je presegala zahodno stališče, in bila povezana z rastjo krajevnih Cerkva ter spodbujala dialog med njimi in z njimi.

Homilijo je zaključil z zelo zgovorno podobo: »Za našega brata Hermanna je bila poklicanost zelo pomembna: Bogu je dovolil, da ga je poklical v nova obzorja, nove zamisli, nove zaveze. Zdaj je prejel še zadnji klic od Boga: klic v Njegovo navzočnost.«

Preden so ga pokopali, je v kapeli na vzhodnem mestnem pokopališču potekala kratka molitev, kjer so se bratje in družina od njega še zadnjič poslovili.

V svojem sožalnem pismu je škof dr. Georg Bätzing, predsednik Nemške škofovske konference, zapisal: »Njegova navzočnost po vsem svetu je bila mogočna, prav tako njegova neutrudna predanost pri govorih na katoliških konferencah, pri predstavljanju organizacije *MISSIO relief* in njegovega dela na katoliških akademijah. Br. Hermann Schalück je bil, lahko bi rekli, »mednarodni oče«, kar je bilo povezano tudi z njegovo dolgoletno službo generalnega ministra reda. Kot škofovska konferenca smo hvaležni br. Her-

mannu Schalücku, ki nas je spremljal kot svetovalec v Komisiji svetovnih Cerkev, kjer se je vedno spominjal celotnega sveta in še zlasti ubogih.«

Bratje province sv. Elizabete so izrazili globoko sožalje ob izgubi br. Hermanna. »Mnogi ljudje v Frančiškovi družini so cenili njegovo inteligenco, imel je skoraj »enciklopedično« znanje, njegov bogati dar za jezike, njegovo neomajno vero ob vseh vprašanjih in dvomih,« je zapisal br. Stefan Federbusch, provincialni vikar, v sporočilu generalni kuriji. »Tudi v visoki starosti je bil dober poslušalec in tankočuten svetovalec. Veliko ljudi ga bo pogrešalo.«

V pismu, objavljenem 27. januarja, na dan, ko je br. Hermann Schalück odšel v večno življenje, je br. Massimo Fusarelli spomnil na darove, ki jih je brat imel, dar poslušanja in sposobnost razpoznavanja in branja znamenj časa: »Br. Hermanna sem vedno cenil, še posebej tedaj ko je bil naš generalni minister, je njegova sposobnost odpiranja naših mej za svet, osmislila

naše pogovore in obzorja. Razmere je razumel na več ravneh. Spominjam se, da se je pred časom pojavila kriza nekega modela redovnega življenja in prav on jo je razumel in nam pokazal, kako naprej. Posledica njegove globoke frančiškanske duhovnosti je bil močan čut za nujno zavezanost pomoči ubogim in varovanja stvarstva.«

Ta čut za poslušanje in branja znamenj časa je br. Hermann, tedanji generalni minister omenil v homiliji, ki jo je imel ob začetku kapitlja leta 1997. »V teh treh tednih – je dejal – bomo v držbi poslušanja, molitve in razločevanja delili izkušnje, ocene in predloge za prihodnost. S tem se bomo pomaknili 'od tradicije do prerokbe'. [...] Naša temeljna drža pa ne bo usmerjena samo v preteklost, saj danes čutimo klic, da smo nosilci luči in upanja zase, za Frančiškovo družino, za Cerkev in za svet. Danes smo vabljeni, da smo zvesti na dinamičen, proaktiven, preroški način, da živimo pomen tega novega

obdobja zgodovine Porcijunkule: mi kot bratstvo v poslanstvu. Zato po tem srečanju, dragi bratje in sestre, pojdimo iz Porcijunkule novim obzorjem naproti ter živimo in oznanjamo evangelij Jezusa Kristusa, kakor je to počel sveti Frančišek« (*Acta Ordinis Fratrum Minorum, An. CXVI, Maii*). – Avgusta 1997, Fasc. II, str. 164-165).

Hvalimo Gospoda, ker je dal redu brata, kot je br. Hermann: naj naš brat užije mir in vse dobro v večni Gospodovi luči!

Vir: The funeral of Br Hermann Schalück - Frati Francescani (ofm.org)

30. januar 2024

Srečanje generalnega ministra in generalnega defnitorija s predstavniki Afriške konference

Nairobi (Kenija), 23. – 29. 1. 2024

Od 23. do 29. januarja 2024 sta se generalni minister in njegov generalni defnitorij srečala s provincialnimi ministri, kustosi in predsedniki enot Afriške konference v Nairobiju v Keniji v Provinci sv. Frančiška v Afriki, na Madagaskarju in Mauritiusu.

Prvi dan, potem ko ga je sprejel br. Fredrick Odhiambo, je provincialni minister Province sv. Frančiška, br. Virgile Agbessi, predsednik konference, ki je govoril na spletu, v svoji predstavitvi prikazal dejansko stanje konference: število bratov narašča, vendar je poudaril izziv pri formaciji kandidatov in njihovih

vzgojiteljev. Nadalje je govoril o dobrem sodelovanju med enotami na celini in jih povabil k razmisleku o novi hiši v Nigeriji. Popoldne je tudi generalni minister, br. Massimo Fusarelli, poudaril pomen začetne in trajne formacije ter izbire vzgojiteljev, da bi lahko bolje spremljali mlade brate. Potrdil je, da je treba vlagati v vzgojo gvardijanov in inkulturacijo evangelija in frančiškanske karizme.

Glede na vojne razmere, nenehno nestabilnost in izkoriščanje naravnih virov celine s strani multinacionalnih podjetij ter zapletenost mnogih afriških vlad je

povabil in spodbudil brate, naj delajo za pravičnost, živijo skupaj kot bratje in varujejo naravo. Ob koncu je br. Massimo enote povabil k boljšemu medsebojnemu sodelovanju in jih izzval, da odprejo novo hišo v Nigeriji. Nato je sledil pogovor in evharistično slavlje, ki ga je vodil br. Siphelele Gwanisheni (podpredsednica konference).

Druge dneve so zaznamovali različni govorniki, ki so se izmenjevali: br. Marcel Tshikez, tajnik za misijon in evangelizacijo konference, je na spletu predstavil uspehe, izzive in upanja afriških enot.

Med uspehi v konferenci je gotovo sodelovanje med različnimi enotami tudi v obliki misijona: med brati na celini vedno bolj raste pripravljenost za misijonarjenje v afriških državah z različnimi ljudmi, kot mnogi že počnejo.

Med izzivi je br. Marcel prepoznal inkulturacijo, komunikacijo med enotami, ekologijo, poklicanost bratov laikov, medverski in ekumenski dialog in nujno potrebo po jasnih odnosih s škofijami. Br. Marcel je govoril o pomembnosti odprtja hiše v Nigeriji, da bi sprejeli nove oblike evangelizacije in se jih lotili ob upoštevanju afriškega konteksta.

Br. Victor Luís Quematcha, generalni definitor afriške konference, je analiziral temo prestrukturiranja oziroma ustanavljanja novih konferenc ali dveh podkonferenc ob upoštevanju jezikov (anglofonske in frankofonske).

Br. Lage Afonso, kustos Mozambika in tajnik konference, je spregovoril o začetni formaciji: sodelovanje med enotami, dobre izkušnje, ki jih je treba ohranjati in razvijati. Potrebni so več usposobljenih profesorjev in vzgojiteljev, ki bodo lahko bolje spremljali mlade

brate. Potrebna je tudi nova infrastruktura, da bi lahko sprejeli brate v formaciji.

V nedeljo, 28. januarja, sta se generalni minister in generalni definitor za Afriko srečala s študenti teologije v provinci. Dvajset bratov se je generalnemu ministru in vsem dobrotnikom reda iz srca zahvalilo za bratsko podporo.

Br. Victor je razložil zamisel Afriške konference glede formacije, v skladu s katero bodo študentje iz različnih enot v Afriki povabljeni v tri različna študijska središča na celini (Lusaka – Zambija, Kolwezi v Demokratični republiki Kongo, Katoliški misijonski inštitut v Abidžanu). na Slonokoščeni obali), da bi delali na mednarodni in misijonski formaciji.

Potem ko je generalni tajnik, br. Antonio Iacona, spregovoril o uporabi zbirke podatkov reda, se je srečanje zaključilo z evalvacijo tem, ki so jih obravnavali v teh dneh, polnih izmenjevanja, premišljevanja, molitve in bratstva.

Vir: The Meeting of the Minister General and the General Definitory with African Conference - Frati Francescani (ofm.org)

1. februar 2024

Srečanje gvardijanov Sicilije in Malte

Provinci »Presvetega Jezusovega imena« na Siciliji in »sv. Pavla apostola« na Malti

Od 29. do 31. januarja 2024 so se gvardijani/delegati provinc »Presvetega Jezusovega imena« na Siciliji in »sv. Pavla apostola« na Malti, zbrali v Ispici (Ragusa, Italija), v samostanu Jezusove Matere, da bi se posvečali formaciji in razpravljali o službi, ki jim je bila zaupana.

Formacijo je vodil br. Paolo Fantaccini iz Toskanske province, ki je spregovoril o avtoriteti po Frančiškovem izročilu. Formacijo je vodil tudi br. Gianni Notari SJ, ki je govoril o pomenu skrbi za kontekst, kjer delujejo bratstva, da bi ljudem pomagali razumeti njegov pomen.

Poleg formacije in razpravljanja so bili bratje deležni tudi bratskega druženja in kulturne dimenzije, obiska mesta Syracuse.

Zadnji dan so se gvardijani/delegati, razdeljeni v dve skupini, srečali s svojimi provincialnimi ministri, da bi se pogovarjali o tem, kar so izkusili v zadnjih dneh in razmišljali o poti lastnih provinc.

Srečanje je bila dobra priložnost za ustvarjanje odnosov in krepitev sodelovanja na nekaterih področjih našega življenja in poslanstva.

Vir: Meeting of the Guardians of Sicily and Malta - Frati Francescani (ofm.org)

15. februar 2024

Br. Luis Enrique Saldaña Guerra, OFM imenovan za škofa

Škofija David, Panama

15. februarja 2024 je sveti oče imenoval br. Luisa Enriqueja Saldaña Guerra, OFM za škofa škofije David v Panami.

Br. Luis Enrique se je rodil 24. februarja 1966 v Chiriquíju v Panami. Prvega januarja 1994 je vstopil v frančiškansko Provincio Gospe Guadalupske v Srednji Ameriki in na Karibih. Študiral je filozofijo na Univerzi Rafael Landívar v Gvatemali in teologijo na Srednjeameriški univerzi José Simeón Cañas v Salvadorju.

Slovesne zaobljube je dal 23. februarja 2002, v duhovnika pa je bil posvečen 29. aprila 2006. Opravljal je naslednje službe: provincialni definitor, gvardijan različnih bratstev, župnijski vikar v različnih župnijah,

direktor kolegijev Pija XII. Boquete in svetega Frančiška Asiškega Davida Chiriquíja iz Paname, namestnik direktorja »Obras Sociales del Santo Hermano Pedro« v Antigvi v Gvatemali, podpredsednik konference Gospe Guadalupske Mehike, Srednje Amerike in Karibov. Od 27. januarja 2021 je provincialni minister province Gospe Guadalupske.

Našemu br. Luisu Enriqueju želimo vse dobro pri njegovem služenju Božjemu ljudstvu.

*Vir: Br Luis Enrique Saldaña Guerra, OFM
appointed Bishop - Frati Francescani*

22. februar 2024

Generalni minister v Togu

Obisk Province Učlovečene Besede

Obisk generalnega ministra br. Massima Fusarellija in generalnega definitorja br. Victorja Quematcha se nadaljuje na afriški celini. Po obisku v Demokratični republiki Kongo sta bila brata od 19. do 22. februarja 2024 na obisku v Togu v Provincii Učlovečene Besede v Zahodni Afriki.

19. februarja sta se br. Massimo in br. Victor srečala z msgr. Nicodèmom Barrigah-Benissanom, nadškofom in metropolitom v Lomeju. Med drugim so govorili o inkulturaciji frančiškanskega redovnega življenja in različnih vidikih frančiškanske karizme v poslanstvu bratov v tem delu Cerkve, v Togu, še zlasti v Lomeju.

Istega dne je potekala izredna seja definitorija province, na kateri so predstavili domače razmere, njihove značilnosti in izzive. Generalni minister je nato nagovoril navzoče brate.

Potem sta se br. Massimo in br. Victor v spremstvu provincialnih definitorjev srečala z delegacijo krajevnega OFS, dan pa so zaključili z večernicami.

Naslednji dan sta minister in generalni definitor obiskala različne krajevne enote: župnijo sv. Antona Padovanskega in istoimensko frančiškansko visoko šolo v Hanoukopéju; vrtec, ki ga vodijo sestre sv. Frančiška Asiškega v Tokoinu; filozofski sholastikat Bratstva sv.

Franciška Asiškega v Adidogoméju, kjer se je br. Massimo srečal z brati z večnimi zaobljubami v regiji.

21. februarja sta bila br. Massimo in br. Victor na vodenem ogledu mehanične delavnice (dejavnost province) Adidogomé, ki jo je predstavil direktor Delphin Sissakotiba. Zatem sta obiskala sestre klarise Samostana sv. Klarise v Aképéju: med srečanjem je pogovor potekal o trajni reviziji generalnih konstitucij reda klaris, ki vključuje razmislek o bolj ženskem-rahločutnem pristopu in odpira drugačne resničnosti življenja sester z vsega sveta.

Dan se je zaključil z obiskom postulantske hiše v Bratstvu sv. Damiana v Aképédu: br. Massimo je blagoslovil novo kapelo bratstva, ki je še nedokončana, in novo gradbišče za »projekt širitve postulaturne«.

Obisk generalnega ministra v Provincii Učlovečene Besede se bo nadaljeval na Slonokoščeni obali do 26. februarja 2024.

Br. Jean-Martial Koffi, OFM
tajnik province

Vir: The Minister General in Togo - Frati Francescani (ofm.org)

24. februar 2024

Razmišljanja br. Massimo – februar 2024

Velik križ na trgu v La Verni se pne nad dolino in v nekem smislu nad celim svetom. V tem postnem času leta 2024, v letu, ko se spominjamo stigem, ki jih je prejel sv. Frančišek, skupaj razmišljamo o njem in se vprašajmo, kaj nam lahko ponudi za sodobno obhajanje Gospodove velike noči.

- Kaj nam lahko ponudi križ, ko živimo v času, zaznamovanem z »miselnostjo vojne«? Kaj vzbuja v nas? Gremo preprosto mimo njega? Kako lahko pozdrav Vstalega Mir z vami!, ki ga je sv. Frančišek sprejel za svojega z besedami *Naj vam Gospod da mir*, odmeva tudi danes?

- Kaj nam lahko ponudi križ, ko z odprtimi očmi gledamo škandalozno bedo in siromašnost mnogih, hkrati pa bogato peščico? Posledica tega je tudi položaj množice migrantov, ki jih v zgodovini še ni bilo toliko. Katero stran smo izbrali?

- Kaj nam lahko ponudi križ, ko moramo razložiti preganjanja kristjanov, ki jih je danes več kot v starodavni Cerkvi? Še vemo, da tvegati življenje za Gospoda preprosto pomeni biti krščanski učenec?

- Kaj nam lahko ponudi križ pri razločevanju upov in bojov našega potovanja Cerkve, redovnega življenja in tudi v naši Družini? Pomislimo na primer na zmanjševanje našega reda in šibkost, ki ju danes doživljamo v različnih delih sveta. Je to samo težava, ki jo je tre-

ba prestat, ali tudi velikonočni prehod, ki bo prinesel nove načine današnje hoje za Jezusom?

- Kaj nam lahko ponudi križ, da bomo slišali krik našega »Skupnega doma«, z več kot motečimi znamenji, ki jih imamo pred očmi? Ali ga želimo zanikati tako, da se kot mnogi drugi ustavimo ob sumu »ekološke ideologije«, ali pa bomo izbrali modro razbiranje znamenj časa, da bi temu primerno ravnali?

V teh in v mnogih drugih znamenjih, ki jih doživljamo, so besede svetega Pavla danes močnejše kot kadar koli: »Celotno stvarstvo zdihuje in trpi porodne bolečine.« (prim. Rim 8,22)

Naj nas zapletenost tega dela ne hromi! Naj nam senca in luč velikega križa v La Verni, še posebej letos, pomagata upreti pogled proti bolj oddaljenemu obzorju, da bomo v luči Gospodove velike noči lahko razbirali porodne krče smrti in življenja v svetu.

Ne pustimo, da bi ta vprašanja šla mimo nas, zastavimo si jih osebno, v bratstvih in z laiki, s katerimi smo skupaj na poti.

Želim vam lepo pot proti veliki noči!

Vir: Reflections by Br Massimo - February 2024 - Frati Francescani (ofm.org)

Št. 1/24

Ljubljana, 9. januar 2024

Zapisnik 13. seje provincialnega defnitorija

Trinajsta seja provincialnega defnitorija je bila v torek, 9. januarja 2024, v samostanu Marijinega oznanjenja v Ljubljani. Seje so se udeležili: p. Marjan Čuden, provincialni minister, br. dr. Miran Špelič, vikar province; defnitoriji: p. Bernard Golčnik, p. dr. Christian Gostečnik, p. Pavle Jakop, p. Niko Žvokelj ter p. dr. Tadej Strehovec. Seja se je začela ob 9.30 uri z molitvijo, ki jo je pripravil p. Christian.

1. Sprejem zapisnikov 11. in 12. seje provincialnega defnitorija

Provincialno vodstvo je potrdilo zapisnik enajste in dvanajste seje provincialnega defnitorija. Provincial je izpostavil lepo srečanje za gvardijane, ki je bilo 22. novembra 2023 na Viču v Ljubljani. Prav tako je spomnil na lepo in dobro obiskano srečanje ob 100 rojstnem dnevu p. Polikarpa Broliha, ki je bilo 5. decembra 2023 na Brezjah.

2. Sveta Gora: Prošnja za posinovljenje

Provincialno vodstvo je, z namenom zahvale za požrtvovalno delo in sodelovanje na Sveti Gori, posinilo Lojzko Bičič, Ivanko Bavcon in Katarino Vuga.

3. Izdelava habitov

Provincia je sklenila dogovor s provinco sv. Cirila in Metoda, da bo br. Zdravko na Trsatu do nadaljnjega izdeloval habite za člane naše province.

4. Prošnja za romanje v Sveto deželo

Provincialno vodstvo daje dovoljenje p. Benediktu Emberšiču za romanje v Sveto deželo, ko bodo to razmere dopuščale.

5. Koledar province:

17. 1. 2024 (sreda) Plenarni svet province na Viču v Ljubljani.

22. 5. 2024 (sreda) Dan province v Samostanu Marijinega oznanjenja v Ljubljani.

Naslednja seja provincialnega vodstva bo v torek, 12. marca 2024, ob 9.30 uri v Ljubljani. Provincialno vodstvo je sejo zaključilo ob 12.30 uri z molitvijo in blagoslovom.

p. Tadej Strehovec
Tajnik province

Brezje

**Od 18. decembra 2023
do 1. marca 2024**

Zakaj taka časovna omejitev? Zato, ker se je datum, 18. 12. 2023 zapisal v brezjsko kroniko, saj so na ta dan, ki je bil čudovit, jasen, sorazmerno topel in brez vetra, z velikim dvigalom dvignili na zvonik bazilike Marije Pomagaj novo ostrešje zvonika. Ta dan pa je bila tudi 74. obletnica mašniškega posvečenja našega p. Polikarpa (18.12.1949). Veliko delo je bilo tako narejeno, so pa potem delavci urejali ostrešje še vse do meseca marca. Sedaj je polovica odra odstranjena in se čaka na toplejše vreme in dokončanje resnično obsežnih del celotne prenove zvonika.

Na spletni strani marija.si je urejevalka strani dr. Andreja Eržen Firšt, direktorica romarskega urada Brezje, zapisala:

»Največji projekt letošnjega leta je bila za Slovensko Marijino narodno svetišče zagotovo obnova zvonika bazilike Marije Pomagaj. V začetku leta so strokovnjaki pregledali stanje zvonika in skupaj z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Kranj ugotovili, da je stanje zelo zaskrbljujoče.

Od prvotnega namena, da očistimo pročelje zvonika, popravimo uro, zaščitimo kupolo ter pregledamo kritino, je bilo ugotovljeno, da bo obseg del precej večji. Ko je klepar odstranil pločevino in deske v kapu strehe zvonika, so bile vidne posledice zamakanja. Leseni deli ostrešja so bili zaradi zamakanja na številnih delih povsem strohnjeni, tako stanje ostrešja že postavlja pod vprašaj njegovo stabilnost.

Ko je izvajalec del pričel z odstranjevanjem strohnjenih kapnih leg, je moral odstraniti tudi del zidu, s katerim so bile zazidane kapne lege in nosilne horizontalne lege ter vertikalni stebri. Nosilne lesene grede in stebri so bili na ležišču in spoju strohnjeni. Glede na tako stanje nosilnega ostrešja se ni mogla izvesti kvalitetna sanacija obstoječega ostrešja, zato smo se s stroko odločili za izvedbo novega ostrešja. Staro ostrešje so v celoti odstranili in postavili novo ostrešje z ustreznimi sidri.

Obnovitvena dela so potekala od maja dalje, podjetje Krovstvo in kleparstvo Srečko Belcjan je poskrbelo za kleparska dela na zvoniku, vsa ostala gradbena dela pa so opravili v podjetju Gradbeništvo Novak, Primož in Ambrož Novak. Nadzor nad projektom je izvajal Franc Nograšek.

Zaradi zahtevnosti namestitve kupole nazaj na zvonik, smo morali najeti posebno avto dvigalo, dovolj visoko in dovolj velike nosilnosti. Za datum dviga kupole je bil določen ponedeljek, 18. december. Najprej je bilo potrebno odstraniti stari leseni del kupole zvonika in potem v dveh delih namestiti novo kupolo. Spodnji del kupole tehta 5,2 tone, zgornji 2,5 tone. Po zahtevnem, natančnem delu je kupola v vsem sijaju zasvetila na vrhu zvonika bazilike Marije Pomagaj.

Dan je bil od Boga poslan, vsi postopki namestitve so potekali brez problemov, v povsem brez vetrnem ozračju, obsijano s soncem. Pod varstvom Marije Pomagaj so se tudi delavci varno vrnili z višin.

JALSICE NA BREZJAH

Kot vsako leto, so bile tudi letos skrbno pripravljene jaslice v naši Baziliki. Spredaj so bile velike: neapeljska pokrajina, delo domačega mojstra z Brezij Zlatota Petroviča, figure pa so bile kupljene in pripeljane iz Neaplja. Pri spovednici pokojnega p. Leopolda je bil postavljen božični hrib iz vzhoda Nemčije, mesta Erzgebirge. Zunaj na trgu v zidni ovalni niši so bile zanimive jaslice; globus, ki je na vsake pol minute odprl vrata in notri so bile jaslice iz različnih koncev sveta: od Peruja, Poljske do Afrike in Češke, kjer so naredili papirnate kot jubilejne Frančiškove, ob 800 letnici postavitve Frančiškovih živih jaslic. Na trgu pred stopnicami v park miru pa so bile ponovno postavljen v nadnaravni velikosti jaslice po Plečnikovem načrtu. Ljudje so si skozi ves božični čas do Svečnice radi ogledovali naše res zanimive jaslice.

PREDPREMJERA DOKUMENTARNEGA FELTONA

Verjetno ste si ogledali na TV 1 ta felton, ki je bil predstavljen na Brezjah v petek, 22. decembra. Takole se glasi zapis na naši spletni strani:

"Ko je sveti Frančišek na božični večer leta 1223 želel zbrane čim bolj živo spomniti na Jezusovo rojstvo in je postlal preproste jaslje, si verjetno ni mislil, da se bodo ob njegovem dejanju navdihovali mnogi, še osem stoletij kasneje. Od skromnih, zgolj nakazanih silhuet svete družine do velikih upodobitev z razkošnimi pokrajinami in s slikovitimi figurami – jaslje so sčasoma presegle zgolj verski simbol. Skozi različne generacije jaslje povezujejo ljudi v veri in umetniški ustvarjalnosti, postale so del kulturne dediščine, predvsem pa vedno znova pletejo zanimive človeške zgodbe." So ob predstavitvi dokumentarnega feltona zapisali na RTV Slovenija. Predpremierno smo si dokumentarni feljton ogledali v dvorani nad zakristijo bazilike Marije Pomagaj. Uvodoma je prisotne pozdravil rektor svetišča, dr. p. Robert Bahčič, ki je tudi sodeloval pri nastajanju dokumentarnega feljtona. Zahvalil se je ustvarjalcem ter ostalim sodelujočim, predvsem zakoncema Ani in Andreju Korenč.

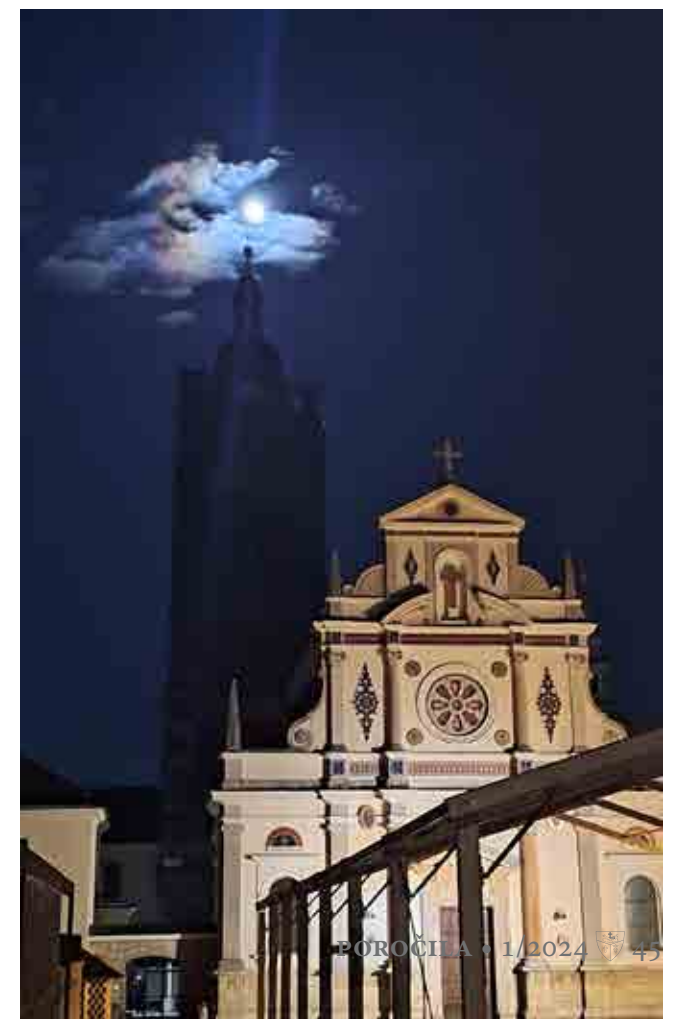
KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA

V nabito polni baziliki so se razlega slovenske božične pesmi Slovenskega okteta na večer praznika sv. Janeza, 27. decembra. »Ob koncu koncerta se je p. Robert Bahčič zahvalil pevcem, ki so navdušili poslušalce iz različnih koncev naše dežele. V zahvalo jim je poklonil jaslje, ki smo jih pri Mariji Pomagaj pripravili ob 800-letnici prvih jaslje sv. Frančiška Asiškega.« - zapis na spletni strani

MESECA JANUAR IN FERBUAR

Za oba meseca bi lahko zapisal, da sta bila zimska in tiha ter mirna. Ob koncu prvega meseca se je mirno in tiho poslovil s tega sveta p. Polikarp, kar je podrobno popisano ob koncu Poročil. Na začetku meseca februarja, 8., na sam kulturni praznik, je lepo število udeležencev peš, pod vodstvom Romarskega urada Brezje, tradicionalno, že 8. poromalo od bazilike Marije Pomagaj do hiše našega pesnika Prešerna in nadškofa Vovka v Vrbo na Gorenjskem. V drugi polovici meseca februarja pa je na Brezjah za 9 udeležencev pet dni duhovnih vaj vodil p. Krizostom. Gospa Andreja je na spletni strani lepo povzela misli voditelja pri zaključni sv. maši v kapeli Marije Pomagaj: » P. Krizostom je v pridigi povzel vsebino duhovnih vaj: "Duhovne vaje smo obhajali na začetku letošnjega postnega časa, ki je že sam po sebi klic k spreobrnjenju. Razmišljali smo o ranah, ki imajo svoj izvor v Kristusovih peterih ranah. Spominjali smo se sv. Frančiška in njegovih stigmat – ran; letos bomo obhajali kar 800 let od tega zgodovinskega dogodka na gori Laverni. Dotaknili smo se svojih ran, pa ran naše Matere Cerkve in nenazadnje ran sveta, v katerem živimo." Je uvodoma dejal p. Krizostom in nadaljeval: "Naš odgovor na vse hudo je v vztrajanju na poti, na katero smo poklicani; v stalnem vsakdanjem zajemanju iz dna globin naše vere. Čeravno je posvetenje ali s tujko sekularizacija ena od hudih ran naše družbe, katere del je naša Cerkve, mi odgovarjamo na to dogajanje s svetostjo."

Ob koncu februarja nas je obiskala tudi Ikona Kraljice Frančiškove družine. Ikona Kraljice Frančiškove družine je nastala leta 2018 v Litvi. Na ikoni so pod podobo Jezusa in Marije relikvije zavetnikov Frančiškove družine: sv. Frančišek, sv. Klara in sv. Elizabeta Ogrska.

PODOBA MARIJE POMAGAJ

Naj navedem še zapis na naši spletni strani, ki tudi marsikaj pove: »V letu, ko obhajamo 210 obletnico nastanka milostne podobe Marije Pomagaj (1814-2024), smo še posebej hvaležni za podobo, ki je nastala iz zaobljube umetnika, ki se je zaradi osebne stiske znašel v zaporu. V turbulentnih časih začetka 19. stoletja je slikar Leopold Layer ustvaril eno najbolj prepoznavnih podob Matere Božje, ki smo ji Slovenci nadeli ime Marija Pomagaj. Od samega začetka je milostna podoba na Brezjah priča času in njegovim dogodkom, priča prošnjam ljudi in njihovim zahvalam. Mirno lahko rečemo, da je v votivnih podobah ter romarskih zapisih shranjena zgodovina slovenskega naroda.«

ROMARSKI DOM

Skoraj vsak mesec je kakšna skupina ali dve, ki si za duhovni vikend naberejo duhovnih moči in izkušeni skupnega sobivanja. Radi pridejo birmanci, prvoobhajanci in tudi drugi.

IN ZA KONEC

V naslovu piše novice do 1. marca, letos je bil to že petek pred 3. postno nedeljo. V naši baziliki so pred oltarjem tudi letos postavljene postne jaslice; 15 postaj križevega pota narejenih iz školjk, hrvaške avtorice iz Jastrebarskega Marije Golub. Na predstavitveni tabli piše naslednje: »Križev pot je sestavljen iz 100 figur, predstavljenih v 15 postaja križevega pota. Figure so narejene iz naravnih školjk, križ pa je narejen iz hrastovega lesa, saj školjka ne more ustrezno prikazati teže. Školjke se nam zdijo morda težak material za

ustvarjanje križevega pota, saj je z njimi težje prikazati velik razpon čustev, ki ga vsebuje križev pot. Zato je izziv izdelave križevega pota iz školjk toliko večji. Avtorica Marija Golub je izraznost uspela ustvariti z izborom različnih školjk in uporabe njihovih naravnih barv in oblik.« Ljudje si jih radi ogledajo, ker so res nekaj posebnega. Tudi postni prt gospe Maše Bersan Mašuk in veliko, iz lesa izrezljano velikonočno jajce, s prizori Jezusovega trpljenja, umetnika Gojkoviča iz leta 2019, nagovarjata številne vernike ob postni pripravi na Veliko noč.

Na Brezjah smo tako ostali samo štirje bratje; k nam pripada še brat župnik, p. Milan. Skupaj se trudimo, da romarji in obiskovalci največje Marijine Božje poti dobijo tisto kar iščejo: mir, sprejetost, v zakramentu svete spovedi pa Božje usmiljenje in ljubezen. Naj Marija Pomagaj ostaja naša in vaša Kraljica.

Povezal in zbral p. Krizostom

<https://franciskani-kamnik.si>

Odmevi izpod kamniških planin

Frančiškanski samostan Kamnik

To sem zapisal v prejšnjih Poročilih decembra 2023 pod naslovom POSINOVLJENJE:

»Vodstvo Slovenske frančiškanske province Sv. Križa je sklenilo, da posinovi gospoda MIHA HRIBARJA in gospo MAJDO PETERLIN. Zvesti organistinji – več kot 50 let, katehistinji in liturgični sodelavki, navdušeni skavtinji, gospe Majdi, je listino posinovljenja izročil provincialni minister p. Marjan Čuden na god sv. Cecilije, zavetnice cerkvene glasbe, v sredo, 22. novembra, med sv. mašo v naši cerkvi v Kamniku ob 18.30.

Za gospoda Miha Hribarja, dobrotnika in mojstra krojača, ki je desetletja krojil in šival frančiškanske habite, smo imeli v načrtu, da prejme posinovljenje na drugo adventno nedeljo, 10. decembra 2023, med sveto mašo ob 8.30. Gospod Miha je 30. septembra letos dopolnil 90 let in je nekaj zadnjih tednov preživel v bolnišnici, zato smo slovesnost prestavili na poznejši čas.

Čestitamo obema in se jima zahvaljujemo za predano služenje samostanu in Cerkvi!»

Naš posinovljeni brat MIHA HRIBAR je v sredo, 27. decembra 2023, mirno zaspal za ta svet na svojem domu v Kamniku, ko sem ga p. Ciril nekaj ur pred tem pospremil z molitvijo in svetim maziljenjem. Pogrebno sveto mašo je v soboto, 30. decembra 2023, ob somaševanju sobratov vodil provincialni minister p. Marjan Čuden, ki mu je spregovoril v slovo in izročil listino posinovljenja Mihovi hčerki dr. Mojci Jemec.

Pater Ciril se je bratu Mihi zahvalil in povedal:

»Miha Hribar se je rodil v vasi Golice v Tuhinjski dolini; Pr' Ocvirk se je hiši reklo, pred 90-timi leti, 30. septembra 1933. Vedno se je rad vračal v tiste bregove, tudi zadnja leta, nabirat gobe tam okoli ali na izlete na Menino planino z ženo Mileno.

Milena (ki danes zaradi bolezni ne more biti z nami) in Miha sta skupaj preživela več kot 66 let: si ustvarila družino s tremi otroci, Mojco, Matjažem in Sašom, jih uspešno šolala skozi kamniško gimnazijo in do univerze, zgradila družinsko hišo na Bakovniku, predvsem pa trdo delala. Šivala!

Miho so eni poznali kot Miha Hribarja, otroci in njihovi partnerji kot ata, vnuki in pravnuki kot ata Miha - velika večina pa kot Miha, krojača.

V več kot 60ih letih je postal sinonim za krojača v Kamniku in širše. Lahko je sešil karkoli, za moške ali ženske ali otroke ali habite za nas, ko smo potrebovali nove. S kroji za vsako stranko, natančno in vedno kvalitetno. In z ljubeznijo.

Poleg družine mu je bilo šivanje največja strast. Skoraj do zadnjih let življenja. Njegove debele knjige z merami strank skozi desetletja bi lahko povedale cele zgodbe...

In potlej so bili tu nogomet, ki ga je v mladih letih aktivno igral in ga je spremljal še čisto do zadnjih dni - ter ptiči, ki jih je poznal prav vse, ki so množično prihajali na hranjenje na vrt, ki sta ga z Mileno tako skrbno vzdrževala in urejala ob hiši.

In ob vsem tem je zadnja leta skrbel za Mileno v

njeni težki bolezni ter vedno našel čas, da sta skupaj obiskala nedeljske maše v frančiškanski cerkvi. Vedno smo ga bili veseli in ju z veseljem obiskali tudi doma. Z veliko hvaležnostjo ga danes spremljamo v molitvi in daritvi svete maše. Sožalje v znamenju vere v Novorojenega in Vstalega Gospoda ženi Mileni, hčerki Mojci z možem Borisom, sinu Matjažu z ženo Emanuelle ter sinu Sašu z ženo Nino in družinami. Naj naš posinovljenec brat Miha počiva v objemu Božje ljubezni. Amen.«

PRAZNOVANJE BOŽIČA IN JASLICE V NAŠI CERKVI

KAMNIŠKI SKAVTI so nam prinesli LUČ MIRU IZ BETLEHEMA 2023 z geslom »*Premostimo in razsvetlimo*«.

KONCERTI: Petek, 22. december 2023, 7. dan božične devetdnevne. Po večerni sv. maši (18.30) smo imeli ob 19.30 predbožični koncert v novi samostanski dvorani. Nastopili so **učenci Glasbene šole Kamnik**. Koordinatorica nastopa je bila učiteljica trobil prof. Neža Gruden.

Sobota, 23. december 2023, 8. dan božične devetdnevne, ob 19.15: Predbožični koncert v cerkvi. Natopil je **mešani pevski zbor Musica Viva, Kranj – Primskovo**, dirigent Jan Gorjanc-Daniso, spremljava Kayoko Ikeda.

Ponedeljek, 25. december 2023, božič, ob 18.30: Pri večerni praznični sv. maši je pel **mešani**

pevski zbor Cantemus pod vodstvom zborovodje Uršule Jašovec, po sv. maši pa so v cerkvi pripravili **še božični koncert**.

ESM 2023 – EVROPSKO SREČANJE MLADIH: Od 28. decembra 2023 do 1. januarja 2024 so družine gostile mlade romarje, ki so iz vse Evrope prišli na Evropsko srečanje mladih, ki so ga s pomočjo Cerkve v Sloveniji in mesta Ljubljane pripravili bratje iz ekumenske skupnosti Taize, seveda ob zavzetem sodelovanju naših mladih in družin. Mnoge družine so tudi v Kamniku in okolici sprejele v svoj dom po dva, tri ali štiri romarje. V naši cerkvi se je 80 mladih iz Evrope zbiralo skupaj z našimi mladimi k molitvi, srečanjem, na starega in novega leta dan tudi k sveti maši, ki so jo oblikovali v različnih jezikih. Seveda smo se potrudili, da smo jim tudi z naše strani mogli približati sporočilo svete božične noči, praznika Sv. Družine in novega leta 2024. Pri sv. maši ob 8.30 in 10.30 so na novega leta dan, v ponedeljek, 1. januarja 2024, sodelovali mladi romarji in se nato po kosilu z izrednim vlakom odpeljali ob 13.45 s postaje Kamnik Graben. Organizatorji se zahvaljujejo vsem, ki ste odprli svoja srca in jih sprejeli v svoj dom. Zahvala tudi vsem prostovoljcem, ki so nekaj mesecev pred srečanjem ali med samim srečanjem pomagali.

DRUŠTVO SV. JAKOBA (DSJ) je pripravilo v petek, 12. januarja 2024, predavanje **Tatjane Jakovljevič**, univ. dipl. prof. defektologije in razvojne terapevtke s specialnimi znanji. Naslov predavanja: **Otroci se spreminjajo – mit ali resnica: Kako vzgajati v času preobremenjenosti s šolo in ob vse večjih čustvenih in vedenjskih težavah otrok?**

Predavateljica je spregovorila o tem, kakšni so razlogi za drugačno funkcioniranje današnjih otrok ter kako na to vplivata sodobna družba in šolski sistem. Predstavila je pristope, s katerimi lahko otrokom in mladostnikom pomagamo, da bodo dobro funkcionirali v šoli in odraščali v ljudi, ki se bodo uspešno soočali z zahtevami svojega časa.

V petek, 26. januarja 2024, ob 19.30 sta urednika **dr. Matija Ogrin** in **dr. Marjan Dolgan** predstavila **Bibliografijo pesnika Franceta Balantiča**.

V petek, 9. februarja 2024, ob 19.15 je DSJ pripravilo v počastitev kulturnega praznika in Maistrovega leta koncert domoljubnih pesmi **Komu najpred vese-lo zdravico bratje č>mo zapet?** Nastopil je **Komorni zbor Šutna**, ki ga vodi Dušan Ješelnik.

V petek, 8. marca 2024, smo imeli večer z g. Jožetom Ramuto, belokranjskih korenin, ki je v letih 1991 do 2016 poučeval na osnovni šoli Frana Albrehta v Kamniku in se uveljavil v pisanju proze in poezije.

KONCERT godalne zasedbe Arco VI. (Miha Škrlep) pa je odmeval v naši dvorani v soboto, 9. marca 2024 zvečer.

V letu 2023 je imela naša spletna stran 14.000 obiskov; klikli so bili iz vsega sveta.

V naši cerkvi smo v letu 2023 podelili okrog 27.000 svetih obhajil.

ZAČETEK DEKANIJSKIH MISIJONOV: V nedeljo, 28. januarja 2024, je v naši cerkvi ob 15.00 vodil slovesno somaševanje ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Stanislav Zore OFM. Skupaj z njim so somaševali kamniški dekan in župnik g. Luka Demšar, duhovniki, ki delujejo v dekaniji in misijonarji, ki bodo v letošnjem letu vodili misijone v župnijah dekanije Kamnik. Gospod nadškof je vsakemu župniku izročil posebno misijonsko svečo za župnijsko občestvo.

80 LET je 29. januarja 2024 dopolnila gospa PAVLA MARKUŠ, ki že več kot deset let požrtvovalno skrbi za kuhinjo našega samostana. V nedeljo, 28. januarja 2024, ji je pred sklepom 8.30 sv. maše p. Ciril izročil papežev blagoslov: »Sveti oče Frančišek iz vsega srca podeljuje svoj Apostolski blagoslov gospe Pavli MARKUŠ za njen 80. rojstni dan in v zahvalo za njeno požrtvovalno delo v frančiškanskem samosta-

nu v Kamniku in prosi Vsemogočnega, da jo bogato obdari z mnogoterimi nebeškimi darovi, Blažena Devica Marija pa naj ji še naprej zagotavlja svoje trajno in materinsko varstvo.« Čestitamo z veliko hvaležnostjo, draga gospa Pavla!

Na svečnico smo se poslovili od jaslic, ki jih je letos postavila v naši cerkvi že dvajseto leto DRUŽINA ŠPENKO: mama Andreja, oče Tone, sinova Anton in Krištof. V nedeljo, 21. januarja 2024, jim je ob koncu 10.30 svete maše p. Ciril izročil poseben Papežev blagoslov »v zahvalo za njeno kreativno, požrtvovalno in umetniško delo postavitve jaslic že dvajseto leto«. Več si lahko preberete na naši spletni strani: <https://franciskani-kamnik.si> pod DOGODKI Januar 2024.

Do 2. februarja 2024 smo lahko prejeli popolni odpustek ob ogledu jaslic v vseh cerkvah, ki jih upravlja mo Franciškovi bratje kot spomin na Greccio 1223, kjer je sv. Frančišek Asiški pred 800 let postavil žive jaslice.

ODSOTNOST IN POMOČ: Pater Ciril A. Božič je bil odsoten od 29. 1. do 22. 2. 2024. V vseh treh slovenskih misijonih v Avstraliji, kjer je deloval 29 let, Adelaide, Sydney, Melbourne in na mednarodnih božjih poteh, je daroval svete maše, obiskal rojake po društvenih (klubskih) domovih in domovih za starejše, zbiral rojake k molitvi za pokojne na mnogih pokopališčih prostranih velemest. Z njim sta potovala laiška misijonarka in pastoralna sodelavka (sedaj tudi v Kamniku),

Marija Anžič, ki je pet let in pol delovala v Zambiji s p. Stankom Rozmanom in 19 let s slovenskimi frančiškani v Avstraliji, ter zgodovinar in urednik prof. dr. Renato Podbersič ml., ki je v Avstraliji posnel nad dvajset rojakov – pričevalcev, tudi kot nadaljevanje dela dr. Jožeta Možina. Patru Franciju Seničarju, ki je bil v tem času odgovoren za delo in življenje samostana, sta koncem tedna prihajala v pomoč provincial pater Marjan Čuden in bogoslovec br. Filip Mlinar, v nedeljo, 11. februarja, pa jezuit misijonar p. Stanko Rozman, ki ga v Kamniku že tudi vsi dobro poznamo. Trije gredo, smo zapisali, trije pridejo! Hvala vsem trem, srečno pa vsem šestim in seveda tudi Vam!

ZAHVALA PROVINCIALU patru Marjanu Čudnu, br. Filipu Mlinarju in p. Stanku Rozmanu za pomoč in sodelovanje, predvsem ob sobotah in nedeljah in seveda p. Franciju Seničarju za vso odgovorno skrb in ustvarjalnost ter vsem sodelavkam in sodelavcem v cerkvi in samostanu. Hvala!

V Avstraliji je imela naša trojka: p. Ciril, Marija Anžič in prof. dr. Renato Podbersič pravi misijon v srečanjih z našimi rojaki v Adelaidi, v Marian Valley – Marijini dolini v Queenslandu, v Sydneyu in Wollongongu, na božji poti Ta Pinu in v Melbourneu. Vsa naša srečanja so se vedno začela z daritvijo sv. maše in se nadaljevala v veselem razpoloženju prijateljstva in upanja na ponovna snidenja. Iz dežele Južnega Križa - Down Under - prinašamo veliko pozdravov sorodnikom in rojakom v domovini.

ČAS MISIJONA je bil čas posebnih milosti ne le za župniji Kamnik in Tunjice, pač pa po odzivih sodeč, za širše občestvo dekanije Kamnik. Molitvena priprava na misijon in vsi dnevi od petka, 23. februarja, do nedelje, 3. marca 2024, so bili v znamenju posebne odprtosti in vzornega sodelovanja občestev in pastoralne ekipe Šutne, Tunjic in Kloštra. Zahvala vsem široko odprtim srcem Božjemu povabilu; hvala g. župniku in dekanu Luku Demšarju, ki je s sodelavci nosil glavno breme priprave in izvedbe, duhovnemu pomočniku g. Francetu Urbaniji, ki s svojo mladostnostjo let vedno navdihuje, in seveda misijonarjema kapucinoma, bratu Luku Modicu in bratu Jakobu Kunšiču za oznanilo in živo pričevanje evangeljskega sporočila, pa tudi vsem gostom predavateljem. S hvaležnostjo zapisujeva te besede pater Ciril A. Božič in pater Franci Seničar.

NE BOJ SE, MALA ČREDA! je odmevalo oznanilo misijonskega dogajanja v vseh srečanjih skupin in stanov, v procesiji in v molitvi na pokopališču, v vrstah za spoved na spovedni dan v petek, 1. marca 2024, pa v popoldanski procesiji iz naše frančiškanske cerkve v župnijsko cerkev na Šutno v nedeljo, 3. marca 2024, za slovesno sklepno zahvalno sveto mašo. Bogu po Mariji in sv. Jožefu zahvala in prošnja, da bo v življenju živo odmevalo naše poslanstvo, ki smo ga povzeli v sklepni pesmi pri vsaki sveti maši tisto nedeljo: »Povsod Boga, ljubljena Mati! Mi hočemo povsod Boga! Naj vlada Bog, Kralj in naš Oče...!«

Misijon so imeli od 2. do 11. februarja 2024 že v župniji Šmartno v Tuhinju, od 1. do 10. marca je bil misijon v župniji Nevlje, od 9. do 17. marca v župnijah Zgornji Tuhin, Špitalič in Motnik. Misijonsko dogajanje se nadaljuje: od 10. do 19. maja 2024 v župnijah Mekinje in Gozd; od 20. do 28. septembra v župniji Šmarca – Duplica; od 5. do 10. oktobra v Stranjah, kjer bo misijonar provincial p. Marjan Čuden, in od 6. do 15. decembra 2024 v župniji Sela pri Kamniku. Župniji Homec in Komenda pa sta imeli misijon že leta 2023.

**p. Ciril A. Božič OFM
Kamnik, 7. marec 2024**

Nekaj z Viča (novice)

Po božičnem praznovanju smo, kar preskočili čas, tako se nam dozdeva, v postni čas in v pomlad, ki se je vsi veselimo, pa tudi bojimo, če nam ne bo odnesla češnje in še kaj drugega. Božič je prinesel veliko svežine veselja in trojne zanimive jaslince ob 800-letnici Greccia (v župnijski cerkvi, v kapeli in v podružnici). Podružnične jaslince je spremljal zgibanka, ki je skrivnost Greccia povezala z upodobitvijo sv. Frančiška Asiškega v viški župnijski cerkvi. Zanimiv in lepo obiskan je bil tudi obisk jaslinc v podružni cerkvi. V tej cerkvi smo istočasno sanirali odtočne cevi ob zakristiji.

Namestili smo tretjo sončno elektrarno, dobili smo vsa dovoljenja, sedaj samo še čakamo, da jo bodo priključili na omrežje. S tem upamo še okrepiti lastno proizvodnjo elektrike in zmanjšati stroške pri visoki uporabi elektrike v celotnem kompleksu Antonovega doma, samostana in cerkve.

Zima je dala toliko snega, da je ljubiteljem narave omogočila vsaj nekaj posnetkov za čas, ko snega sploh več ne bo.

Otroci so šli na dvodnevno zimovanje v Novo Štífto. Poglobili so prijateljstvo z Jezusom. Veliko so se veselili, izkoristili krpe snega, ki so ostale in ob pe-

tju, igrah, kvizu in filmih prišli domov prenovljeni. Br. Marjan Cvítak nas je tako prijazno sprejel in dobro gostil, da smo končali v velikem veselju, hvaležnosti in ob »frejtonarci«.

Pomlad vedno pomeni neko pričakovanje rasti v naravi in post, ki pride s pomladjo, daje možnost za duhovno rast z vabilom, »da bi obrodili vreden sad pokore«. Postni čas vsaj nekatere še vedno »premakne« z resnico: »Pomni človek, da si prah in v prah se povrneš!« Te resnice ni mogoče spremeniti. Je pa veliko takih, ki čakajo na velikonočni žegen. Ta pa na neki način vse pritegne. Udeležba na pepelnico je bila nepričakovano velika. Pobožnost križevega pota je v župnijski cerkvi v torek in petek, v podružnični cerkvi pa v nedeljo popoldne, ko je dodana še pevska točka. Križev pot je prava ljudska pobožnost s svojo govorico. Tako je nad 40 let. Postni pridigar je upokojeni nadškof Stanislav Hočevár nagovarja vernike pri župnijski maši.

Študentje v AŠD so sestavili Zbornik AŠD od 2006 do 2023. Z bogatim besedilom, doživetimi slikami so prebudili spomin z vso lepoto, čarom in iskanjem študentov in njihovega življenja na Viču. Če koga zanima, si ga lahko pogleda na: https://www.zupnija-vic.si/upload/Zbornik_Antonovega_doma.pdf.

Na kulturni župnijski akademiji, ki so jo pripravili otroci in mladi, je z odmevnim nagovorom nastopil dr. Jože Mužina. Spregovoril je o KULTURI, SPOMINU IN CIVILIZACIJI. Bogat premislek si lahko pogledate na: <https://www.zupnija-vic.si/index.php/content/display/951>.

Komisar p. Peter je v božičnem času obiskal (brez romarjev) kraje, kjer naj bi si, tako je želel sv. Janez Pavel II. v svetem letu, podali roke verniki treh monote-

ističnih ver. Sedanje razmere kažejo, da tega še dolgo ne bo in vprašanje je, kdaj bo tako »sveto leto prišlo«, ali bo treba čakati na sodni dan, ko bodo »vsi narodi videli Jagnje, ki so ga prebodli«. Tudi evropski narodi se niso zedinili, da bi v svojo ustavo zapisali, da Zahodna Evropa temelji na judovsko-krščanskih temeljih. Komisar je sredi februarja z romarji šel po poteh sv. Pavla v Turčijo.

Gvardijan p. Tadej pa je po »službeni dolžnosti« opravil svoj kamino čez veliko lužo in se udeležil zborovanja za »pro-life«, da bi nekaj tamkajšnjega vzdušja prinesel na naša tla. Pravi, da vse dela za nas, tudi ko vsak dan kaj novega vsadi ali poseje na vrtu. Gre za različne poskuse. Lepo ga je videti, kakšno veselje ima s temi poskusi, ki tudi pozimi dajejo solato. V pomoč nam je, ko se je »treba posvetovati z zdravnikom ali s farmacevtom«.

Župnik p. Pepi poleg obilnega dela rad »skoči« k Sveti Trojici. Hvala Bogu, da je ta mnogo bliže kot Tadejev kamino. Poleg tega pomaga še dekanjskim duhovnikom, ki se srečujejo svojimi bolezenskimi težavami. Pomnožile so se molitvene skupine, da že same ne vedo več, kdaj je katera, kateri uri in kje (pred mašo ali po maši, v cerkvi ali v kapeli). Tako zmanjka časa za vaje za ljudsko petje, s katerim se ne moremo pohvaliti. Antonov dom je postal prostor za »slavilno molitev« in ples, če je treba tudi v postu. Tako izvajamo sinodo, saj je glavno, 'da smo skupaj'.

Lani se je zgodilo, da sta okrogli jubilej praznovala p. gvardijan 50-letnico in p. komisar 70-letnico. Ker je 70 več, ko 50, je bilo tudi slavlje temu primerno. Letos pa sta prišla na vrsto druga dva, in sicer p. Anton je bil prištet med »krepke« in dal lep zgled 20 let mlajšemu šestdesetletniku p. Pepiju, kako je treba biti vztrajen. P. Anton se je v rojstno župnijo vrnil pred 41 leti; p. Pepi pa je prvič prišel po novi maši l. 1991, v času rojstva samostojne Slovenije in v treh letih dozorel za misijonarja – na Vič pa se je vrnil l. 2016 in bil deležen celo vrsto služb, ki jih vzorno vrši.

PJZ

V Nazarjah

Lanski advent je pri nas potekal v luči priprave na obhajanje jubileja ob 800-letnici postavitve prvih jasic v Grecciu. S tem namenom so Mario in Frenk Pustoslemšek ter Boštjan Ušen v prezbiteriju naše cerkve postavili votlino z jaslami in sv. Frančiškom v naravni velikosti, ki v rokah drži Dete, na steni pa je bila reprodukcija freske iz Greccia. Ob tej priložnosti je izšla tudi knjiga Pr(a)va božična zgodba, ki jo je o eksegezi Matejeve in Lukove pripovedi o Jezusovem otroštvu pripravil Andraž. Na spletu pa je bila objavljena tudi video animacija na podlagi radijske igre za otroke Frančiškov božič, ki je pred šestnajstimi leti izšla pri Založbi brat Frančišek in je v njej posodilo glas kar nekaj naših bratov.

V času med božičem in novim letom smo vodili duhovne vaje v tišini, obenem pa tudi blagoslovljali do-

move naših faranov. Božični čas pa smo zaključili zelo slovesno, saj smo v Nazarjah obhajali dan posvečenega življenja v celjski škofiji. Mašo je daroval celjski škof Maksimilijan Matjaž, zbrane redovnice in redovnike pa je nagovoril apostolski nuncij Jean-Marie Speich.

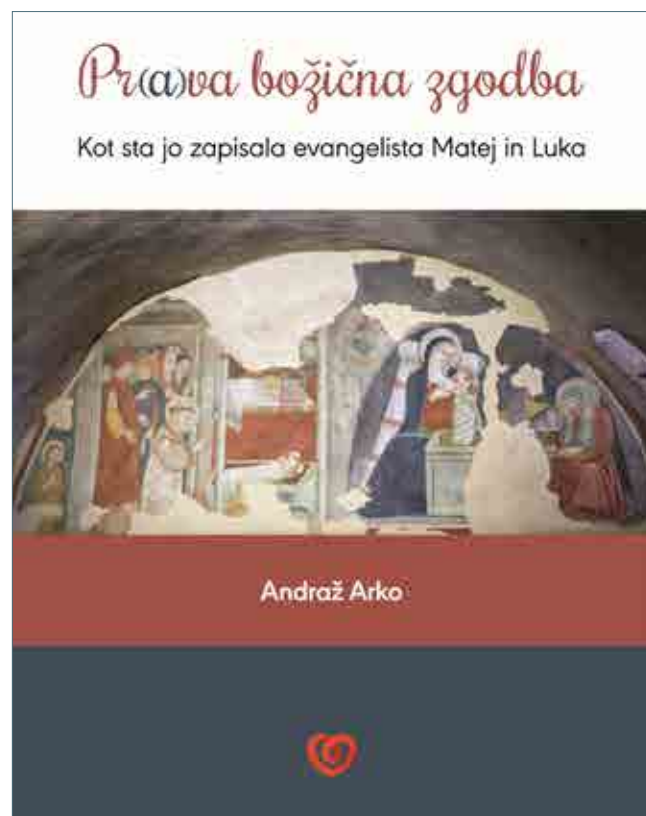
Še pred božičem pa je bila končana obnova obednice in kuhinje za dom duhovnih vaj, ki je zdaj urejena po HACCP standardu. To je bilo še kako dobrodošlo, saj smo vse januarske vikende imeli polno zasedene: najprej s programom prve pomoči in oživiljanja, ki ga je pripravila zdravnica Tatjana, nato pa še tri vikende duhovnih vaj za zakonce. Konec februarja pa smo izvedli še vikend priprave na zakon. Pa tudi sicer je dom duhovnih vaj polno zaseden skozi vse leto.

V postni čas smo vstopili z duhovno obnovo, pa tudi z obnovo učilnice, za katero smo v preteklem letu v župniji zbirali sredstva.

Še vedno odmevajo posledice poplav – tudi v pozitivnem smislu. Tako je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti izreklo podelilo zahvalo prostovoljcem naše Župnijske Karitas, ki jo je na slovesnosti v Brdu pri Kranju iz rok ministra Luke Meseca prejela voditeljica Karitas Irena Papež. Na občnem zboru, ki so ga imeli nazarski gasilci, pa je bilo v nagovorih kar trikrat zelo izpostavljena zahvala vsem na nazarskem hribu, ki smo v času po poplavih nudili duhovno in strokovno pomoč gasilcem in prostovoljcem. V spominu pa jim je ostal tudi obisk provinciala p. Marjana. Sicer pa je strokovna pomoč postala zelo zaželeno, saj sta bila Mateja in Marjan naprošena s strani nekaterih šol in vrtcev v naši dolini za pre-

davanja in izobraževanje za svetovalne in pedagoške delavce, pa tudi za kolektiv kmečkih žena.

Med zimskimi počitnicami pa je k nam prišla na obisk skupnost iz Puppunga v Gornji Avstriji. V skupnosti, ki jo je leta 2002 ustanovil aktualni avstrijski provincial p. Fritz Wenigwieser, je trenutno pet frančiškanov, ena klarisa in štiri tretjerednice. Prvi dan smo obiskali sestre klarise, nato pa imeli srečanje obeh skupnosti. Drugi dan sta jih Andraž in Tomaž odpeljala na izlet v Logarsko dolino, zadnji dan pa najprej na obisk Kamnika, kjer je p. Ciril, kljub misijonskemu dogajanju z izredno gostoljubnostjo sprejel goste. Na Brezjah smo se pri maši priporočili Mariji Pomagaj, zbrane pa je navdušeno pozdravil p. Krizostom. Sledil je še obisk Ljubljane: mestnega jedra s Tromostovjem, našo cerkvijo in novo odprto knjižnico. Za »posladek« je sledil še ogled bežigradske cerkve, kjer je goste sprejel br. Miran, ki se je z nekaterimi od njih že v preteklosti srečal. Po odhodu skupnosti iz Puppunga pa so v dom duhovnih vaj prišli naši bogoslovci iz zagrebške in naše province, za njih pa je duhovne vaje vodil p. Josip Vlašić iz Hercegovine. Udeležence duhovnih vaj sta v četrtek obiskala tudi oba provinciala – p. Marjan Čuden in p. Milan Krišto.

p. Andraž

S Svete Gore

Jaslice v naši baziliki na Sveti Gori leto za letom na svojstven način dodajajo svoj nepogrešljivi delež k doživljanju toplote božičnega časa. Letos so postavljavci jaslic želeli pokazati, da kljub težavam, ki nam ogrožajo mir celo v naši neposredni bližini, še vedno živimo v rajski deželi; mir v državi, mir v družinah, mir v naših srcih je temelj za ustvarjanje medsebojnega prijateljstva. Tega je vredno gojiti v vseh okoljih in v vsakem času. Povsod pa ni tako. Obstajajo kraji in države, v katerih divja vojna. Vsaka vojna pa je poraz za vse človeštvo. V njej so prizadeti predvsem najbolj nemočni. Otroci trpijo in umirajo, ljudje v porušeni domovih zmrzujejo in stradajo.

Jaslice so bile zastavljene tako, da je hlevček z Novorojenim nekje v sredini dogajanja s svojo svetlobo izžareval upanje, da Kristus zmaguje tudi tam, kjer grmenje topov preglasi angelsko petje.

Božični prazniki so lepo potekali, nabito polna bazilika za polnočnico in prav tako bogat obisk do praznika Treh kraljev. Jaslice v baziliki in tradicionalna razstava jaslic v Frančiškovi dvorani vsako leto privabita nekaj tisoč obiskovalcev. Kot preroško dejanje pa se je pokazal prihod g. Cirila Ceja na Sveto Goro, našega dragega posinovljenca. Njegova dragocena pomoč v spovednici in pri maševanju je nadvse dobrodošla. Zdi se, da ga je Kraljica Svetogorska privedla v svoj dom na Gori, saj je njen veliki častilec in zvesti Jezusov apostol. Pomoč in tovariško podporo pri našem delu v baziliki nam izkazujejo tudi sobratje s Kapele, za kar smo jim neizmerno hvaležni.

V nedeljo, 14. januarja, je p. Bogdan na povabilo Krajevne skupnosti in župnika iz Solkana blagoslovil

novi kamniti steber – kalonco (solkanski izraz) – znamenje začetka romarske poti na Sveto Goro. Kalonco je dala zgraditi Krajevna skupnost Solkan, ki jo je tudi financirala. Stoji, kjer sta stala prvotna stebra, blizu današnjega Materinskega doma. P. Bogdan je ob tem spregovoril: »Danes blagoslovimo kalonco, ki smo jo na novo postavili. Kot vemo, je v prvotni obliki na tem kraju pred kakšnimi dvesto leti že stalo dvoje kalonc. Vemo tudi, da ju je poškodovala vojna vihra prve svetovne vojne; zatem sta le še propadali in končno bili odstranjeni. Namesto njiju so naši predniki postavili ob cesti lepo kapelico s čudovitim mozaikom. Kakšna simbolika! Po nasilju, vojni in povojnem razdejanju je mogoče zgraditi še nekaj lepšega in še bolj pomenljivega, ki nam prišepetava: »Nikdar več vojne!« Naj mirno sožitje obvelja za naše osebne odnose, da bodo še lepši in še bolj prijateljski ter trdni. Zato je prav, da obnavljamo vsako častljivo tradicijo. Saj smo vendar poklicani za to, da naredimo, kar nam naroča evangelij: da v naše čudovite kraje prinašamo staro in novo.

Ko bomo blagoslovili kalonco, se ozrimo tudi na kapelico Matere Božje, ki je bedela nad fontano z vodo, kjer so se romarji pred vzponom na Sveto Goro odžejali. Danes, žal, ni več fontane s pitno vodo. Žeja pa ostaja. Naj pogled na našo kapelico Matere Božje odžejja naše hrepenenje po prijateljstvu, miru in spravi, da ne bomo duhovno dehidrirani omagali na življenjski poti.

Zato blagoslovim kalonco in tudi to podobo naše nebeške Matere v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

projekta Las 20.629 evrov, od Mestne Občine NG za kulturno dediščino 13.366 evrov in za izvedbo Svetogorskih »sobotnic« (razstave, koncerti, ...) 4.800 evrov.

Uspeli smo tudi na razpisu projekta Walk to spirit, ki ga je lepo predstavil naš novi sodelavec Nace Novak in ga najdemo med članki v tej Svetogorski Kraljici po naslovu Mali kamino od Ogleja do Svete Gore (predstavitev projekta Walk to spirit).

Frančiškanski samostan Sveta Gora (kot vodilni partner) je bil v sodelovanju z baziliko v Ogleju uspešen na razpisu Sklada za male projekte GO!2025 v okviru programa Interreg VI-A Italija – Slovenija za ureditev povezovalne poti od Ogleja do Svete Gore. Obe baziliki sta bili že v preteklosti povezani, s projektom Walk to Spirit, ki predvideva ureditev pohodniške poti z namestitvami ob njej ter vsega ostalega, kar mora takšna pot imeti (spletna stran, tiskani vodnik, usmerjevalne table ...), pa bo ta čezmejna povezanost še čvrstejša. Poleg boljše povezanosti in mednarodne note poti, ki poteka po ozemlju dveh narodov, je cilj projekta prepoznavnost hoje in gibanja na prostem, kar prispeva k boljšemu zdravju telesa in duha. V okviru projekta se na Sveti Gori urejajo namestitvene kapacitete v nekdanjem Družinskem centru, v katerem bo prostor za romarje, pohodnike, kolesarje, pa tudi umetnike oziroma bo odprt za vse, ki se bodo želeli za nekaj časa umakniti v mir, ki ga nudi svetogorsko okolje. V pritličnih prostorih bodo potekale tudi psihoterapevtske aktivnosti.

Br. Ambrož je prestopil operacijo levega ramena, okrevaval v zdravilišču v Strunjanu, zdaj pa se že podaja novim izzivom naproti. Teh je prepoln naš samostanski vrt. P. Benedikt se je v času Ambroževe bolniške odsotnosti z vso skrbnostjo posvečal tudi našemu malemu živalskemu vrtu.

Lansko leto smo se zelo trudili tudi na razpisih. Tako smo iz razpisov pridobili naslednja sredstva: iz

Pot Walk to Spirit, ki bi jo lahko poslovenili kot Pot duha ali Pot k duhu, je tematsko razdeljena na tri dele. Začetni del, ki se začne pred oglejsko baziliko (ta je prava zakladnica umetnosti, zgodovine in kulture, saj ima svoje arhitekturne korenine že v tretjem stoletju po Kristusu) in vodi po ravnini mimo Škocjana ob Soči v nižinskem toku reke Soče do Zagraja, predstavlja bogate skupne korenine tega prostora. V nadalje-

vanju se pot vije po italijanskem in slovenskem Krasu, najprej proti Martinščini in Vrhcu Svetega Mihaela, zgodovinskemu spomeniku na Brestovcu in nato čez mejo proti Cerju na rane, ki jih je temu ozemlju in njegovim ljudem zadala prva svetovna vojna. S Cerja se pot preko Mirenskega gradu spusti v Miren in se nadaljuje do Šempetra pri Gorici. Ta del poti je po drugi svetovni vojni zaznamovala nepropustnost meje, ki je bila načrtovana brez občutka za lokalno prebivalstvo. Na območju Gorice in Nove Gorice, ki se bosta v letu 2025 predstavili kot Evropska prestolnica kulture, se Walk to Spirit zavihti v zaključni vzpon na Sveto Goro, ki je tretji del poti in predstavlja vstajenje, ponovno zблиžanje in spoznanje, da je ta prostor kljub zgodovinskim travmam od nekdaj povezan in lahko raste le skupaj s čezmejno prepletenostjo njegovih ljudi.

Vsakdo, ki se bo podal na približno sedemdeset kilometrov dolgo pot, bo dobil dober vpogled v zgodovino območja, žalostne zgodbe prve in druge svetovne vojne in jezikovno ter kulturno raznolikost, ki ta prostor bogati in mu daje svojevrsten pečat. Projekt je še v fazi nastajanja. Pot je že trasirana, a jo je tre-

ba še označiti, tudi vodnik je še v delu. Ko bo projekt zaključen, bosta Oglej in Sveta Gora še bližje skupaj. Oglejska bazilika je magnet za številne obiskovalce od blizu in daleč. Projekt Walk to Spirit pa želi znova oživiti tudi Sveto Goro, pritegniti nanjo več obiskovalcev, ne le vernikov, ampak tudi laično javnost, turiste, umetnike, športnike, predvsem pa mlade, da spoznajo njen pomen in zgodovinsko vlogo, ki jo ima Sveta Gora v tem prostoru že skoraj pol tisočletja.

V današnjem, vse hitreje drvečem, svetu se vse več ljudi odloča za iskanje stika s sabo in presežnim v pohodništvu. Znameniti Camino de Santiago je eden prvih ciljev, ki si jih novodobni romarji zastavljajo, a kaminov oziroma daljinskih pohodniških poti je danes vse več. In Walk to Spirit ima vse karakteristike minikamina, na katerem bodo lahko srečnejši našli odgovore oziroma svoj mir, ponovno povezanost s presežnim, tisti pa, ki jih kljub vsemu vleče na daljše romanje, bodo na poti Walk to Spirit v nekaj dneh spoznali, ali je to res zadostno zanje in ali bi bili sposobni prehoditi tudi nekajkrat daljšo pot, mogoče bodo svoje iskanje nadaljevali drugače. Vsekakor se bo nastajajoči Walk to Spirit naselil v romarjevo srce; ko ga bo prehodil, ga ne bo mogel več odstraniti iz svoje notranjosti.

(Nace Novak)

Romarskemu domu, ki stoji poleg bazilike na Sveti Gori in že dolgo čaka na prenovo, se končno nakazujejo boljši časi. Območje, kjer je trenutno dovoljena le verska dejavnost ne pa tudi oddajanje prenočišč in turistična dejavnost, je Mestna občina Nova Gorica (MONG) uvrstila v predlog sprememb občinskega prostorskega načrta (OPN). Trenutno čakamo, da mnenja o predvidenih spremembah podajo na različnih državnih institucijah, tako imenovanih NUP (nosilci urejanja prostora). Po prejemu mnenj pa naj bi mestni svet spremembe OPN predvidoma obravnaval na letošnji majski seji. Ko mestni svet MONG potrdi spremembe OPN, odpade še zadnja prepreka, ki nam trenutno onemogoča, da bi na upravni enoti lahko vložili vlogo za gradbeno dovoljenje.

Frančiškanski samostan je z darovi dobrotnikov Svete Gore uspel pripraviti celotno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja za dom oziroma hotel z več kot petdesetimi posteljami, prostorno jedilnico in kletjo ter teraso, s katere se odpira pogled vse do morja. Vzporedno s tem so na občini potekali pogovori, da se bo to lahko izvedlo. Potem pa so nas presenetili in presekali v naših načrtih z ugotovitvijo, da ne bomo dobili uporabnega dovoljenja. Nakar smo vse leto porabili za urejanje spremembe OPN, kar je časovno skoraj mali čudež glede na to, da lahko tako urejanje traja leta in leta.

Zbral p. Bogdan Knavs

Obisk med rojaki pod Južnim križem

Frančiškan p. Ciril A. Božič, ki od leta 2020 deluje v samostanu v Kamniku, je pred kratkim ponovno obiskal Avstralijo. V tej deželi pod Južnim križem je, skupaj z manjšimi presledki, vsega skupaj deloval skoraj trideset let in nudil duhovno oskrbo rojakom v Sydneyu (deset let: 1982 – 1992) in Melbourneu (19 let: 2001 - 2020) in seveda iz teh središč še po mnogih mestih Avstralije. V času služenja v Melbourneu je bil tudi glavni urednik in upravnik revije *Misli-Thoughts*, 17 let policijski kaplan za Victoria Police in pet let škofov vikar za priseljence v nadškofiji Melbourne.

Slovenci in priseljevanje v deželo kengurujev

Množično slovensko izseljevanje na druge celine je v drugi polovici 19. stoletja povezano predvsem z Združenimi državami Amerike, v manjši meri tudi z Južno Ameriko. To se je spremenilo po letu 1924, ko so ZDA omejile množično priseljevanje in so se tokovi izseljencev, predvsem iz Primorske, usmerili zlasti proti Argentini in v manjši meri tudi Urugvaju.

Dežela kengurujev pred stoletjem slovenskih rojakov ni množično privlačila. Po podatkih Družbe sv. Rafaela, ki je skrbela za izseljence, je pred drugo svetovno vojno v Avstraliji živelo okrog sedemsto Slovencev, prevladovali so Primorci in Notranjci ter nekaj Belokranjcev.

Večji val slovenskega izseljevanja v Avstralijo je napočil po koncu druge svetovne vojne oz. ob koncu

štiridesetih let, najprej iz begunskih taborišč v Avstriji in Italiji. Kasneje v 50. in 60. letih so sledili predvsem prebegi čez mejo in ždenje po begunskih taboriščih po Italiji, kjer so begunci iz Jugoslavije čakali na prosta mesta na ladjah in vstopna dovoljenja za Avstralijo. Sledila je pot v italijanska pristanišča in z ladjo v daljno južno deželo, vožnja je trajala od tri do štiri tedne. Številni so najprej prišli v begunsko taborišče Bonegilla na severovzhodu zvezne države Victorije. V novi domovini so morali najprej dve leti delati na dodeljenem delovnem mestu, da niso izgubili statusa ter da so odplačali vožnjo. Pogosto so delali na plantažah sladkornega trsa, v gradbeništvu, v težki industriji, kasneje pa pri gradnji elektrarn v Snowy Mountains in na Tasmaniji.

Tem so nato sledili tudi legalni izseljenci, ki so domovino zapustili z jugoslovanskimi potnimi listi. Množično priseljevanje se je ustavilo sredi 70. let, takrat naj bi v Avstraliji živelo med 25.000 in 30.000 rojakov, med njimi največ Primorcev, sledili so Štajerci, Prekmurci, Belokranjci in Notranjci. Iz Primorske se jih je daleč največ izselilo iz Brkinov, precej pa tudi s Krasa in Vipavske doline.

Med izseljenimi Primorci so bili tudi številni Tržaškega oz. nekdanje cone A Svobodnega tržaškega ozemlja. Ko je ta del ozemlja po londonskem memorandumu jeseni 1954 pripadel Italiji, so se izselili, številni prav v Avstralijo, med njimi je bilo po ocenah okoli 2.500 Slovencev. Povezali so se v svoje

društvo, kjer so bili skupaj Slovenci, Italijani in Hrvati, je pa to društvo potem pristalo v objemu italijanstva, ko se je v Avstralijo priselilo precej ezulov in prevzelo vodilne funkcije v društvu.

V zadnjem desetletju se je precej slovenskih državljanov mlajše generacije, tako posameznikov kot družin, poiskalo delo in se preselilo v različna mesta po Avstraliji, največ prav v Kraljičino deželo (Queensland) in Victorijo. Žal se večinoma niso vključili v obstoječa tamkajšnja slovenska društva.

Aktualno stanje

Rojaki v Avstraliji so z navdušenjem podprli demokratizacijo in osamosvojanje Slovenije. Pripravili so, pogosto skupaj z avstralskimi Hrvati, številne demonstracije in pobude za priznanje novih držav Slovenije in Hrvaške. Med drugim so avstralskemu

premierju poslali 13.000 dopisnic z zahtevo, naj Avstralija prizna samostojno Republiko Slovenijo. Njihovo delo je bilo poplačano, saj je bila Avstralija prva neevropska država, ki je priznala samostojno slovensko državo, 16. januarja 1992.

Po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2021 v Avstraliji živi dobrih 21 tisoč oseb slovenskega rodu, od tega jih je bilo **5.556 rojenih v Sloveniji**. Po neuradnih ocenah v Avstraliji živi od **20 do 25 tisoč** oseb slovenskega porekla. Največ Slovencev živi v zvezni državi Victoriji, sledijo New South Wales, Queensland in South Australia. Po mestih jih je največ v Melbournu, Sydneyu in Adelaide.

Trenutno v Avstraliji deluje enajst slovenskih društev in tri verska središča (Adelaide, Melbourne, Sydney). Društva skrbijo predvsem za prirejanje kulturnih, zabavnih in športnih prireditev, pohvaliti pa je potrebno tudi njihovo skrb za vzorno zbiranje ar-

hivskega gradiva avstralskih Slovencev. Strokovno in skrbno sta urejena bogata arhiva v Melbournu in Sydneyu.

Skoraj 50.000 Avstralcev vsako leto obišče Slovenijo, okrog 150 avstralskih državljanov pa tudi živi v deželi na sončni strani Alp.

Duhovna oskrba med rojaki

Frančiškani iz Slovenske frančiškanske province sv. Križa že več kot sedemdeset let skrbijo za rojake v daljnji deželi na oni strani sveta. Danes med njimi delujejo trije slovenski patri v treh verskih središčih (Slovenian Catholic Mission). V Melbournu so si slovenski izseljenci v predelu Kew leta 1968 zgradili cerkev sv. Cirila in Metoda, tam danes delujeta dva frančiškana, p. Simon Peter Berlec in p. David Šrumpf. Na obrobju Sydneya, v predelu Merrylands, so si Slovenci leta 1973 zgradili cerkev sv. Rafaela, kjer deluje p. Darko Žnidaršič. V mestu Adelaide imajo sicer slovensko cerkev sv. Družine (zgrajena 1983), nimajo pa več svo-

jega duhovnika, ampak jih enkrat mesečno za dve nedelji obišče p. David iz Melbournu.

Redne slovenske sv. maše so vsako nedeljo v Melbournu in Sydneyu, enkrat ali dvakrat mesečno pa tudi v drugih krajih (Adelaide, Canberra, Geelong, St. Albans, Wollongong, občasno tudi v Queenslandu).

Slovensko duhovno oskrbo med rojaki v Avstraliji je posebej zaznamoval p. Bazilij A. Valentin (1924–1997), rojen na Viču v Ljubljani. Maja 1945 se je umaknil iz Slovenije, zatem deloval v Lemontu (ZDA), leta 1956 pa je začel svoje dolgo in požrtvovalno delo za Slovence v Melbournu ter ga zavzeto opravljal do smrti. V Sydneyu je imel podobno vlogo Šiškar p. Valerijan Jenko (1926–2018), ki je prispel v Avstralijo leta 1963, prav tako iz Lemonta. V Adelaidi je deloval p. Janez Tretjak od leta 1980 do 2013, ko se je vrnil v Slovenijo, kjer je po enajstih mesecih umrl. V avstralskih slovenskih misijonih je delovalo več slovenskih frančiškanov, ki so tja prišli v pomoč za nekaj let iz domovine.

Slovenske sestre frančiškanke Brezmadežnega spočetja (FBS - Slovenjebistriške) so bile mnogo let

v veliko pomoč patrom in rojakom v Melbournu (do leta 1992) in v Sydneyu (do leta 1997). Leta 1966 so prišle v Avstralijo pod vodstvom m. Romane Toplak.

V začetku leta 1952 je v Avstraliji začel izhajati prvi slovenski list z naslovom *Misli-Thoughts*. Izdajala sta ga frančiškana, ki sta pol leta pred tem začela s pastoralnim delom med rojaki na tej oddaljeni celini. Frančiškana p. Beno Korbič in p. Klavdij Okorn sta sredi leta 1951 pričela zbirati rojake pri nedeljskem bogoslužju. Država in krajevna Cerkev jima pri tem nista bili v oporo. Zato sta po zgledu ameriške *Ave Marije* začela razmišljati o reviji, ki bi lahko prišla tja, kamor brez dovoljenja avstralskega urada za priseljence sama nista mogla. V nekaj mesecih sta pridobila dovoljenje za izdajanje slovenskega mesečnika. Prav s pomočjo tega lista sta vzpostavila stike z rojaki, ki so bili raztreseni po vsej celini. Za njima se je na uredniškem mestu zvrstilo še šest frančiškanov.

Misli-Thoughts, informativna revija za versko in kulturno življenje, je danes edina slovenska tiskana revija v Avstraliji, ureja pa jo p. Simon Peter Berlec s sodelavci.

Okrogli jubileji in obisk pri rojaki v daljni deželi

Pater Ciril A. Božič je pred kratkim praznoval 70. rojstni dan. Ob koncu letošnjega januarja se je skupaj s pastoralno sodelavko, laiško misijonarko Marijo

Anžič odpravil na pot in znova obiskal rojake pod Južnim križem. Lepo so ju sprejeli slovenski frančiškani, ki delujejo med Slovenci na tej daljni celini: p. David Šrumpf, p. Simon Peter Berlec in p. Darko Žnidaršič. Obiska p. Cirila in Marije, ki je tudi 19 let delovala kot pastoralna sodelavka v slovenskem misijonu v Melbournu in kot tehnična urednica ter oblikovalka revije *Misli-Thoughts* (računalniški prelom), so se razveselili tudi številni rojaki, ki že desetletja negujejo slovenstvo daleč od domovine. Skupaj z Marijo sta obiskala vse tri večje slovenske skupnosti in njihova duhovna središča: Adelaide, Sydney in Melbourne. Nadpovprečen obisk pri slovenskih svetih mašah v Adelaidi, Sydneyu, Wollongongu in Melbournu ter prijetno druženje potem so zgovoren dokaz, da rojaki še niso pozabili neutrudnega delovanja p. Cirila in Marije in da še vedno cenijo njuno dolgoletno skrb zanje.

V sredo, 7. februarja 2024, so se vsi štirje patri – p. Simon Peter, p. Darko, p. David, p. Ciril – zbrali skupaj s slovenskim občestvom na romarskem kraju Marian Valley, uro vožnje z avtom zahodno z Gold Coasta (Surfers Paradise, Queensland). Skupaj so darovali sv. mašo, zatem pa so se v procesiji napotili do slovenske kapelice Marije Pomagaj ter se fotografirali ob spomeniku sv. Janezu Pavlu II. Skupaj so se odpeljali v bližnje mesto, kjer je vodstvo slovenskega društva Planinka iz Brisbana vse romarje počastilo s kosilom, med katerim so nazdravili p. Davidu, ki je ta dan dopolnil 60 let.

V soboto, 17. februarja, pa so se rojaki iz Melbourne in Geelonga udeležili postnega romanja v romarsko središče Ta Pinu. Skupaj so pomolili ob slovenski kapelici in se udeležili slovenske sv. maše. Sledilo je veselo druženje, prešerno je odmevala tudi slovenska pesem.

Slovenski radio znova med rojaki

Slovenci v Avstraliji so aprila lani izgubili svojo redno tedensko oddajo na nacionalnem radiu SBS, ki je bila na programu od leta 1975. Posebej za prvo generacijo priseljencev je bila slovenska oddaja pomemben vir novic tako iz domovine kakor tudi o dogajanju v slovenski skupnosti v Avstraliji. Predstavniki vseh slovenskih organizacij v Sydneyju so se zato odločili obuditi radijsko oddajo, tokrat na lokalni radijski postaji 89.3 2GLF. Njen signal pokriva območja, kjer živi največ Slovencev v vlemestu Sydney in omogoča poslušanje radijskih oddaj tudi preko spleta.

Oddaja Glas avstralskih Slovencev je od konca letošnjega februarja na sporedu vsako soboto ob osmi uri po krajevnem času. Sprva oddajajo eno uro, že v aprilu pa naj bi jo podaljšali na dve uri tedensko. Namenjena je pomembnim novicam iz Slovenije ter predvsem obveščanju o dogajanju v slovenski skupnosti v Avstraliji. Da bi pritegnili čim več poslušalcev druge in tretje generacije slovenskih priseljencev, ki pogosto jezika staršev ne znajo več dobro, je del oddaje v angleščini.

Za obuditev oddaje si hkrati prizadevajo tudi Slovenci v Melbournu. Na lokalni radijski postaji 3ZZZ jo bodo predvidoma začeli predvajati marca letos, na sporedu pa bo ob nedeljah ob sedmi uri po krajevnem času.

Imajo pa slovensko oddajo tudi v mestu Wollongong in dvakrat na teden polurno oddajo rojaki v Adelaidi.

Virgil Gomizelj

Na svojem domu na obrobju Melbourne, največjega avstralskega mesta, nas je sprejel tudi g. Virgil Gomizelj, po rodu iz Križa na Krasu, ki je ob koncu januarja dopolnil 96 let. Medvojni mladoletni partizan, udeleženec več bojov z nemškimi okupatorji, je bil v spopadu na cesti Ajdovščina–Col težko ranjen in prepeljan v partizansko bolnišnico Pavla v Trnovskem gozdu, kjer je komaj preživel. Po vojni so ga obtožili simpatiziranja s stalinizmom, leto dni je bil zaprt na zloglasnem Golem otoku. Skupaj z dekletom in poznejšo ženo Dragico sta zatem ilegalno zbežala v Trst in od tam v Avstralijo.

Virgil in Dragica, živahna primorska rojaka, sta pričevala o tem, da so v Avstraliji zaživel svobodno in brez politične prisile. Dolga leta sta oba predano delovala v Slovenskem društvu Melbourne. Gospod Virgil je pred desetletjem izdal svoje spomine *Moje življenje*, ki so izšli pri tržaški založbi Mladika. S soprogo sta nam tudi ubrano zapela, hkrati pa izročila pozdrave za bralce Mladike.

Zapis za konec

V deželo „Tam spodaj-Down Under“ sem s p. Cirilom in Marijo odpotoval tudi podpisani. Od blizu sem imel priliko spoznati rojake v deželi kengurujev, kjer asimilacijski proces hitro napreduje in slovenstvo večinoma ohranja zgolj prva generacija rojenih v Sloveniji. Druga generacija se je večinoma oddaljila od slovenske skupnosti, največkrat po osnovanju svojih družin, kajti večina zakonov je mešanih in prevladuje pač angleščina, jezik okolja. Vsa čast izjemam, ki pa sploh niso tako redke!

Kot sodelavec Študijskega centra za narodno spravo sem med rojaki posnel več kot dvesto pričevanj, ki bodo kmalu dostopna na spletu, del pa jih bomo pripravili tudi za objavo v oddaji „Moja zgodba“ na Radiu Ognjišče. Presenetile so me avstralske velike razdalje, kajti dokler človek v živo ne začuti obsežnosti te ogromne dežele, si je to res težko predstavljati.

Hvala vsem srčnim rojakom, ki so mi odprla svoja srca in domove ter mi zaupali svoje spomine. Številne sem povprašal, v katerem jeziku molijo in odgovor me ni presenetil. „Po slovensko“, so največkrat dejali, marsiko pa je še dodal: „Saj po angleško niti ne znam“.

Večina rojakov si je s trdim delom in odrekamjem ustvarila zelo spodobno premoženje. Ob vprašanju, kaj jim je ponudila nova domovina, oz. zakaj so Avstraliji hvaležni, pa so številni kratko odgovorili: „Dala nam je svobodo“!

Renato Podbersič ml.

GRŠKI KODEKS V KOPRU: SLOVENSKA POSEBNOST

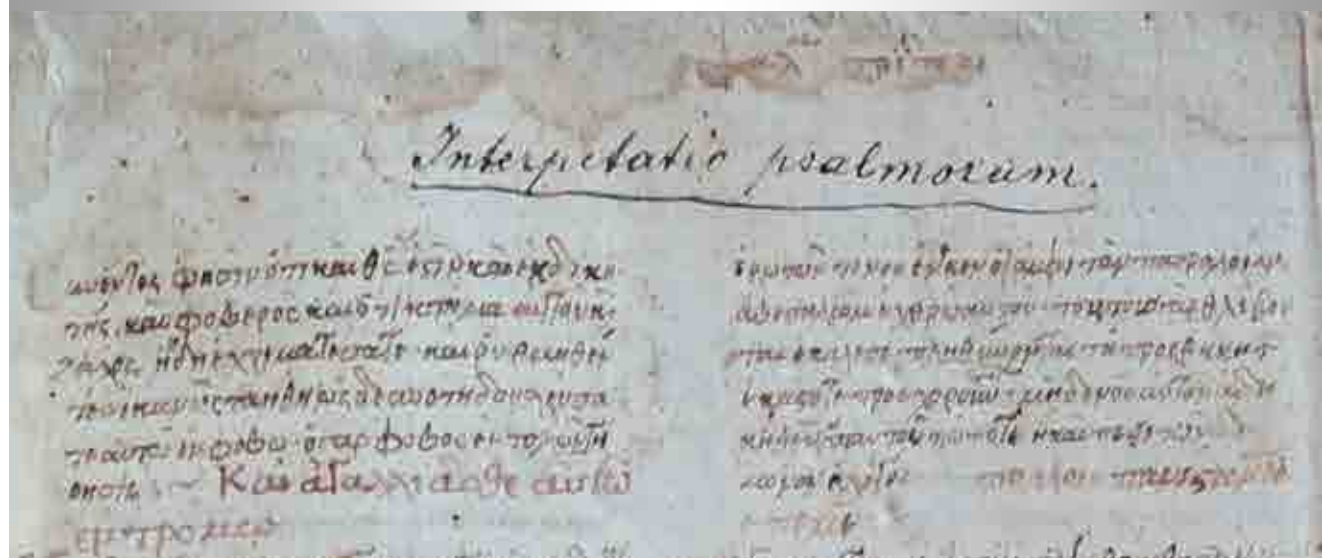
v torek, 5. marca 2024, ob 18. uri

Dvorana Sv. Frančiška Asiškega na Martinčevem trgu v Kopru

IL CODICE GRECO DI CAPODISTRIA: UNICUM SLOVENO

martedì 5 marzo 2024, alle ore 18.00

Sala San Francesco d'Assisi in P.zza Martinc a Capodistria

Škofija Koper **DR. JURIJ BIZJAK** Diocesi giustinopolitana

Grška pravoslavna cerkev sv. Nikolaja v Trstu **GREGORIOS MILIARIS** Chiesa greco-ortodossa di S. Niccolò dei Greci a Trieste

Slovenska frančiškanska provinca sv. Križa **PROF. DR. P. VIKTOR PAPEŽ OFM** Provincia francescana slovena di S. Croce

Knjižnica Koper **MAG. PETER ŠTOKA** Biblioteca centrale Capodistria

Srbska pravoslavna cerkev v Kopru **TOMO ČIRKOVIĆ** Chiesa ortodossa serba

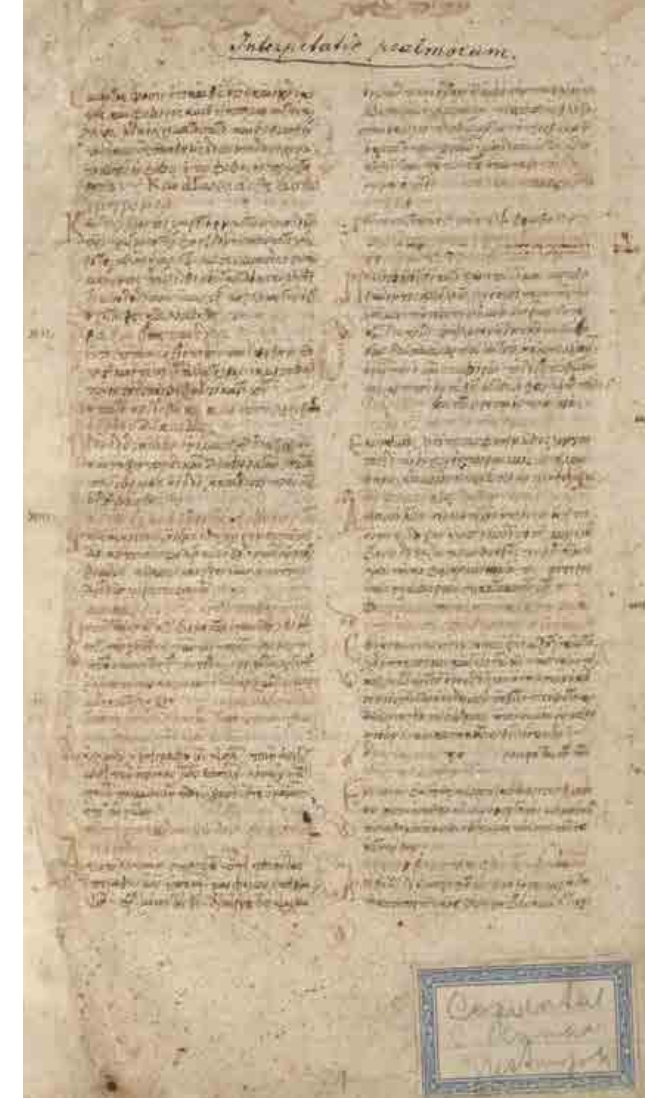
Stolna župnija Koper **DR. PRIMOŽ KREČIČ** Parrocchia di Capodistria

Makedonska pravoslavna skupnost v Kopru **DEJAN MILOSKI** Comunità ortodossa della Macedonia del Nord

KOPER 1500 let
CAPODISTRIA
524 • 2024

Popotovanje Grškega kodeksa, odiseja koprške knjižnice

Grški rokopis z inventarno številko Ms 40/80 in tekočo številko R 73487 se hrani v knjižni zbirki Rara skupaj z ostalimi rokopisi in kodeksi, ker tedaj še ni rokopisne zbirke. Iz kataložnega listka izvem, da je kodeks obdelan kot 40. zaporedni rokopis, manuskript (okrajšano Ms) leta 1980. Značnica na kataložnem listku prinaša naslov iz kodeksu priloženega papirnatega listka *Commentarium libri psalmorum* (:graecum:). Iz ohranjenega vzporednega latinskega naslova je razvidno, da gre za razlago psalmov v grščini. V oglatem oklepaju so navedeni podatki, ki jih katalogizator ni našel v kodeksu, ni naveden ne kraj, ne letnica izdaje, [b.k.t.l.]. Iz opisa izvem, da ima kodeks 143 folijev, oziroma 286 strani. Podana je tudi opomba, ki poleg naslova pove, da gre za papirnati kodeks iz 15. stol., ki je brez originalne vezave, poškodovan na začetku in koncu. Je rokopis psalmov s kratkimi opombami ob strani. Ostali podatki so navedeni v katalogizatorjevi beležki. Ker je bil kataložni listek izdelan preden je bila knjiga inventarizirana, je prečrtana opomba, da nima inventarne številke. Kodeks je dobil posebno izdelan ovoj, da bi zaščitili kodeks z mehko papirnato platnico in z vezavo knjižnega bloka v slabem stanju. V šestdesetih letih, kolikor je bil zaupan v hranjenje koprski knjižnici, so si ga ogledali redki posamezniki in najavljene skupine, povečini šoloobvezni otroci. Leta 1982, ob 30. letnici koprške knjižnice in ob 100. letnici prve javne mestne knjižnice v Kopru, imenovani Civica, je tedanja bibliotekarka in vodja Domoznanskega oddelka, Vilma Krapež ob pomoči

knjižničarja Manlia Sorte pripravila razstavo naslovljeno Redkosti, dragocenosti in zanimivosti knjižnice, kjer je bilo od 14.5 do 20.5 v avli knjižnice razstavljenih 120 eksponatov, med njimi tudi grški kodeks. Razstavo je odprl starosta slovenskega knjižničarstva, prof. Jaro Dolar.

Knjižničarski nadzornik na področju avstrijskih dežel, prof. Eduard Gollob je v začetku prejšnjega stoletja pregledal 197 knjižnic tedanje Avstrije in ugotovil vsega 75 grških kodeksov, od teh 4 v Kopru. Od omenjenih koprskih grških kodeksov se je do danes ohranil le eden. Danes vemo, da je omenjeni grški kodeks prvi del Razlage psalmov carigradskega meniha baziljanca Eut-himiosa Zygabenususa, ki vsebuje prvih 106 psalmov. V drugem manjkajočem zvezku so bili zagotovito komentarji preostalih psalmov, možno je tudi, da bi zaradi poenotenega videza z ostalimi zvezki, bila vključena tudi preostala manjša dela istega avtorja. Velika verjetnost je, da so bili omenjeni štirje zvezki iz Gollobovega popisa v resnici prepis temeljnih del omenjenega avtorja, omeniti velja njegovo poglavitno delo Panoplijo, s katero je popisal krivoverstva v Cerkvi, vključno do njegovega časa.

Na zahtevo tedanje vodje Domoznanskega oddelka Ljube Vrabec, je dr. Jedert Vodopivec, predstojnica Konservatorskega centra Arhiva republike Slovenije, ugotovila, da je platnica prilepljena na knjižni blok s sintetičnim lepilom in s togim trakom, ki onemogoča normalno razpiranje knjige. Dogovorjeno je bilo, da se mora odstraniti omenjeni trak. Medtem je profesor

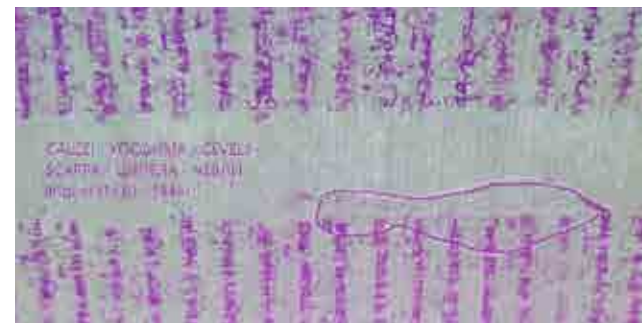

atenske univerze, prof. Tzekilas ugotovil, da gre najverjetneje za rokopis carigrajskega meniha Euthimiosa Zygabenus, katera dela so objavljena v Mig-nevi izdaji Patrologie graece v sekcijah 128-130. Ugotovljeno je bilo tudi, da je omenjeni rokopis grški kodeks in ne kodeks v grščini. To pomeni, da ima vse elemente, papir, vezavo »a la greca«, kar izpričuje njegovo grško poreklo. Se pravi, da ni bil prepisan v latinski, katoliški Evropi, ampak je prišel iz Vzhoda na Zahod.

Kako? Zakaj se znajde v Kopru? Po kakšnem naključju ga hrani koprška knjižnica? Več je vprašanj, kot je odgovorov nanje. Vemo, da ima Koper grške korenine, kar je razvidno iz njegovega prvotnega imena mesta Aegida, Atenin ščit ali kozja koža, odvisno od etimološke razlage. Vemo, da so bili Grki prisotni na področju Kopra in širše v Istri. Koper je nenazadnje slovel kot majhne Atene. V splošni zavesti slehernega Koprčana

na je podoba prvega grškega ministra, predsednika sodobne Grčije, Ioannisa Kapodistriasa. V mestu in v zaledju je živelo nekaj grških veljakov, plemičev, celo v samem mestu se nahaja napis v grščini, ohranjen do današnjih dni. Toda vsa omenjena dejstva nimajo še ustrezne razlage. Še vedno nimamo odgovora, zakaj se je rokopis znašel ravno v Kopru in ne v kakšnem drugem istrskem mestu, kjer so Bizantinci pustili večji pečat. Poleg tega je nenavadno, da je v knjižnici med množico rokopisov napisanih v latinščini in italijanščini, ravno ta grški. Osamelec. Tujec. Sirota. Odgovor je treba poiskati v sami vsebini kodeksa, ki je teološko delo, razprava o psalmih. Določiti je treba obdobje nastanka kodeksa in okoliščine v tedanjem času. Z eno besedo, z enim dejanjem, odkriti je treba poreklo.

Kodeks ima na dnu prvega lista nalepko z modrim okvirčkom samostanske knjižnice sv. Ane, napisano

prostoročno s svinčnikom v latinščini Conventus S. Annae Justinopolis, samostana, kjer so frančiškani neprekinjeno od same ustanovitve v drugi polovici 15. stoletja. Koprski frančiškani so spadali do konca druge svetovne vojne, ko je Koper priključen tedanji Jugoslaviji, v provinco s sedežem v Padovi. Samostan sv. Ane je pridobil začetni zagon ravno iz frančiškanskih samostanov padovanske province, tako v kadrih kot v knjigah. Frančiškanski samostan sv. Ane je med večjimi, če ne največji samostan frančiškanov na področju današnje Slovenije. Kar trideset Frančiškovih bratov je domovalo v njem, znan po številni in bogati knjižnici, edini samostan v Kopru z rokopisno delavnico. Ob zaplembi samostanske knjižnice leta 1948 je bilo v samostanu okrog 13.000 knjig. Danes vemo, da je knjižnica imela petdeset omar z rumenimi knjigami in petdeset omar z modrimi knjigami. Visoke so bile 3 metre in široke okoli poldruga metra, knjige so bile razvrščene po velikosti, označene s črkami abecede, od a do k, na vsaki polici v povprečju 50 knjig. Za razliko od kapucinskih knjižnic, te niso sledile razvrstitvi po tematiki, ampak so bile razvrščene v dve večji skupini. Rumene knjige so bile s področja praktične teologije (post, prazniki, spoved, pridigarstvo, življenje svetnikov, itd.), modre pa čista filozofija in teologija. V filozofijo so tedaj prištevali tudi jezikoslovje, retoriko, zgodovino in druge znanosti, ki so se v moderni osamosvojile. Modra etiketa grškega rokopisa nakazuje, da gre za teoretično delo. Na žalost se je po drugi svetovni vojni izgubila sled za inventarnimi knjigami in katalogi omenjenega samostana, ne poznamo katere rokopise in dragocene knjige je hranil samostan, razen tistih, ki so po naključju ostale tu in jih danes hrani-

mo v koprski knjižnici. Vsi ti podatki bi nam marsikaj razkrili in povedali o samostanski knjižnici, ki je bila namenjena za potrebe samostana.

Kot smo že ugotovili, je rokopis grški kodeks in ni nastal v rokopisni delavnici samostana. Kako in zakaj se je hranil v njihovi knjižnici? Samostan je nastal v drugi polovici 15. stoletja, v času zatona Bizantinskega cesarstva. Carigrad, novi Rim, zavzame turška vojska. Grški Vzhod se zateče na varno na latinski Zahod, po morju. Vse poti na Zahod so vodile čez Benetke. Po morju so prispeli tudi štirje grški kodeksi. Imeli so neverjetno vrednost. Ljudje so si z njimi kupovali svobodo ali plačali kakšno uslugo. Vemo, da so imeli kodeksi tržno vrednost. Grška kultura je preplavila Zahod, ki se ponovno zanimal za svojo zibelko. Tudi razklana Cerkev se želi spraviti in postati eno kot Kristusovo telo. Priča smo izjemni želji po dialoški, po razumevanju nasprotnikov, ki sta si očitala krivoverstvo. Kako odpraviti lastno krivoverstvo in pripraviti pot za ponovno poenotenje Cerkve, to je bila glavna tema koncila v Ferrari in Firencah. Carigrajski menih Euthimios Zygabenus je napisal abecedo krivoverstva, branje njegovega poglavitnega dela Panoplije je pomenilo poznati mnenje in stališče grškega pravoslavlja, bizantinskega Vzhoda. Poleg omenjenih rokopisov so bile tudi številne knjige v grščini, med katerimi velja omeniti prevode Vulgate, grške slovarje in vadnice, knjižna dela grških klasikov. V naši knjižnici hranimo natisnjen statut grške pravoslavne skupnosti v Trstu iz leta 1832. Vse te knjige pričujejo o razmahu humanizma na našem področju, kakor željo po poznavanju misli in jezika grških filozofov. Tako so štirje grški kodeksi prispeli v Koper. Verjetno je, da so bili ostali trije

kodeksi prenešeni iz samostana sv. Ane v notranjost Italije v času 2. svetovne vojne, ko je bila Istra razglašena za vojno območje, skupaj z umetninami, knjigami in drugimi dragocenostmi. V samostanu je ostal samo en kodeks, morda, ker so ga založili ali pa ga skrili, da bi obvarovali pričevalca preteklih dogodkov izjemne vrednosti.

Sedaj, ko je bolj znano ozadje nastanka in porekla grškega kodeksa in njegove umestitve v frančiškanski samostan sv. Ane v Kopru, je zanimiva pot od tam do tod, kjer je sedaj, v koprski knjižnici. Leta 1948 je jugoslovanska vojna oblast zasegla in nacionalizirala samostansko knjižnico sv. Ane. Skupaj z ostalimi knjižnimi fondi koprskih samostanov in drugih knjižnic v mestu in v zaledju je bila prenesena v Zbirni center za knjižnice v Pororožu, ki je deloval do razpustitve leta 1953. Tedaj so samostansko knjižnico sv. Ane prenesli v koprsko knjižnico, kjer se je vodila ločeno kot corpus separatum. Določene knjige, ki so bile zanimive zaradi tematike, dragocenih vezav, sploh ilirski slovarji in knjižna dela lokalnih avtorjev, so pristala v Domoznanskem oddelku, kjer se hrani knjižni spomin mesta Koper in njegovega širšega zaledja. Zavedali so se vrednosti grškega kodeksa in ga postavili v omenjeno zbirko. Ni bil zanimiv na izgled, deloval je prej revno in nebogljen, niti ni bil bogato okrašen, pomembno je bilo že dejstvo, da je bil rokopis in napisan v grščini. To je bilo tudi vse, kar se je o njem vedelo in kar je razvidno tudi iz kataložnega listka.

V šestdesetih letih, kolikor ga hranimo v koprski knjižnici, ni o njem nihče resneje raziskoval ali kaj napisal. Delno zaradi varne nedostopnosti in hranjenja na oddelku, delno zaradi splošnega nezanimanja za verske zadeve, delno zaradi prezaposlenosti bibliotekarjev in drugih prioritet. Do premika je prišlo zaradi zagnanosti današnjega direktorja knjižnice Ivana Markovica, ki je zaradi velikega zanimanja in želje po ureditvi starih knjižnih zbirk pristopil v evropski projekt JezikLingua, s čimer je določil smernice za zbirke, ki jih hranimo v Domoznanskem oddelku. Ob končanem restavriranju kodeksa smo želeli predstaviti Koprčanom in vsem ostalim zainteresiranim prenovljeni kodeks, kot tudi njegovo zgodovino in vsebino. Težava je nastala zaradi nerazumljive in težko berljive grščine. Slovenija premore številne odlične prevajalce starih grških avtorjev, pa vendar ne grečisti ne patristični teologi kot tudi drugi poznavalci niso uspeli razložiti in razumeti besedila. Vsi po vrsti so odnehali. Toda vsaka knjiga ima svojega bralca, že zaradi tega jo je vredno hraniti, kajti vedno se najde nekdo, ki jo prebere in razume. Ta čudež se je zgodil, ko je arhimandrit grške vzhodne Cerkve iz Trsta, oče Gregorios Miliaris bral na glas iz rokopisa. Sprva besedilo, napisano z večjimi črkami v rdeči barvi. Kar nisem mogel verjeti, ko sem zaslišal zven tistih nerazumljivih besed in razlago, ki je sledila nemudoma, brez pripomočkov. Čudil sem se njegovi spretnosti in dejal sem mu, da je prvi, ki bere besedilo rokopisa po več stoletjih neme tišine. Obudil je kodeks od mrtvih. Našteval je psalme, obrazložil pomen pisave in ocenil starost rokopisa ter bral kot nekdo, ki živi s svetopisemsko grščino, s cerkveno grščino krščanskega Vzhoda. Zelo smo mu hvaležni, saj

bi brez njegovega branja ne mogli občinstvu primer-no predstaviti grškega kodeksa.

Želeli smo tudi pridobiti mnenje Narodne knjižnice v Benetkah, saj je znano, da imajo največje število grških kodeksov v tem delu Evrope. Susy Marcon, vodja rokopisne zbirke v Marciani, je omogočila ogled še drugih del cari-grajskega meniha Euthimiosa Zygabenuša. Ogledali smo si poglavitno delo Panoplijo, z oznako Gr. II, 39 (=1451), Quod Christus compleverit festum paschale, z oznako Gr. III, 4 (=1076) ter Commentarius in evangelia, indeksiran Cl. II, Cod VII. Vodja rokopisne zbirke je ponudila pomoč pri branju našega kodeksa, zavzela se je za njegovo ovrednotenje in predstavitev. Veselimo se, da smo z njeno pomočjo obnovili večstoletno povezavo med Koprom in Benetkami, na knjižnični ravni.

Grški komentar k Psalmom Euthimiosa Zygabenuša je po vsej verjetnosti edini rokopisni grški kodeks na področju današnje Slovenije. To lahko trdimo z veliko verjetnostjo, nima ga niti naša najimenitnejša knjižnica, Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Zasluga gre tudi tedanjemu času, ki je na religiozne spise z versko vsebino gledal s prezirom in zviška. Znano je mnenje povojnih popisovalcev starih samostanskih zbirk, da tisti, ki bi dobil v skrbništvo omenjene zbirke, bi dobil samo breme in povečini nekoristno gradivo. Grški rokopis je najpreprostejši in hkrati najplemenitejši kodeks v koprski knjižnici, povezovalni element med Koprom in Benetkami, izraz duhovne odprtosti mesta v vseh obdobjih zgodovine, pričevalec grškega duha v mestu Koper in dejanje plodnega povezovanja z njegovim poreklom, frančiškanskim samostanom sv. Ane v Kopru.

Ta publikacija nosi grški naslov kodeksa Euthimio tou Zygabenu tou Eurisko-mena panta, mon. 'a, v slovenskem prevodu Vse razlage Euthimiosa Zygabenuša, 1. zvezek, da bi opozorili na manjkajoče 3 zvezke, izvirni naslov dela smo zato ohranili zgolj v latinskem prevodu, kot se je tudi ohranil v našem kodeksu Commentarium libri psalorium ali bolje, ker je avtor znan Psalterium cum ex-positione Zygabeni, v slovenskem prevodu Razlaga knjige psalmov ali Psalter z Zygabenusovo razlago.

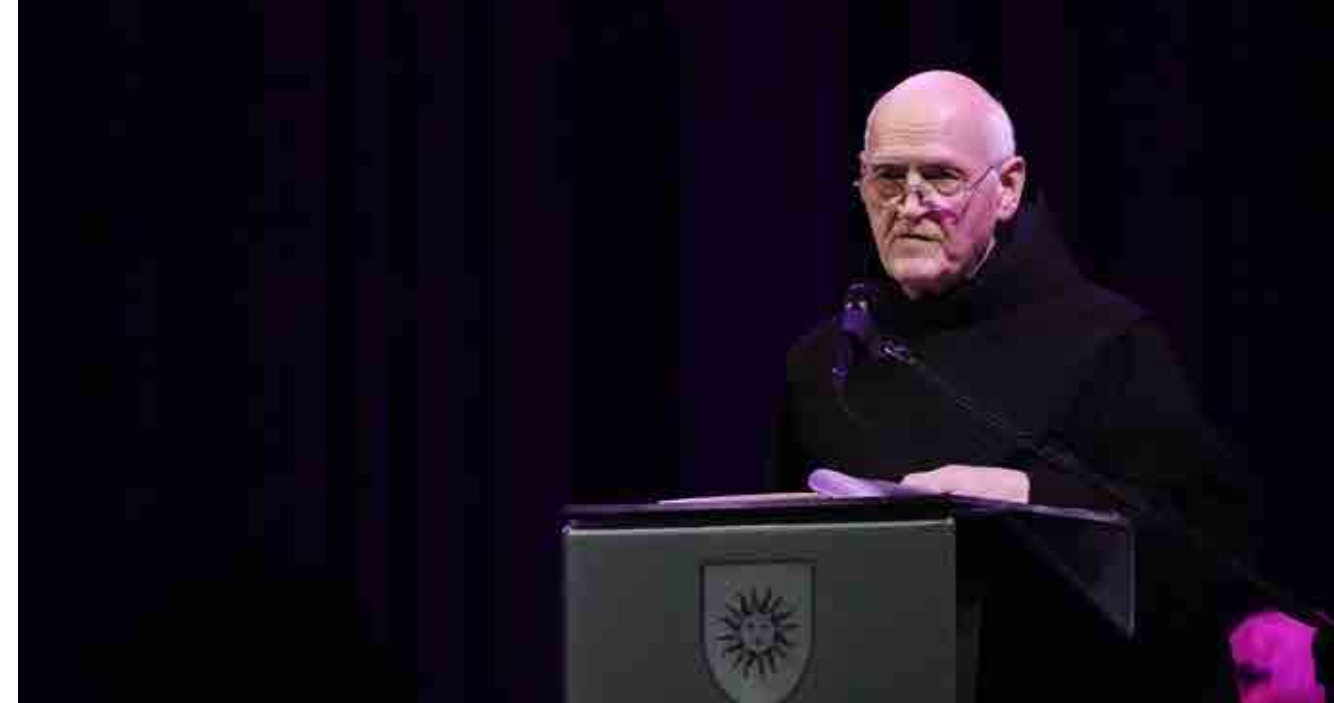
Omenjeno delo v izvirniku bi se sicer pravilneje glasilo Euthimio Monahu tou Zygabenu Eksegesis eis to Psalterion, v prevodu Eksegeza (razlaga) psalterija meniha Euthimiosa Zygabenuša.

Peter Štoka

VIR: dlib.si/stream/URN:NBN:SI:IMG-82YKO2I7/ac13d50c-0237-445e-9240-f935c076135b/PDF

VIR: [dLib.si](https://dlib.si) - *Eythymíoy toy Zygabenoý ta euriskómena pánta*

Fotografije: p. Ivan RAMPRE DJ

Koper, 5. 3. 2024 ob 18. uri

Grški kodeks v Kopru – slovenska posebnost

Lep pozdrav vsem navzočim in zbranim na tem lepem in zelo pomembnem kulturnem dogodku, in sicer k predstavitvi Psalterja grškega kodeksa vzhodnega cerkvenega učitelja Eutimija Zygabenuša, verjetno edinega grškega kodeksa v Sloveniji, ki pripada samostanski knjižnici sv. Ane v Kopru, kar potrjuje modra nalepka v Kodeksu z napisom v latinščini »Conventus S. Annae Justinopolis«, kjer so frančiškani neprekinjeno od same ustanovitve v drugi polovici 15. stoletja. Po zaslugi in prizadevanju mag. Petra Štoka je ta knjižni biser bil odkrit in je danes predstavljen javnosti. Bibliotheca justinopolitana pa je svoj prvi zvezek »Psalterium cum expositione Zygabeni« leta 2011 posvetila prav temu biseru. Verjetno samostanska knjižnica sv. Ane skriva še marsikateri knjižni biser, ki ga bo potrebno odkriti in predstaviti javnosti. Skoraj vsak naš frančiškanski samostan v Sloveniji ima danes urejeno knjižnico, ki jo bratje z veseljem in ponosom pokažejo obiskovalcem. Moja naloga je, da vam na kratko spregovorim in predstavim frančiškansko karizmo in ljubezen do knjige in do knjižnic, ki so v preteklosti, tudi iz objektivnih razlogov, na žalost bili depoziti in skladišča knjig, nedostopne javnosti in neuporabne iskalcem znanosti. Tega žalostnega stanja danes ni več, saj ima, kot sem že omenil, skoraj vsak naš samostan lepo urejeno knjižnico, ki je odprta tudi javnosti za ogled in kot kulturna dobrina tudi sredstvo nove evangelizacije. V vsaki naši samostanski skupnosti je eden od bratov dolo-

čen za knjižničarja (PS čl. 14), ki je za to delo sposoben in ki v dogovoru z predstojnikom in brati naroča in kupuje potrebno versko, domačo in tujo literaturo (PS čl. 29), skrbi za urejenost in varnost knjižnice, za preglednost in posodabljanje knjižnega kataloga, tudi z sodobnimi računalniškimi in internetnimi sistemi, sledi izdajateljski dejavnosti cerkvenih in tudi civilnih izdajateljskih hiš. Pri svojem delu mora upoštevati tudi civilno zakonodajo (PS čl. 29). Naši Generalni statuti v čl. 26 določajo: »Z veliko skrbnostjo je treba ohranjati, čuvati in po potrebah našega časa oskrbeti knjižnice, posebno še znamenitejše in odličnejše«. V redovnem dokumentu Generalnega vodstva frančiškanskega reda »Ratio studiorum« iz leta 2001 je čl. 130 ves namenjen bibliotekam in arhivom. Vsaka provinca naj bi imela centralno knjižnico, prav tako tudi vsako lokalno bratstvo, ki je na voljo bratom za študij, raziskovanje in pripravo na pastoralno delo. Kljub temu, da so nekdanje »epistolarje« v pretežni meri danes nadomestili »e-maili« in jih tudi redovniki uporabljamo, pa ne bi smeli pozabiti knjige in knjižnice. Duhovnik mora biti in ostati prijatelj knjige vedoč kakšno spoštovanje izkazuje Cerkev knjigi vseh knjig, svetemu pismu: poljub pri bogoslužju, ambon, kajenje knjige, nošnja v procesiji itd. Ponekod Božja mati namesto Jezusa drži v naročju knjigo Sv. pismo, ki predstavlja Božjega Sina. Zdi se, da duhovnik, ki bi pozabil na knjigo ali jo nadomestil z še tako sodobnimi digitalnimi sredstvi in »pametnimi telefoni«, bi

kmalu postal duhovno pohabljen, osiromašen, sicer poln vseh mogočih informacij, a brez pravega reda, in urejenosti in kritičnosti. Ta moderna sredstva nam sicer posredujejo informacije, knjiga pa nas uči meditacije. Nad vhodom v znamenito Plečnikovo knjižnico v frančiškanskem samostanu na Tromostovju v Ljubljani je tabla z napisom frančiškanskega brata bl. Frančiška Fabriana (1251-1322): »Knjižnica je najboljša delavnica celega samostana, v kateri se z dostojnim in koristnim delom preganja brezdelje, ki je sovražnik duše, v njej je pripravljeno orožje proti napadom in zasmehu krivovercev in obenem shramba iz katere se morejo črpati koristni nauki za poučevanje ljudstva.«

Znameniti profesor v Parizu, nizozemski jezuit sv. Peter Kanizij (1521-1597), voditelj katoliške prenovne Nemčije, je dejal, da »redovniki za svoje življenje, delovanje in osebno posvečenje bolj potrebujejo dobro knjižnico kot kapelo.« Na prvi pogled se nam zdi ta trditev nenavadna posebno še, ker prihaja iz ust redovnika, a je vendarle sprejemljiva če že ne resnična. Redovnik lahko

moli in se posvečuje kjer koli, ni vezan na posvečeni kraj in čas. Študiju bogoslovnih znanosti, osebni intelektualni formaciji in pripravi na oznanjevalno službo in novo evangelizacijo pa lahko opravlja in se pripravlja v urejeni knjižnici, v zakladnici svetih znanosti. V tem smislu IV. pokrajinski cerkveni zbor v Toledu leta 633 v kan.3 zapiše resnico: »Nič tako zelo ne odvrta od nauka Kristusove Cerkve, kot je duhovnikova nevednost«, kajti: »ignorantia sacerdotum mater cunctorum errorum est« (Nevednost duhovnika je mati mnogih zmot), »česar se morajo Gospodovi duhovniki kar najbolj izogibati, saj so prejeli službo oznanjevanja med božjim ljudstvom.« Te zahteve se vedno znova ponavljajo v dokumentih drugih pokrajinskih in celo vesoljnih cerkvenih zborov. Nekateri duhovi učitelji imajo doktrinalno formacijo duhovnikov celo za osmi zakrament.

Zaradi napačnega pojmovanja redovne zaobljube ubožstva, tako materialnega kot duhovnega, se je kmalu po smrti sv. Frančiška Asiškega pojavila med brati posebna struja bratov imenovanih »spiritualisti«, ki niso sprejemali nobene razlage Frančiškovega Vodila, am-

pak so ga sprejemali dobesedno, »sine glosa«, tudi kar se nanaša na knjige in izobrazbo bratov in v tem videli nezvestobo do Vodila in na ta način »opravičevali svojo sveto lenobo.« Sv. Frančišek namreč v III. poglavju nepotrjenega Vodila pravi: »Bratje lahko imajo samo tiste knjige, ki so potrebne za opravljanje molitvenega bogoslužja« (Brevirja), in nadaljuje: »Tistim, ki ne znajo brati, ni dovoljeno imeti knjig.« V X. poglavju potrjenega Vodila pa pravi, »da naj se neuki ne trudijo za učenost, ampak naj skrbijo, da bodo predvsem hrepneli po Gospodovem duhu.« V pismu Antonu Padovanskemu, ki ga iz spoštovanja do njegove izobrazbe naslavlja »mojemu škofu« (učitelju) pa, piše, »da mu je ljubo, da brate poučuje sveto teologijo, če le pri tem ne ugašajo duha molitve in pobožnosti.« V Oporoki pravi, da »smo bili neuki (idiotae) in v vsem pokorni.« »Spiritualisti« niso upoštevali IX. poglavja potrjenega Vodila, ki govori o pridigarski službi bratov: »Opominjam in spodbujam brate, naj bo njihovo govorjenje v pridigah dobro preudarjeno in dostojno, v korist in spodbudo

ljudstva, kateremu naj oznanjajo grehe in kreposti, kazni in slavo s kratkimi govori, ker je tudi Gospod na kratko govoril na zemlji.« Papež Inocenc III. je potrdil t.i. »moralno pridigarsko službo« bratov, ni pa dovolil »teološke pridigarske službe« ker bratje teološko niso bili dovolj izsolani. Za učinkovito pridigarsko službo so bratje potrebovali knjige. Problem uporabe oziroma neuporabe knjig so še bolj zaostri »generalni lektorji«, ki so imeli pravico do osebne knjižnice poleg drugih privilegijev, ki jim jih je dodelil naslov, včasih zaslužen z študijem, večkrat pa podeljen preko zvez in poznanstva z visoko cerkveno hierarhijo: n.pr. bili so oproščeni skupne korne molitve in določenih oblik posta, imeli dve celici poleg spalnice še študijsko sobo, imeli so pravico do zasebne knjižnice, imeli posebnega brata ne-duhovnika, ki jim je na potovanjih nosil knjige in imeli v redovni skupnosti prednost pred drugimi brati. Vsi ti privilegiji so še bolj zaostri problem osebnih knjižnic, uporabo knjig in izobrazbe med brati. »Spiritualisti« so polagoma utihnili in izginili iz zgodovine.

Po Enciklopediji Slovenije je samostanska knjižnica posebna knjižnica za teološko, strokovno izobraževanje, versko bogoslužno delovanje in znanstveno raziskovanje samostanskih skupnosti. Nastajale so že v 4. stoletju v vzhodno krščanskih redovnih skupnostih eremitov in v bizantinskih samostanih. Za utemeljitelja veljata eremit Pahomij, ki je leta 320 v Reguli predpisal vsakodnevno branje verskih spisov, spoštljivo ravnanje z njimi in prepisovanje verskih besedil za potrebe eremitske skupnosti, in škof Bazilij Veliki, ki je ta pravila vključil v Regulo za samostansko življenje. Zaradi velikega pomena, ki ga imajo knjižnice za poslanstvo Cerkev, je Papeška komisija za kulturne spomenike 19.3.1994 izdala dokument o pomenu in vrednotenju cerkvenih knjižnic v poslanstvu Cerkev. V tem dokumentu so še posebno poudarjene štiri razsežnosti cerkvenih knjižnic, naj jih na kratko omenim.

1. Zanimanje Cerkev za kulturo vsakega naroda in proces inkulturalizacije. Knjižnice utelešajo in izražajo vrednote modrosti določenega naroda in so pomniki ljudstva in krščanske kulture in neizčrpen zaklad znanja. Knjižna pričevanja so za Cerkev verodostojno sredstvo za predstavitev generacijam, ki se soočajo z krščansko vero in življenjem. Knjiga je za evangelizacijo izjemnega pomena, pospešuje poznanje zgodovine, umetnosti, znanosti, civilizacije kateri narod pripada.

2. Pomen in vrednost knjižničarskih ustanov v Cerkvi. Meniška »Scriptoria«, cerkvene šole in Teološke fakultete so izjemnega pomena v pridobivanju in širjenju znanja.

3. Odgovornost redovnih in cerkvenih predstojnikov za usodo cerkvenih knjižnic. Ta skrb izraža bistvo evangelizacije.

4. Napotki za delovanje cerkvenih knjižnic obsega urejanje inventarja, pastoralni pomen, kulturno delovanje in evangelizacijo, način ohranjanja knjižnic, pomen knjižnic za vzgojo duhovnikov in knjižnega gradiva za kulturno in cerkveno dediščino.

Kot sem že omenil, ima skoraj vsak samostan v naši frančiškanski provinci Sv. Križa dobro urejeno knjižnico, ki so v ponos samostanom in jih bratje z veseljem in ponosom pokažejo obiskovalcem. Naj omenim le nekatere. V Novem mestu je ena najstarejših in premore nad 10.000 knjig, dragocene so inkunabile 39 po številu in več srednjeveških pisnih kodeksov, med katerimi je najznamenitejši rokopisni gradual na per-

gamentu iz leta 1418, in različni manuskripti. Knjižnica je zgledno urejena in strokovno postavljena. Največ zaslug za to ima sedaj že pokojni p. Felicijan Pevec, ki je za svoje knjižničarsko delo dobil Trdinovo priznanje. Naj omenim, da je Slovenski odbor Unesca izbral knjižnico frančiškanskega samostana v Novem mestu od 10 izbranih dokumentarnih enot, ki predstavljajo pomemben del slovenske kulturne zgodovine za razstavo Spomin sveta na Krekovem trgu v Celju. Prve knjige so prinesli frančiškani, ki so leta 1469 pred Turki bežali iz Bosne. Knjižnica se je še bolj razvila po letu 1746 ko je bila v samostanu ustanovljena novomeška gimnazija. Zelo lepo so urejene knjižnice v samostanu pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah, v Kamniškem in Nazarskem samostanu, kjer v obeh hranijo originalni izvod Dalmatinove biblije iz leta 1584; v Sloveniji ne ohranjenih v izvorniku 36 izvodov in v tujini 42, skupno torej 78 izvodov te biblije. Ne smemo prezreti Škrabčeve knjižnice v samostanu na Kostanjevici v Novi Gorici, ki jo radi obiščejo dijaki in študentje in seveda tudi drugi obiskovalci. Posebej pa naj izpostavim našo centralno knjižnico v samostanu na Tromostovju v Ljubljani, ki je bila narejena po načrtih našega znanega arhitekta J. Plečnika. Po več stoletjih so jo popolnoma na novo preuredili in jo odprli za javnost 23.11.2023 ob 790 letnici njenega obstoja. Knjižnica velja za najbogatejšo samostanko knjižnico na slovenskih tleh in najdlje neprekinjeno delujočo ustanovo na Slovenskem, saj obstaja s prihodom Manjših bratov v Ljubljano leta 1233. Knjižnica hrani okrog 70.000 knjižnih enot gradiva, približno sedmino inkunabul (117) na naših tleh, Dalmatinovo biblijo z lastno ročnim podpisom Primoža Trubarja, velik rokopisni Psalterij za korno molitev, prvo izdajo Prešernovega Krsta pri Savici (1836) z avtorskim posvetilom in še bi lahko našteval. Knjižnice naših samostanov ponazarjajo neprecenljivo vlogo frančiškanov v knjižni kulturi na Slovenskem in dokazujejo, kako je bil samostan skozi zgodovino vpet v slovensko kulturo, v verske in politične tokove in tudi v evropski kulturni prostor.

Seveda pa je v središče našega zanimanja in pozornosti ob današnjem kulturnem dogodku v Kopru postavljena knjižnica samostana sv. Ane v Kopru z svojim biserom, Grškim Kodeksom, ki se je pol tisočletja hranil v samostanski knjižnici in je danes slovesno predstavljen javnosti tukaj v cerkvi sv. Frančiška, ki jo je gradil in zanjo skrbel bl. Monaldo Koprski, eden velikih in znanih pravnikov zaradi svoje znamenite pravne zbirke Summa Monaldina ali Summa odorata zaradi njene dragocenosti, napisana okrog leta 1274 in jo danes hranijo v izvorniku v svetovno znanih knjižnicah v Oxfordu, Pragi, Parizu, Baslu, Vatikanu, Bologni, Neaplju in tudi v NUK-u v Ljubljani pod signaturo Ms 33.

Bl. Monaldo Koprski je živel v času Frančiška Asiškega, Antona Padovanskega, Tomaža Akvinskega, študiral je pravo v Padovi, postal predstojnik Dalmatinske-Slavonske province z sedežem v Zadru, ki je štela 26 samostanov in imela okoli 260 redovnikov. Leta 1266 je postal predstojnik samostana sv. Frančiška v Kopru in dal sezidati tudi cerkev v kateri je bil leta

1278 tudi pokopan. Pietro di Giovanni Olivi (+1285) govori o bl. Monaldu, da je bil svet in kontemplativen redovnik, človek izredne razgledanosti, v svojem življenju je znal združevati dve temeljni razsežnosti redovnega življenja: znanost in svetost »scientia in sanctitate.« Marianus de Forentia pa pravi o njem, da je veljal za najodličnejšega in najuglednejšega pravnika in velikega teologa svoje dobe (omnium juristarum suae aetatis princeps et etiam magnus theologus). Napisal je izvorno pravno delo, uporabil pri tem novo metodologijo in sicer abecedni sistem, neko obliko slovarja in na ta način profesorjem in študentom prava dal v roke praktičen pravni pripomoček za študij prava in za praktično uporabo na področju pravne znanosti in moralne teologije, služil pa je tudi spovednikom. Sam ob koncu Summae pravi takole: »Naj se nihče ne čudi, če je v tem delu način obravnavanja drugačen kot v delih drugih avtorjev. To sem namreč naredil, da bi preprosti še hitreje našli kar iščejo, po abecednem redu in drugih rubrikah. Če boš morda našel kaj koristnega, pripiši to samo Bogu, nekoristne reči in neurejeno postavljene pa z bratsko ljubeznijo in marljivo skrbnostjo popravi in izboljšaj.« V teh besedah čutimo veličino osebnosti in znanstvenika ter pristnega Frančiškovega duha. Biseru samostanske knjižnice sv. Ane v Kopru, Monaldovi Summi dorati se je v zadnjem času pridružil še en biser, to je Grški Kodeks, ki se je ohranil tudi po zaslugi frančiškanske ljubezni in spoštovanja do knjižnic. Grški Kodeks in druge rokopisne knjige so bežeči grški menihi pred muslimani leta 1453 prinesli s seboj na poti proti Benetkam. V Kopru so našli začasno zatočišče pri frančiškanih pri sv. Ani. V zahvalo za gostoljubje so samostanu podarili štiri grške kodekse, ki jih je cesarsko kraljevi knjižnični nadzornik prof. Eduard Gollob popisal v sklopu 197 knjižnic, javnih in zasebnih na področju avstrijskih dežel. Ta Grški Kodeks so pol tisočletja hranili v samostanski knjižnici sv. Ane v Kopru, ki je danes javnosti predstavljen v fizični obliki. Kaj več bodo o tem spregovorili drugi pristojni govorniki. Knjižnica sv. Ane, njeni začetki segajo v leto 1492, ko je bil ustanovljen samostan in leta 1513 še cerkev in je danes edina delujoča samostanska knjižnica od nekdanjih delujočih treh v Kopru dominikanska, kapucinska in minoritska. Velike zasluge za urejenost knjižnice ima nedvomno p. Hijacint Repič (1863-1918), ki je knjižnico prevzel v oskrbo leta 1886 pa vse do svoje smrti leta 1918. Naredil je inventarni popis knjižnih darov, popis inkunabul, napisal tudi življenjepis bl. Monalda v preprosti in razumljivi latinščini. P. Hijacint je s svojim vsestranskim duhovnim, pastoralnim in kulturnim delovanjem globoko zaznamoval življenje ljudi v slovenski Istri, posebno še v Kopru in njegovi okolici. Obdobje po II. svetovni vojni je globoko zaznamovalo obstoj in knjižno lastnino samostanske knjižnice, ki pa do danes še ni povsem zadovoljivo rešena. Po zaslugi in z velikim prizadevanjem mag. Petra Štoka se zadeve urejujejo z namenom, da se knjižni fond vrne na njegovo prvotno mesto in se mag. Petru Štoku ob tej priliki iskreno zahvaljujem za njegovo delo. Z arhitekturnega vidika in po zaslugi gvardijana p. Borisa Markeža je knjižnica dobila povsem novo arhitektur-

no in duhovno podobo v osebi arhitekta g. Matija Suhadolca, ki je naredil premik simboličnega razumevanja knjižnice kot samostanske orožarne k simbolu knjižnice kot katedrale, razumljene v smeri presega človeškega iskanja presežnosti in manifestacije tega iskanja skozi tehnične sposobnosti izdelave. V njeni arhitekturi odseva duh časa, prepletanje starega in novega v edinstveno novotvorbo. Iskrena hvala tudi p. Borisu in arhitektu g. Matiju Suhadolcu.

Knjižna dediščina je »pomnik« za narod in človeštvo, kdor hoče odkriti, kaj pomeni kultura s krščanskim pridihom. Knjige predstavljajo najbolj razširjeno kulturno dobrino in imajo skupaj z knjižnicami specifičen pomen, saj izražajo človekovo identiteto. Knjiga je tista, ki to identiteto na poseben način učloveči. Aristotel je to definiral: »Človek je bitje besede.« Knjiga nudi možnost komuniciranja skozi stoletja, bralec pa je tisti, ki omogoča, da se beseda in govor nepretrgoma ponavlja. Knjižnica pri tem bogati eno besedo z drugo, en pogovor z drugim, knjiga utrdi prehod misli in besede, sili k jasnemu izražanju in razmišljanju o interpretaciji resnice. Specifičnost cerkvenih knjižnic je v tem, da poudarjajo identiteto z vidika vernika in zato zahtevajo posebno skrb, saj so vezane na najbolj plemenito dimenzijo človeka, to je njegov »capax Dei«, poleg tega pa imajo tudi teološko in pastoralno vrednost in pomagajo vernikom k neprestanemu stiku z njihovimi predniki v veri in tako ponudijo vir navdiha za življenje z vero. Cerkevne kulturne dobrine, kamor spadajo tudi knjižnice cerkvenih ustanov, imajo specifičen in edinstven pomen v našem času, ki se močno sekularizira in je sporočilo evangelija v svetu večkrat zasenčeno s hrupom sredstev družbenega obveščanja, ki nimajo v sebi prav nič krščanskih vrednot. V našem času se vse kar je sveto smeši, odvraca od njega in se ga potiska na rob. Skrb in gojenje cerkvenih kulturnih dobrin so zato nepogrešljiva dejanja v procesu nove evangelizacije. Na tem področju ima knjiga posebno vrednost. Krščanska vera se hrani s knjigami, se prenaša s pomočjo knjig, z njihovo pomočjo se ohranja, pogloblja in obenem pomladi. Tisti, ki spoštljivo ohranjajo in cenijo cerkevne knjižnice, imajo zasluge, da so pospeševali človekovo dostojanstvo, da so gojili pristno vero in da so izžarevali plamen resnice. To je tudi plemenita naloga današnjih knjižničarjev in knjižnic.

Prof. dr. p. Viktor Papež OFM
Fotografije: p. Ivan Rampre in splet

Bogu posvečeni s sinodo v jubilejno sveto leto

Papež Frančišek je 11. februarja 2022 določil geslo za jubilejno leto 2025 »Romarji upanja«. Namen in značilnost svetega leta je spreobrnjenje, odpuščanje grehov, popolni odpustek kot izraz Božjega usmiljenja. V leto 2022 je bilo namenjeno poglobitvi verskega nauka, kot je izražen v štirih konstitucijah 2. vat. cerkvenega zbora. Leto je prehitro minilo, da bi se utegnili poglobiti v njihovo vsebino. Sinodalno dogajanje se je začelo na obrobju v bazi, v župnijah. Vsebinska je povzeta v dokumentu Narodni sinodalni povzetek! Izstopata dva poudarka: Hvaležnost za župnijo in Župnijska skupnost se kaže kot temeljna celica Cerkve. Iz bogoslužja rasteta vera in cerkveno občestvo.

V letu 2023 je potekala sinoda po kontinentih in spremljalo naj bi jo poglobljeno duhovno življenje (?). Za Evropo je bila sinoda v Pragi v začetku junija 2023. Spoznanja, dognanja in predloge so nesli predstavniki (sinodalnih očetje) v Rim na sinodo, ki je potekala v oktobru. V letu 2024 naj bi se vsa Cerkev vključila in živela »veliko simfonijo molitve«. Oktobra 2024 bo

zaključek sinode in papež bo ključne smernice za prihodnost povzel v dokument, veljaven za prihodnost Cerkve.

Sveto leto je namenjeno k »spodbujanju svetosti življenja«, začne se in zaključi z vsemi slovesnostmi, a naloge ostajajo: prisluhniti ubogim, edinost, varovanje okolja, solidarnost, migracije, podnebne spremembe ... Upanje in mir je največja nujnost našega časa. Nastale so nove razmere (migracije, ki jih v takem obsegu nismo poznali in podnebne spremembe, da celo naravno okolje spreminja podobo). //Seveda so težave in hude preizkušnje vedno bile; npr. 4. maja 1201 je bil hud potres, ki je porušil mnogo cerkva, zidanih hiš in gradov. Ljudje so se prevračali po dolgem in počez. Bilo je dosti človeških žrtev. Julija 1256 je tako močno deževalo, da so bile vse doline pokrite z vodo. Leta 1261 in 1262 sta lakota in živinska kuga pustošili po naših krajih. Leta 1270 je od lakote umrlo toliko ljudi, da so mrtve pokopavali skupaj v velike jame. Leta 1306 je bilo v naših krajih toliko kobilic, da so zakrivala

sonce na milje daleč. Poleti 1347 je tako deževalo in zmrzovalo, da ni moglo dozoreti ne sadje ne grozdje. Vino je bilo tako kislo, da ni bilo pitno. Januarja 1348 je bil strašen potres na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem, da so se porušila mesta, vasi in nad 40 gradov in so se celo gore prekucnile (Dobrač nad Ziljsko dolino 2166 m je ob potresu spremenil obliko!) Leta 1349 je v naših krajih morila kuga. Pravijo, da po vesoljnem potopu na svetu še ni bilo take morije. Ljudje so bili tako prestrašeni, da so javno delali pokoro za svoje grehe. Iz Celjske kronike//

In kako naj bi uresničevali v času sinode pripravo na sveto leto Bogu posvečeni redovniki in redovnice? Po načrtu in po fazah, in sicer najprej na nacionalni ravni. Redovne konference so bile že povabljen naj v svojih državah opredelijo področja, ki jih zaznajo v svojem okolju kot pereča (duhovni poklici, upad vere, verski pouk, kako ljudem osmisлити bogoslužje ...). O razmišljajo člani tako imenovane »sinodalne skupine«, katere člani naj bi bili iz različnih skupnosti, da

bi njihov pogled odseval resnične izkušnje posvečenih oseb in ne kake sociološke študije. (Ni mi znano, če skupina obstaja in kakšen program je pripravila?).

Naslednji korak: Te skupine naj bi se (so se) zbrale v Rimu od 1. do 4. februarja 2024 in izmenjale izkušnje in dale predloge, ki naj jih »sinodalne skupine« v svojih provincah uresničevale kot znamenje sprave med ljudmi. S posebno skrbjo naj bi priprave potekale na nacionalni ravni za 'dan posvečenega življenja' 2. februarja 2025. Pri tem imajo proste roke. Se pravi, da vse redovne skupnosti pripravijo program po svoji izbiri. Leto 2024 je posvečeno duhovni poglobitvi v najširšem pomenu (duhovne obnove in vaje!)

Skupno praznovanje za vse Bogu posvečene pa bo potekalo v Rimu od 8. in 9. oktobra 2025 z obiskom in molitvijo na grobu apostolov Petra in Pavla s prehodom skozi 'sveta vrata' (in srečanjem s svetim očetom?).

*Vič, januar 2024
P. Zdravko Jakop*

1924 – 1944

Franc Jurij Pen

100-letnica
in 80-letnica smrti

Starša F. J. Pena sta bila Jurij Pen, rojen 15. aprila 1896 v župniji sv. Lovrenc na Dravskem polju, in mati Genovefa Škof, rojena 24. decembra 1891 v župniji sv. Peter v Gornji Radgoni. Bila sta preprosta delavca. Poročila sta se 2. julija 1923 v baziliki Matere usmiljenja. Tedaj sta stanovala za Kalvarijo (Krčevina št. 76) Njun prvorojenec Franc Jurij se je rodil v Javni bolnici v četrtek, 9. oktobra 1924 ob 10.15. Krščen je bil v sredo, 15. oktobra 1924 v cerkvi sv. Magdalene v Mariboru. Krstil ga je kaplan Pavel Holcman. Za njim sta se rodili še sestri Genovefa in Anica.

Franček - ministrant

Franček - tako so ga klicali je rad ministriral v frančiškanski baziliki, vsak dan pri več mašah. Bil je zavzet ministrant, dober učenec in smučar. Po 4. razredu osnovne šole je vstopil v Državno klasično gimnazijo, kjer je imel več znanih sošolcev, npr. več let Vekoslava Grmiča. (Grmič pravi, da je imel Pen veliko prijatelj, in da je umrl mučeniške smrti zaradi globljih razlogov!) Razrednik je bil Božidar Bajuk. Pridno se je učil latinščine in se dobro počutil v družbi duhovnikov ob novih mašah in drugih slovesnostih. Prišlo je leto 1941. Franček je bil v 6. razredu gimnazije in star 17 let. Naslednjo pomlad je dobil poziv v nemško vojsko. Slovenski fantje v nemški uniformi so razmišljali po svoje: naša dolžnost je, boriti se za težko preizkušeni slovenski narod. Franček je ljubil Boga, Cerkev in svojo domovino, in če bo padel za te ideale, bo deležen večne sreče. V Innsbrucku so imeli vaje kot pripravo za odhod na fronto. Sklenili so, da pobegnejo. Poleg Frančka še trije. Ker so bili premalo previdni, so na Gorenjskem prišli v roke gestapovskemu vohunu in

se zavedli: izdani smo in čaka nas strašno gorje. Preko Maribora so jih poslali v Innsbruck, kjer je bila njihova vojaška komanda. Po smrtni obsodbi - 3. marca 1944 - so bili obsojeni na smrt z obglavljenjem. Potem so jih premestili v Gradec, kjer so čakali na izvršitev usmrtnitve. Zdaj sta ga lahko obiskala mati in dr. Ferdinand Kolednik. Leta se je s Frančkom pogovarjal v sredo, 19. aprila 1944, najprej v prisotnosti paznikov, nato pa nekaj minut v slovenskem jeziku. Franček mu je zaupal, da je imel namen postati duhovnik, da ljubi slovensko besedo in domovino, da je pripravljen, če Bog tako hoče, darovati svoje življenje, da vsem odpušča, tudi tistim, ki ga bodo umorili, da ima mirno vest in da je popolnoma vdan v Božjo voljo. Ko ga je obiskal zdravnik, je bil v 6. razredu gimnazije in star 17 let. Naslednjo pomlad je dobil poziv v nemško vojsko. Slovenski fantje v nemški uniformi so razmišljali po svoje: naša dolžnost je, boriti se za težko preizkušeni slovenski narod. Franček je ljubil Boga, Cerkev in svojo domovino, in če bo padel za te ideale, bo deležen večne sreče. V Innsbrucku so imeli vaje kot pripravo za odhod na fronto. Sklenili so, da pobegnejo. Poleg Frančka še trije. Ker so bili premalo previdni, so na Gorenjskem prišli v roke gestapovskemu vohunu in

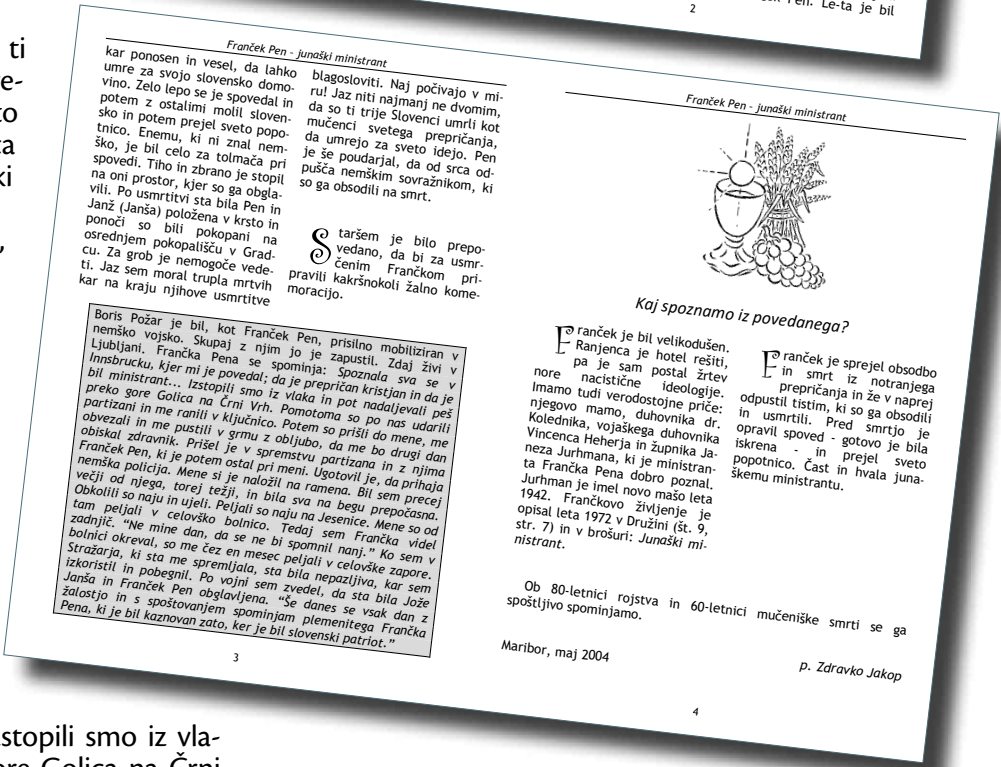
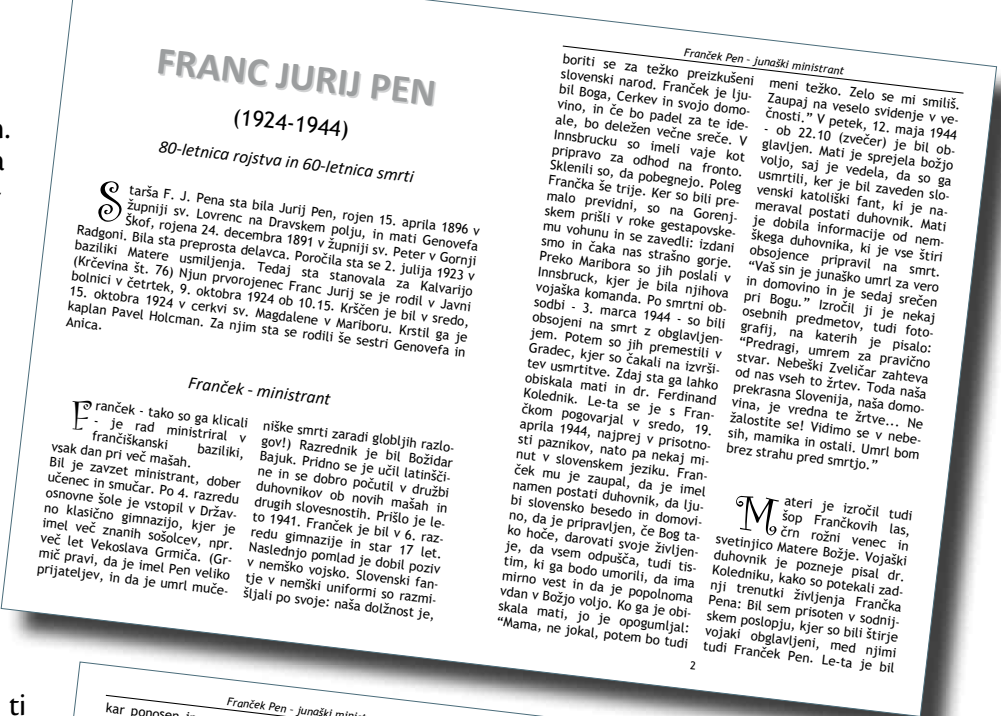
Materi je izročil tudi šop Frančkovih las, črn rožni venec in svetinjico Matere Božje. Vojaški duhovnik je pozneje pisal dr. Koledniku, kako so potekali zadnji trenutki življenja Frančka Pena: Bil sem prisoten v sodnijskem poslopju, kjer so bili štirje vojaki obglavl-

jeni, med njimi tudi Franček Pen. Le-ta je bil kar ponosen in vesel, da lahko umre za svojo slovensko domovino. Zelo lepo se je spovedal in potem z ostalimi molil slovensko in potem prejel sveto popotnico. Enemu, ki ni znal nemško, je bil celo za tolmača pri spovedi. Tiho in zbrano je stopil na oni prostor, kjer so ga obglavili. Po usmrtnitvi sta bila Pen in Janž (Janša) položena v krsto in ponoči so bili pokopani na osrednjem pokopališču v Gradcu. Za grob je nemogoče vedeti. Jaz sem moral trupla mrtvih kar na kraju njihove usmrtnitve blagosloviti. Naj počivajo v miru! Jaz niti najmanj ne dvomim, da so trije Slovenci umrli kot mučenci svetega prepričanja, da umrejo za sveto idejo. Pen je še poudarjal, da od srca odpušča nemškim sovražnikom, ki so ga obsodili na smrt.

Staršem je bilo prepovedano, da bi za usmrčenim Frančkom pripravili kakršnokoli žalno kome-

Spomini Borisa Požarja na Frančiška

Boris Požar je bil, kot Franček Pen, prisilno mobiliziran v nemško vojsko. Skupaj z njim jo je zapustil. Zdaj živi v Ljubljani. Frančka Pena se spominja: Spoznala sva se v Innsbrucku, kjer mi je povedal; da je prepričan kristjan in da je preko gore Golica na Črni Vrh. Pomotoma so po nas udarili partizani in me ravnili v ključnico. Potem so prišli do mene, me obiskal zdravnik. Prišel je v spremstvu partizana in z njima Franček Pen, ki je potem ostal pri meni. Ugotovil je, da prihaja večji od njega, torej težji, in bila sva na begu prepočasna. Obkolili so naju in ujeli. Peljali so naju na Jesenice. Mene so od tam peljali v celovško bolnico. Tedaj sem Frančka videl zadnjič. "Ne mine dan, da se ne bi spomnil nanj." Ko sem v izkoristil in pobegnil. Po vojni sem zvedel, da sta bila Jože Janša in Franček Pen obglavljeni. "Še danes se vsak dan z žalostjo in s spoštovanjem spominjam plemenitega Frančka Pena, ki je bil kaznovan zato, ker je bil slovenski patriot."

Kaj spoznamo iz povedanega?

Franček je bil velikodušen. Ranjenca je hotel rešiti, pa je sam postal žrtev nacistične ideologije. Imamo tudi verodostojne priče: njegovo mamo, duhovnika dr. Vincenca Heherja in župnika Janza Jurhmana, ki je ministranta Frančka Pena dobro poznal. Jurhman je imel novo mašo leta 1942. Frančkovo življenje je opisal leta 1972 v Družini (št. 9, str. 7) in v brošuri: Junaški ministrant. Franček je sprejel obsodbo in smrt iz notranjega prepričanja in že v naprej odpustil tistim, ki so ga obsodili in usmrtili. Pred smrtjo je opravil spoved - gotovo je bila iskrena - in prejel sveto popotnico. Čast in hvala junaškemu ministrantu. Ob 100 -letnici rojstva in 80-letnici mučeniške smrti se ga spoštljivo spominjamo.

p. Zdravko Jakop

Moj spomin na Talin – odlomek iz Potopisa

Prihodnje taizejsko ESM v Talinu

Nastanili smo se v hotelu Talin. Mesto je staro in je glavno mesto Estonije. Cerkev je mnogo: pravoslavne, protestantske, katoliške. Ker manjka domače delovne sile, prihajajo Finci. Vodička pripoveduje, v katerih državah je že bila. V Jugoslaviji še ni bila, čeprav si to želi. Nekdo bi jo moral povabiti, brez povabila ne mere k nam.

Začetnik estonskega ljudstva je neki velikan Kalev, ki ima mogočen spomenik. Zgodba pripoveduje: »Na morski obali je vzpetina in se upira burji. Tu je pokopan Kalev. Na njegov grob je vdova, lepotica Linda, nosila težko kamenje in tako je nastal umetni hrib. Tu je objokovala moža in od mnogih solz je nastalo bistro jezero. Sredi jezera je velik – kamen Lindin kamen. Bil je prevelik in pretežak, da bi ga prenesla na možev grob.« Ta umetni hrib je visok do 60 m in na to višino so kar ponosni.

Estonci so prišli pred tisoč leti iz Sibirije. Mesto ima obzidje s stolpi; največji stolp se imenuje Debelá Margarita. Obzidje je iz leta 1371. V mesto se je lahko prišlo skozi šestero vrat. Zdaj je ohranjenih le še dvoje. Tudi šola v mestu je iz tiste dobe (1339). Ena ulica se imenuje Šolska. Mestni muzej je lep in bogat, posebej so nam ugajali steklarski izdelki, ki so tudi razstavljeni. V bližini muzeja je pravoslavna cerkev sv. Nikolaja, ki jo prav zdaj obnavljajo. Čakal nas je rektor cerkve, žal smo bili prepozni. Govorili smo le z ekonomom. Veliko nam je povedal. Moški smo smeli tudi skozi »cesarska vrata« na drugo stran ikonostaza, za kar so bile naša spremljevalke prikrajšane. Cerkev se tudi tam vzdržuje iz lastnih virov. Ta

cerkev je iz 14. stoletja. Poleg te smo videli še eno pravoslavno cerkev iz 19. stol. Ima imenitno lokacijo. Šli smo mimo dominikanskega samostana, za katerega je vodička rekla, da je zaprt. Ko smo se vodičke znebili, je nas premagala radovednost, kaj je s tem samostanom. Pri župniku v Rigi smo namreč dobili naslov katoliške cerkve oziroma katoliškega župnika, ki naj bi prebival v tem »muzeju«. Pozvonili smo in čakali. Vrata se odpro in prijazen župnik, oblečen v moder delovni plašč nas ljubeznivo sprejme. »To je župnijska cerkev sv. Petra in Pavla« pripoveduje prijazno in mehko. Katoličanov je nad tisoč, od katerih jih redno prihaja k maši 70 do 100, ob večjih praznik pa do 300. Otrok seveda ni. Bojijo se! Vso odgovornost za verouk nosijo starši. Župniki jih le izprašajo pred prvim obhajilo in birmo. Ker škof ne sme brez dovoljenja iz kraja v kraj, zato je dal župnikom dovoljenje za birmovanje. V Talinu je bil zadnjič škof 1956. Ekumenizma med njimi še ni, vsaj v našem pomenu še ne. Med njimi pa vlada spoštovanje in toleranca. Župnik je župniji že 25 let, tako je že vsega navajen. Pravi, da je bilo po vojni še mnogo težje. Je pa optimist. Ne ve pa, kako dolgo bo trajalo tako življenje. Bolnike in samo bolnike obiskuje na njihovo željo. Zvečer ob 20. uri morajo biti vsi doma ...« Upamo, da so v zadnjih petdesetih letih dosegli napredek v vseh ozirih.

Iz Talina smo se vrnili v Moskvo! V baltskih državah smo bili septembra 1976.

P. Zdravko

Zamislil sem se!

Vroke mi je prišla knjiga 'Iskalci in pričevalci', ki je izšla skoraj pred petdesetimi leti. Ustavil sem se pri nekdanjem neverniku, ki je postal katoliški pisatelj, Giovanniju Papiniju /1881 – 1956/ in bral!

»... Naše malodušno krščanstvo. Prišla je ura, da izpovemo svoj greh, svojo nesposobnost, svoje dezerterstvo. Živimo preveč lagodno in mirno za kamnitimi zidovi naših Cerkva. Preveč radi verjamemo – bodisi iz nevednosti bodisi iz lenobnosti – da je dovolj biti pri maši, udeleževati se bogoslužja, od časa do časa pokazati neko navidezno spokornost, položiti kovanec na dlan reveža, se držati – iz strahu pred zapornom ali pred peklom – treh ali štirih zapovedi. Povem vam, čisto zares vam povem, da Bog od nas kristjanov zahteva veliko več, neskončno več. ponavljam vam, da to naše pozunanjeno krščanstvo, krščanstvo navad in preračunljivosti, ni pravo krščanstvo, temveč samo senca, maska, zarodek in splav krščanstva, krščanstvom malodušnih, mlačnih dvoličnežev, krščanskih hinavcev.

... Krščanstvo je bilo doslej bolj oznanjevalno kot uresničevano, bolj ime kot bistvo, bolj pročelje kot zgradba, bolj bojna zastava kot zmaga ... Čeprav je bil Kristus umorjen že pred davnimi stoletji, smo mi dejansko še na začetku krščanstva, smo krščanski osnutki in vajenci, kristjani po imenu in željah, nespreobrnjeni, zakrneli in nedokončani kristjani.

Malo nas je in smo razdeljeni, malo nas je in smo lenobni, malo nas je in smo plahi. Živimo kot brezvoljne črede v tesnih stajah župnij, nad katerimi bedijo domači zvoniki. Bog nam je ukazal, naj pripeljemo k njemu vse ljudi, mi pa se igramo s statistikami o krščenih, med katerimi so duše, polne božjega ognja, redkejšje kot školjke bisernice v oceanu ... Bog je hotel,

da bi obstajal kres na vrhu gore, mi pa smo tisti božji ogenj razdrobili za številne slabotne svetilke, ki se kadijo in presketajo v ladjah častitljivih cerkva, katere so prazne. Cerkev res potrebuje Kristusa in njegovo besedo, toda tistim, ki so zunaj, bi se utegnilo zdeti, da ga vsebuje podobno kot kakšna stara nagubana listina v zbledelih črkah, ki bi se vendar morale svetiti na vseh vrhovih in v vseh srcih!

... Kaj je najgloblji vzrok, da je človeštvo v smrtne boju? Odpada od evangelija in izdaja evangelija. Zgodovina je povedala svojo sodbo, prinesla je jasen dokaz. Ljudje niso sprejeli Kristusovih zapovedi, delali so nasprotno, kot uči evangelij, zavrnilo so bratstvo, ponižnost in ljubezen. Zaradi tega so dospeli do uničenja, opustošenja, obupa.

Kolikor bolj se oddaljujete od Kristusa, bolj se bližate propadu. Človek preveč ljubi samega sebe in ne ljubi dovolj svojih bližnjih. Krščanstvo je hotelo preobraziti človeško naravo; svetovalo je, naj človek sam sebe zaničuje in ljubi sovražnike. Mogoče je zahtevalo preveč, a božja Modrost je vedela, da je treba meriti na vrh najvišje gore, da dosežeš vsaj vrh hriba.

Zadostovalo bi, če bi zmanjšali samoljubje. Zadostovalo bi, če bi zmanjšali tudi sovraštvo do sovražnikov: življenje bi dobilo drug videz, drug smisel, drugo barvo. Tedaj svet ne bi bil tako rdeč od krvi, tako očrnel od dima, tako poln razvalin, tako ves v bolečinah, tako zmešan in v neredu, tako potopljen v blaznost, tako brez upanja, tako pod grožnjo uničenja. Rešili se bomo, če se napotimo h Kristusu.« Tako je razmišljal Papini!

*Prepisal sem
p. Zdravko*

Prišel je dan.

*V nas se je zasvital.
Kriki s križa so preluknjali noč,
ljubeče besede so jo použile,
oči so jo s solzami sprale,
dobre roke so jo odmetale,
vztrajne noge so jo prehodile -
in križ sam
je postal ključ za vrata tega dne.
V tem dnevu je sled Vstalega,
v tem dnevu je čutiti Njegovo bližino;
v njem je čas za vsa zamujena dejanja,
v njem je prostor za vse tujce,
zato lahko mrtvi rodovi spet živijo
in živi v njem podaljšamo svoje upanje.*

*Če se svet lahko spreminja zaradi zla,
zakaj se ne bi mogel zaradi dobrega?
Če se zaradi smrti
življenje lahko spreminja v konec,
zakaj se zaradi vstajenja
ne bi moglo spreminjati v večnost?
Verovati v Kristusa pomeni prav to:
tisto jutro prve nedelje
je tudi sleherno jutro slehernega izmed nas.
Nihče ni sam od takrat,
ko je bil Bog zapuščen na križu,
nihče ni tujec od takrat,
ko je On umrl za vse
in nihče, ki veruje v Njegovo vstajenje,
ne more zares obupati.*

*ALELUJA pomeni: ne, ti nisi privid ali sanja,
ti si resničnost
in s Teboj so in smo vsi kot resničnost večnosti.*

p. Pavle Jakop

Uvod

Spoštovani nadškof metropolit Stanislav Zore, dragi p. provincial Marjan Čuden, dragi duhovniki in redovniki, sestre redovnice in vsi sorodniki p. Polikarpa, dragi bratje in sestre. V duhu molitve so v tej uri z nami tudi sestre Klarise iz vseh treh klariških samostanov.

Zbrali smo se pri sv. maši, da izrečemo velik HVALA dobremu Bogu za p. Polikarpa, ki ga je kar dobrih 100 let ohranjal pri življenju na tem svetu, kjer je kot duhovnik služil Bogu 74 let. Koliko milosti je bilo podeljenih po besedah in rokah patra Polikarpa ve zato samo dobri Bog; čutili smo jih, saj so nas osvobajanje in krepile. Hvala Vam dragi Polikarp za vašo neumorno zvestobo dani obljubi in hvala za Vaše požrtvovalno služenje in darovanje. Spočijte se pri Bogu, med angeli in svetniki v bližini Božje Matere Marije. Vsi, ki smo bili ob vas zadnje tedne in dneve smo čutili, da ste zelo blizu nebesom; vaši številni blagoslovi so to potrjevali. Hvala vam za vse in vsakega. Molite in prosite pri Bogu za nas; bodite naš mogočni priprošnjik.

Umirimo v tišini sedaj svoja srca, premislimo grehe in jih obžalujemo.

p. Krizostom Komar, gvardijan

ZAHVALA

Hvala vsem, ki ste prišli in molili za p. Polikarpa. Hvala za ustne in pisne sožalne besede. Gospod nadškof hvala za vodenje najsvetejše daritve in pogrebnih slovesnosti, hvala organistu p. Vidu in kantorju Mihi. Bratje z Brezij smo še posebej hvaležni vsem, ki ste nam zadnja leta nesebično nudili pomoč pri oskrbi p. Polikarpa: naši Danici Zore, patrovi sorodnici Ivici z možem Tonetom, šolskim sestram na Brezjah, še posebej s. Cirili, s. Mihelki in s. Emi, patronažnim sestram in bratom ter klostrski zdravnici dr. Mariji Ravnihar. Hvala tudi pogrebni službi Akris za sočuten pokop. Skupaj smo zmogli ob patrovi veliki potrpežljivosti in hvaležnosti dočakati današnji dan. Pater je izredno rad govoril zato sprejmimo njegova odprta usta za simbolno znamenje.

+ P. Polikarp Brolih

Življenje kristjanov ni neprestano napredovanje, pogosto moramo začeti znova. To velja tudi za nas redovnike. Ko mislimo, da smo nekaj zgradili, nekaj dosegli, se tisto lahko čez noč zruši. V knjigi Dnevi samote in Božje bližine p. Polikarp takole opiše eno izmed svojih življenjskih prelomnic: »Jezus, naj začenjam pri ničli. Hvala, da sem jo doživel, čeprav ne do dna kot svetniki, - da ne rečem, kakor Ti sam. Jezus, zaupam vate. Ko sem na dnu, sem bliže tebi kot kdaj koli prej! To je milost. Pristati na ničli. Od tu je šele možen korak k Tebi! Samo ko smo ponižni, ti lahko sledimo.«

Med vsemi odlikami in izjemnostmi p. Polikarpa zanj najbolj velja ta, ki jo je sam opisal - ponižnost. V polnosti ga najdem v tem kar je zapisano v Sirahovi knjigi: »Otrok, izvršuj svoja dela v ponižnosti, potem boš priljubljen pri ljudeh, ki so Bogu po volji« (Sir 3, 17). V ponižnosti je nekaj, kar čudno zgane srce, je zapisal sveti Avguštin. Verjamem, da se je ob p. Polikarpu tako zganilo vsako srce, ki ga je srečalo.

V mnogih letih, ko je bil med nami, je dal p. Polikarp veliko napotkov in spodbud. Posebej se mi je vtisnilo v spomin kar nam je povedal na provincialnem kapitlju 2016: »Ljubiti brate pomeni nositi jih v srcu, da smo usmiljeni drug z drugim. Domačnost poraja usmiljenje. Pod besedo domačnost moramo razumeti polno uresničitev odnosov, ki morajo veljati med tistimi, ki so posvečeni Bogu.«

P. Polikarp je znal prinašati domačnost, ker nas je nosil v srcu. Za nas je bil zgled kako polno živeti brat-ske odnose. Bogu se zahvaljujemo, da ga je namenil za našega sopotnika. Hvala za njegove sposobnosti. Hvala za njegove talente, s katerimi je pridoma trgoval. Hvala za njegovo pristno vero in za ljubezen do province. Hvala, da je našel solzo za našo žalost in smeh za naše veselje. Ob vseh pomembnih službah, ki jih je vršil, je ostal preprost in vesel Frančiškov brat. P. Polikarp, radi smo vas imeli in hvala za vse kar ste iz sebe izžarevali!

P. Polikarp se je rodil 5. decembra 1923 v Zgornji Beli, v župniji Preddvor. Pri krstu so mu dali ime Anton. Vsi trije, on, mama in oče, so imeli enako ime in vsi so godovali na isti dan. Imel je dva brata. Oče je umrl še pred vojno. Mama je pa živela dolgo. Umrla je stara štiriindevetdeset let.

V Kranju je zaključil nižjo gimnazijo. Stanoval je v konviktu, ki ga je ustanovila in vodila kranjska župnija. Od nekdaj je rad bral. Knjige so ga oblikovale in preko njih je v njem dozorel duhovni poklic. Želel se je Bogu posvetiti v samostanu. Ni vedel kam naj se obrne. Pod roke mu je prišla revija Cvetje z vrtov svetega Frančiška in ta ga je nagovorila naj vstopi k frančiškanom.

Noviciat je začel 1. septembra 1939. Na dan njegove preobleke se je začela druga svetovna vojna. P. Polikarp se je spominjal: »Tokrat so nas še ostrigli na tisti 'krancelj'. Glavnik, ki ga je prinesel od doma, je

vrgel med koprive na samostanskem vrtu. Dobil je ime Polikarp, želel se je imenovati Marijan, pa je že bil v provinci p. Marijan Valenčak.

Čas študija, je preživel v Ljubljani v samostanu na Tromostovju. Leta 1944 se je pridružil domobrancem kot bolničar. Slovesno se je Bogu zaobljubil 1. januarja 1949 in konec tega leta, 18. decembra, po rokah škofa Antona Vovka škofa prejel mašniško posvečenje. Novo mašo je imel na božič. Njegovo novomašno geslo se je glasilo: »Gospod Jezus, kar sem, sem zate in s teboj!« »Srečen sem kot duhovnik, meni Bog povsem zadošča,« mi je dejal. Prva kaplanska leta je preživel v Ljubljani v centralnem samostanu. Sam je to obdobje takole opisal: »Na začetku duhovniške poti sem imel mladostne križe - nisem se znal vključiti v krog mladih, zato sem želel iti h kartuzijanom. Marijo sem prosil, naj mi pove, če je moja odločitev prava. Zbolel sem za tuberkulozo. Bolezen sem imel za Božje znamenje naj ostanem pri frančiškanih!«

Zaradi zdravstvenih težav je bil nastavljen na Sveto Goro od leta 1953 do 1955. O teh letih je pripovedoval: »Pozimi smo bili sami, romarjev ni bilo, cesta je bila en sam kolovoz.«

Ko se je vrnil v Ljubljano je bil imenovan za magistra klerikov. Med letoma 1974 in 1983 je bil provincialni minister Slovenske frančiškanske province sv. Križa, za provinciala je bil vnovič izvoljen med letoma 1992 in 1998. Kot provincialni minister je pomagal sestram klarisam, da so s Hrvaške prišle v Slovenijo in ustanovile samostan v Nazarjah.

V Ljubljani je bil gvardijan in župnik od 1983 do 1986, potem za Bežigradom od 1986 do 1989, nato v Ljubljani vikar in kaplan. Takrat sva bila istočasno oba

kaplana v župniji Marijinega oznanjenja. P. Polikarp je bil duhovit. Včasih sva se zvečer po končanem verouku srečala v samostanski kuhinji, si pripravila kaj za pod zob in si pripovedovala šale. Ob takih prilikah mi je pogosto hudomušno rekel: »Težka je kaplanska« in sva se smejala.

Vsa leta je spovedoval sestre redovnice, vodil duhovne vaje, duhovne obnove in ljudske misijone. Sodeloval je pri Marijinem delu. »V Ljubljani sem preživel petdeset let. Rad sem bil tam!« je rekel p. Polikarp. Prof. Jože Faganel, župljan frančiškanske župnije Marijinega oznanjenja v Ljubljani, nekdanji direktor Mohorjeve založbe Celje, je ob njegovi 80-letnici zapisal: »P. Polikarp je v pastirski službi slovenske prestolnice storil neštetim v imenu Boga toliko dobrega za njihov dušni, telesni in duhovni blagor, da ga moremo imenovati 'resnični apostol Ljubljane'«. Leta 2007 je p. Polikarp iz Nazarij odšel na Brezje, kjer je postala njegova glavna dolžnost spovednica. V čast mu je bilo, da je lahko služil na Brezjah pri Mariji Pomagaj.

Pred leti sem ga ob vizitaciji vprašal: »Ali še zmorete spovednico?« Odgovoril je: »Tam so živi ljudje. Spovedovanje je moje najlepše delo. Vesel sem, da mi je Bog dal pravico, da lahko rečem: 'Odpuščeni so ti tvoji grehi, pojdi v miru.' V spovednici je potrebno vsakega človeka sprejeti z veliko dobrohotnostjo in evangeljsko ljubeznijo naj bo tak ali drugačen, imeti čas zanj, ga skušati razumeti. Spovedovanje je dar in spovednica je delo, ki ga vodi Bog.«

Njegovo oznanjevanje je bilo polno življenja. V pridige ni polagal samo besed, ampak svojo vero, posvečenost in ljubezen. Ni maral govoriti, ne da bi se prej podal v Božje srce. Njegova pridiga ni bi bila črka.

P. Polikarp je živel za druge in je znal voditi k Resnici z besedo, ki jo oznanjala z očetovsko držo. Bolj kot z besedo je pridigal z dušo. V nagovorih se je sem in tja ponavljal, ampak je govoril tako ponotranjeno in sveže, da so se nam njegovi stavki, čeprav že večkrat slišani, vsakič zdeli novi.

V enem izmed pogovorov mi je dejal: »Zaupam v Marijino pomoč. Ko je bila mama z mano noseča, me je izročila Božji Materi. Vedno sem častil Marijo. Marija ni po tepihu prišla v nebesa, zato tudi jaz sprejemam svoj križ. Križ v življenju kristjana ima pečat blagoslova, če ga nosi skupaj z Bogom. Tudi če bi hodili po tebi, moraš nase vzeti križ. To razume samo duša, ki iskreno hrepeni po Bogu«.

Na vizitaciji sem ga vprašal: »Kaj bi sporočili bratom province?« »Reci jim: Z veseljem bodite to kar ste – frančiškani. Veseli boste, če boste zvesti. Kjer je zvestoba raste pogum, optimizem in blagoslov. Ne bodite polovičarji. Trudite se z vsem srcem in dušo biti Kristusovi. Živite osebno prijateljstvo z Jezusom. Bistvo je v besedah – Moj Bog in moje vse! Med vami naj bo topel, bratski odnos, ne srečujte se kot kaznjenci. Tisti, ki imajo stik z mladino, naj delajo za poklice«.

P. Polikarp je pogosto rekel: »Mein lieber« ali pa »Kar korajžno!« Te besede so ga označevale. Kadar koli smo jih izgovorili, smo vedeli, da govorimo o njem. Pri pridigah pa je bila njegova najpogostejša beseda dobrota. Spodbujal je: »Ta leta, ki jih živimo, naj bodo napolnjena z dobrohotnostjo«. Dobrota je prelivanje lastnega jaza v druge. To prelivanje je p. Polikarp obvladal. Ob njem si se zavedel, da dobrota ni sirota, ampak Božja in zato neskončno bogata.

Pred leti sem p. Polikarpa prosil naj napiše molitev za nove duhovne poklice. V njej je takole prosil: »Gospod Jezus Kristus, pokliči v duhovniške in redovniške vrste številne mlade moči fantov in deklet, da bodo z žarom ljubezni do tebe, živega Boga, veseli in prepričljivi glasniki tvojega evangelija Resnice in Ljubezni«. P. Polikarp sedaj boste izgovarjali to prošnjo pri Bogu. Naj jo Gospod sliši in usliši.

Na vprašanje: »Kaj je bilo za vas v samostanu najlepše?«, je odgovoril: »To, da sem se povsod z brati razumel. Povsod so zame lepo poskrbeli.« Hvala vam

bratje na Brezjah, da ste za p. Polikarpa lepo poskrbeli. Hvala sestrkam in drugim, ki ste ga spremljali in mu stregli v njegovi bolezni. Hvala zdravnici ge. Mariji Ravnihar za ljubečo skrb za p. Polikarpa.

Moje sožalje vsem, ki ste ga imeli radi. Sožalje sorodnikom. O vas je rad govoril in se vas spominjal. Hvala vsem, ki ste nam ob smrti p. Polikarpa izrazili bližino in z nami delite bolečino slovesa. Besede sožalja pa je poslal tudi generalni minister našega reda, brat Massimo Fusarelli:

»Dragi bratje province Svetega križa, naj vam Gospod podari mir!

Z globokim sočutjem sem sprejel novico o odhodu v večno življenje našega dragega p. Polikarpa Broliha, brata vaše ljube province, katerega 100. rojstni dan smo praznovali pred manj kot dvema mesecema. P. Polikarp se je našemu redu pridružil že leta 1939 in bil priča velikim zgodovinskim dogodkom, ki pa niso minili brez izzivov in težav.

V svojem dolgem življenju je neutrudno služil našemu redu in vaši provinci. Med svojim službovanjem je pustil neizbrisni pečat. Zdaj, ko se je zemeljsko življenje p. Polikarpa v Marijinem svetišču pod Triglavom sklenilo, smo ob pričevanjih bratov, ki so mu v zadnjih tednih stali ob strani in ga spremljali v zadnjih urah, prepričani, da je njegova duša našla mir in njegovo srce sedaj živi tisto kar je upalo. V službenju je vsem pričeval o ponižni ljubezni. Verujemo, da živi prihodnost, o kateri je govoril sam, prihodnost, v kateri kristjan »sreča Kristusa iz oči v oči«.

Dragi bratje, moje sožalje in naj vas doseže moja molitev, ko se Očetu usmiljenja zahvaljujete za dar tega brata. S temi občutki vas bratsko pozdravljam in kličem serafinski blagoslov na provinco«.

P. Polikarp je rekel: »Veš, nikoli si nisem mislil, da bom dočakal sto let. Lepo je živeti. Življenje je Božji dar, a glede smrti sem miren. Na koncu ni jama, ampak Božja roka«. P. Polikarp, naj vas Bog, ki vas je, kakor verujemo, sprejel ob prihodu v ono življenje, vso večnost drži v svojem objemu. Počivajte v miru.

P. Marjan Čuden,
provincial

Brezje, 1. februar 2024

Spoštovani,
dragi p. Polikarp!

Ko sva se ob praznovanju tvojega 100. rojstnega dneva pogovarjala in še zadnjič skupaj obiskala milostno podobo Marije Pomagaj, kjer si me pred skoraj 56.leti poročil, si nisem mogel misliti, da sva v živo zadnjič skupaj. Tokrat stojim pred teboj kot hvala z vsem svojim bitjem. Kot hvala za Življenje z Bogom in nebeško materjo Marijo, ki sem ju po tebi srečal, za pot svetosti, ki si mi jo odstrl in mi vlil poguma, da sem stopil nanjo, za blagoslove in vse tiste olajšujoče, opogumljajoče in upanja polne besede, ki si mi jih tolikrat izrekel pri spovedih: »Korajžno, Bog ti je grehe odpustil, pojdi v miru«! In to, kar govorim, bi na mojem mestu povedali mnogi.

Hvala ti za vero in zaupanje v zvesto Božjo prisotnost, kar si hranil s svojo globoko vero in molitvijo. V tebi sem to čutil kot neusahljiv vir vsega dobrega in to je bilo nalezljivo. Čeprav ti je, dragi p. Polikarp, življenje prineslo marsikatero, tudi težko preizkušnjo, si tudi v njih vedno ohranil vero v Marijino varstvo in brezmejno Božjo ljubezen. Slikovito si nam kdaj pokazal stegnjeno roko in dlan: »Vedno smo v Božjih rokah, v vsem«, si rekel!

Tvoja velika ljubezen je bil tudi človek, ljudje. Bil si utelešenje Jezusovih besed, ki si jih kot pečat želel vtisniti v vsako človeško srce: »Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil.« V telefonskih in drugih pogovorih sem to še kako čutil. Še posebej po nesreči žene Svetlane si me večkrat poklical in dal čutiti, da si v srcu in molitvi z nami.

Ko se je duhovnost Gibanja fokolarov-Marijinega dela v začetku 60. let prejšnjega stoletja razširila tudi v Sloveniji, te je nadškof Pogačnik imenoval za našega spremljevalca. Tvoje razumevanje in sprejemanje duhovnosti, tega Božjega dela, sta bila v veliko podporo in pomoč. V tistem zahtevnem času si pri frančiškanih v Ljubljani vodil skupino mladih, ki so želeli s svojim življenjem pričevati za uresničitev Jezusove prošnje: »Oče, da bodo vsi eno.« Tudi kasneje, ko se

je duhovnost razširila med mnoge, si nas s svojo podporo in molitvijo vedno podpiral. Naj ti dobri Bog za vse to stotero povrne!

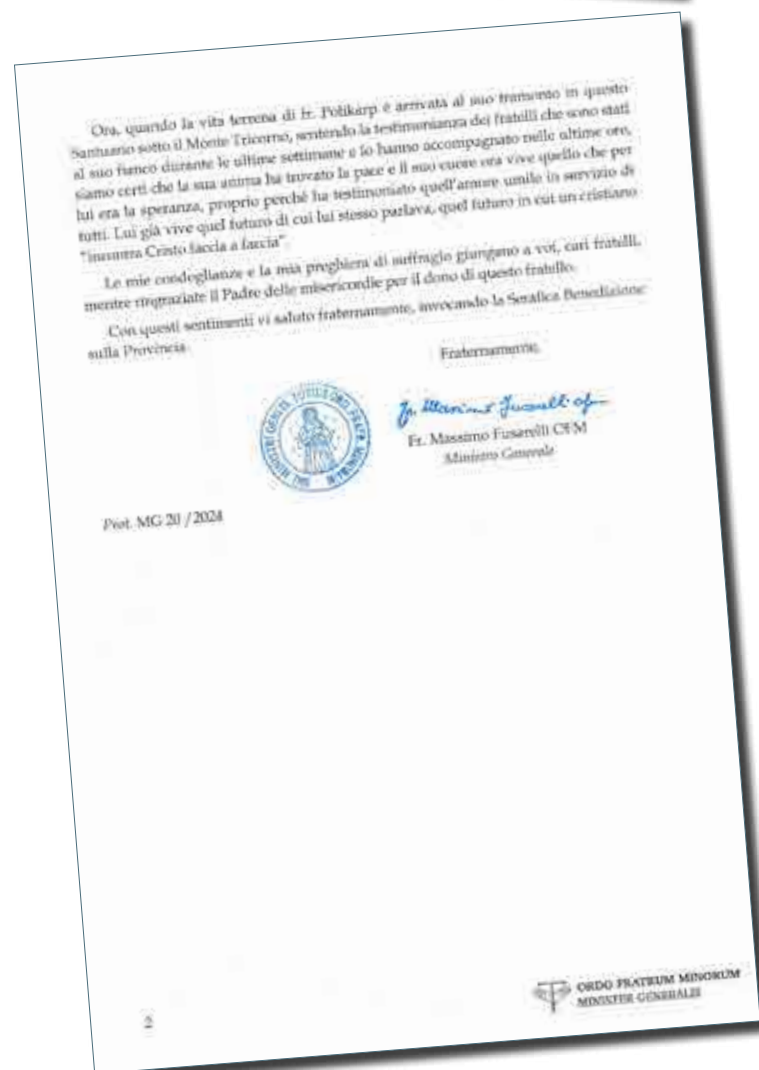
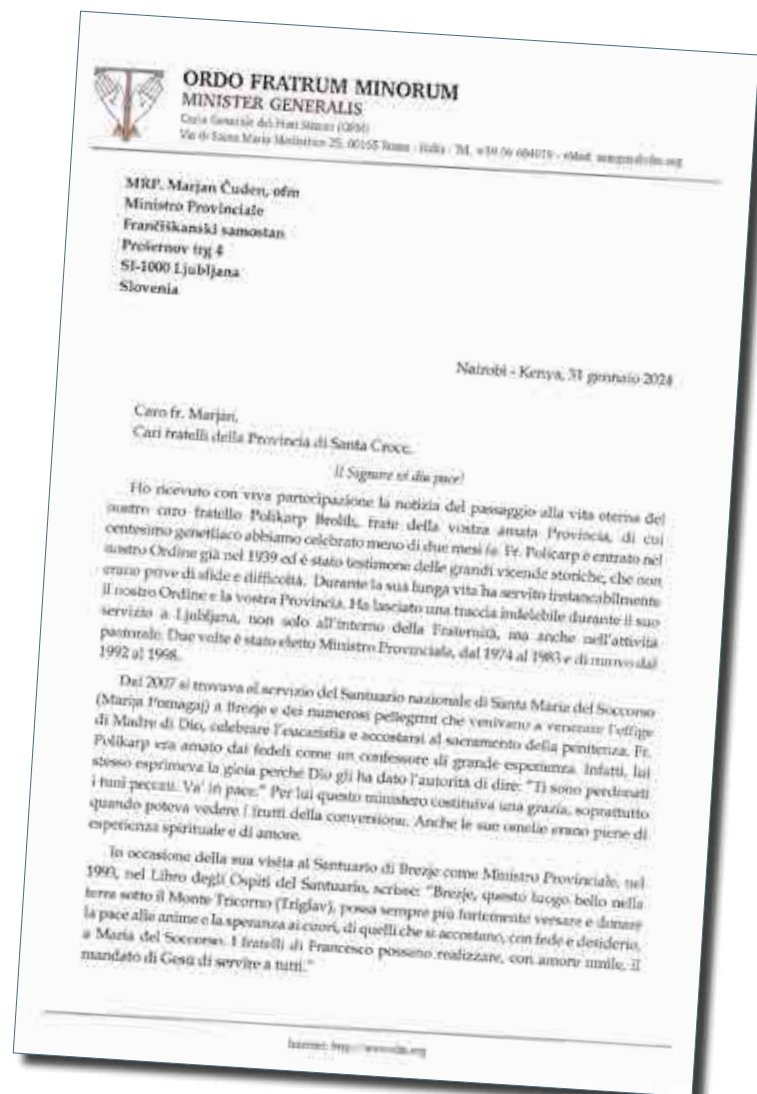
Vsem sobratom in drugim, ki ste p. Polikarpu tako s srcem in ljubeznijo pomagali in ga negovali v njegovi potrebi in nemoči, sem in smo zelo hvaležni. Njegovo polno zaupanje v Božjo ljubezen, bližino in usmiljenje ter vaša bližina mu je v teh posebnih trenutkih gotovo bila v veliko pomoč in tolažbo.

Naj na koncu rečem, da tega trenutka ne čutim kot slovo. Čeprav te bomo, dragi p. Polikarp, med nami brezmejno pogrešali, je vez zdaj še močnejša. Nekoč si rekel, da smrt ni nobena tragedija, saj z njo preidemo v večno življenje ljubezni in miru, v Življenje z Bogom in Marijo. Prepričan sem, da si ob odhodu od tu slišal besede za katere si živel: »Pridi moj ljubljeni sin!«

Bil si sejalec! Naj tvoje delo dobri Bog obilno blagoslovi in mu še naprej daje rast, tebe pa za vse to bogato nagradi. Zbogom, dragi p. Polikarp!

Arif Sulejmanović

**Spoštovani p. Marjan,
dragi bratje province Svetega križa,
naj vam Gospod podari mir!**

Zglobokim sočutjem sem sprejel novico o odhodu v večno življenje našega dragega p. Polikarpa Broliha, brata vaše ljube province, katerega 100. rojstni dan smo praznovali pred manj kot dvema mesecema. P. Polikarp se je našemu redu pridružil že leta 1939 in bil priča velikim zgodovinskim dogodkom, ki pa niso minili brez izzivov in težav.

V svojem dolgem življenju je neutrudno služil našemu redu in vaši provinci. Med svojim službovanjem v Ljubljani je pustil neizbrisen pečat, ne le v bratstvu temveč tudi v pastoralni dejavnosti.

Dvakrat je bil izvoljen za provincialnega ministra, od leta 1974 do 1983 in ponovno od 1992 do 1998.

Od leta 2007 je bil v službi narodnega svetišča Marije PPomagaj na Brezjah in številnih romarjev, ki so prihajali častit podobo Matere Božje, obhajati evharistijo in pristopati k zakramentu pokore. P. Polikarp je bil med verniki priljubljen kot izkušen spovednik. Bil je vesel, ker mu je Bog dal pooblastilo, da je lahko rekel: »Vaši grehi so odpuščeni. Pojdi v miru.« Zanj je bila ta služba milost, zlasti ko je videl sadove spreobrnjenja. Tudi njegove homilije so bile polne duhovne izkušnje in ljubezni.

Ob svojem obisku svetišča na Brezjah je kot provincialni minister leta 1993 v knjigi Gostje svetišča zapisal: »Naj Brezje, ta prelepi kraj v deželi pod Triglavom, vedno močnejše izliva in daje mir dušam in upanje srcem tistih, ki se z vero in hrepenenjem približujejo Mariji Pomagaj. Naj Frančiškovi bratje s ponižno ljubeznijo ureničujejo Jezusovo nalogo, da služijo vsem.«

Zdaj, ko se je zemeljsko življenje p. Polikarpa v tem svetišču pod Triglavom sklenilo, smo ob poslušanju pričevanj bratov, ki so mu v zadnjih tednih stali ob strani in ga spremljali v zadnjih urah, prepričani, da je njegova duša našla mir in da njegovo srce sedaj živi tisto, kar je bilo zanj upanje, prepričani smo, da že živi prihodnost o kateri je govoril, prihodnost, v kateri Kristijan »sreča Kristusa iz oči v oči«.

Dragi bratje, naj vas doseže moje sožalje in moja molitev podpore, ko se Očetu usmiljenja zahvaljujete za dar tega brata.

S temi občutki vas bratsko pozdravljam in kličem serafinski blagoslov nad provinco.

**Br Massimo Fusarelli OFM
generalni minister**

»GOSPOD,
NAJ BOM ORODJE TVOJEGA MIRU!«
Sv. oče Frančišek

GOSPOD JEZUS,
KAR SEM IN KJER SEM, SEM ZATE.
UPORABI ME ZA TO,
DA BOŠ TI BOLJ POZNAN IN LJUBLJEN.

d. Polikarp, Brolih, OFM

Za nekrologij – Brezje, 29. 1. 2024:

P. POLIKARP (ANTON) BROLIH iz Zgornje Bele pri Preddvoru, bivši kaplan, magister klerikov, gvardijan, vikar, župnik, trikrat provincial naše province (1974-1980; 1980-1983; 1992-1998), kot neutruden spovednik resnični služabnik usmiljenega Očeta, voditelj duhovnih vaj in duhovnih obnov, du-

hovni vodja sester redovnic, ljudski misijonar, zgled domačnosti, dobrohotnosti, evangelijske ljubezni ter zaupanja v Božjo Previdnost in Marijino priprošnjo, prijatelj in tolažnik mnogim, starosta province. Star 100 let, redovnik 83 let, duhovnik 74 let.

†
P. POLIKARP (ANTON) BROLIH

ROJEN: 5. 12. 1923
ZGORNJA BELA, PREDDVOR

VSTOP V RED-NOVICIAT: 1. 9. 1939
PRVE OBLJUBE: 2. 9. 1940
SLOVESNE OBLJUBE: 8. 1. 1949
MAŠNIŠKO POSVEČENJE: 18. 12. 1949

ZASPAL V GOSPODU: 29. 1. 2024
POKOPAN NA BREZJAH: 1. 2. 2024

GOSPOD, DAJ MU VEČNI POKOJ.
VEČNA LUČ NAJ MU SVETI.
NAJ POČIVA V MIRU.

Velika noč 2024.....	3
Iz generalne kurije	
Sv. Boneventura: Glas, ki je pomemben še danes.....	4
Seja Komisije za zaščito mladoletnih in ranljivih odraslih.....	10
Na »lastne oči« videti uboštvo, v katerem se je Jezus želel roditi.....	11
Praznovanje 800 let Vodila, 800 let Greccia, 40 let ustanovitve.....	12
Jaslice pri sv. Petru v Rimu je darovala škofija Rieti.....	14
Slovesna posvetitev ob 800. letnici prejema stigem sv. Frančiška.....	16
Začetek praznovanj ob 800. letnici prejema stigem sv. Frančiška.....	17
Br. Bruno Varriano imenovan za pomožnega škofa latinskega patriarhata v Jeruzalemu.....	20
20 let delovanja frančiškanov v Turčiji.....	21
Prva generalna skupščina Fundacije za Sudan in Južni Sudan.....	22
Stota obletnica <i>Studium Biblicum Franciscanum</i>	24
Frančišek Asiški. Nemirno življenje.....	25
Br. Hermann (Friedhelm) Schalück, OFM se je vrnil v Očetovo hišo.....	26
Pogreb br. Hermannia Schalücka.....	27
Srečanje generalnega ministra in generalnega definitorija s predstavniki Afriške konference.....	30
Srečanje gvardijanov Sicilije in Malte.....	33
Br. Luis Enrique Saldaña Guerra, OFM imenovan za škofa.....	34
Generalni minister v Togu.....	35
Razmišljanja br. Massima – februar 2024.....	37
Iz provincialata	
Zapisnik 13. seje provincialnega definitorija.....	38
Iz življenja bratov in samostanov	
Brezje.....	39
Odmevi izpod kamniških planin.....	48
Nekaj z Viča (novice).....	52
V Nazarjah.....	54
S Svete Gore.....	58
Obisk med rojaki pod Južnim križem.....	61
Teološki in pastoralni izzivi	
Popotovanje Grškega kodeksa, odiseja koprskе knjižnice.....	67
Grški kodeks v Kopru – slovenska posebnost.....	71
Bogu posvečeni s sinodo v jubilejno sveto leto.....	76
Franc Jurij Pen.....	78
Moj spomin na Talin – odlomek iz Potopisa.....	80
Prihodnje taizejsko ESM v Talinu.....	80
Zamislil sem se!.....	81
Prišel je dan.....	82
... in naj molijo za rajne	
Uvod.....	83
+ P. Polikarp Brolih.....	84
Spoštovani, dragi p. Polikarp!.....	87
Za nekrologij.....	89

Poročila leto 2024 (LXXVII)
številka 1

Izdala: Slovenska frančiškanska
provinca sv. Križa
Prešernov trg 4
1000 Ljubljana

Ureja: p. Krizostom Komar
Odgovarja: p. Marjan Čuden
Redni sodelavci: p. Darko Žnidaršič,
br. Janez Papa

Grafična priprava: Tina Bruno, ZBF
Tisk: Demat d.o.o., Ljubljana

Elektronski naslovi skupnosti

Provincialat	provincialni.minister@ofm.si
Definitorij	definitorij@ofm.si
Tajništvo province	tajnik@ofm.si
Prokuratura	prokuratura@ofm.si
Založba BF	zbf@ofm.si
Komisariat	komisariat@ofm.si
Generalna kurija	http://www.ofm.org
e-mail	[ime]@ofm.org
	[ime] je naziv urada ali oznaka osebe (npr. mingen, secgen, formgen, missgen, econgen, pax, acta, ipd.)

Elektronski naslovi bratov

Ambrož Mušič	ambroz.music@rkc.si
Andraž Arko	andraz.arko@rkc.si
Andrej Pollak	andrej.pollak@rkc.si
Andrej Vovk	andrej.vovk.ofm@rkc.si
Anton Jerman	anton.jerman@gmail.com
Benedikt Dejan Emberšič	benediktdejanemberšič@gmail.com
Bernard Goličnik	bernard.golicnik@rkc.si
Bernard Karmanocky	bernard11k@aol.com
Bernardin Sušnik	bernardin@susnik.si
Boštjan Horvat	bostjan.horvat@ymail.com
Bogdan Knavs	bogdan.knavs@rkc.si
Bogdan Rus	bogdan.rus@rkc.si
Boris Markež	boris.markez@rkc.si
Christian Gostecnik	christian.gostecnik@guest.arnes.si
Ciril A. Božič	cirilofm@gmail.com
Darko Žnidaršič	darko.znidarsic@rkc.si
David Šrumpf	p.david.ofm@gmail.com
Edvard Kovač	edvard.kovac@guest.arnes.si
Franci Seničar	franci.senicar@gmail.com
Franci Kovše	franc.kovse1@gmail.com
Gregor Kos	gregor.kos@rkc.si

Jan Cvetek	jan.cvetek@gmail.com
Jan Dominik Bogataj	jan.dominik.bogataj@rkc.si
Janko Žagar	janko.zagar@hotmail.com
Janez Papa	janez.papa@rkc.si
Krizolog Cimerman	krizolog@yahoo.com
Krizostom Komar	krizostom.komar@rkc.si
Ksaver Babnik	ksaver.babnik@gmail.com
Mari Osredkar	mari.osredkar.ofm@siol.net
Marijan Cvitak	marijan.cvitak@ofm.si
Marjan Čuden	marjan.cuden@rkc.si
Marjan Čuk	marjan.cuk@rkc.si
Marko Novak	marko.novak@rkc.si
Metod Ogorevc	metod.ogorevc@ofm.si
Mihael S. Vovk	mihael.vovk@rkc.si
Milan Kadunc	milan.kadunc@rkc.si
Miran Špelič	miran.spelic@rkc.si
Miran Vidic	miran.vidic.ofm@gmail.com
Niko Žvokelj	niko.zvokelj@rkc.si
Pavle Jakop	pavle.jakop@gmail.com
Pepi Lebreht	pepi.lebreht@rkc.si
Peter Lavrih	pater.peter@rkc.si
Peter Vrabec	peter.vrabec@rkc.si
Rafko Slejko	rafaels@libero.it
Regalat Razbočan	regalat@gmail.com
Robert Bahčič	robert.bahcic@rkc.si
Silvin Krajnc	silvin.krajnc@rkc.si
Simon P. Berlec	simon.peter.berlec@rkc.si
Tadej Inglič	tadej.inglic@rkc.si
Tadej Strehovec	tadej.strehovec@gmail.com
Tomaž Hočevār	tomaz.hocevar@rkc.si
Tomaž Pinter	tomaz.pinter@rkc.si
Vid Lisjak	pater.vid@gmail.com
Viktor Papež	viktor.papez@rkc.si
Vili Pustoslemšek	vili.pustoslemsek@rkc.si
Zdravko Jakop	zdravko.jakop.ofm@gmail.com

800

1224
2024

| STIGME SV. FRANČIŠKA

